Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ALEXIKEPVS, SEV

AVXILIARIS HORTVS, EXTEMPORAnea Morborum Remedia ex singulorum viridariis facilè comparanda paucis proponens.

AVTORE ANTONIO MIZALDO
Monluciano, Medico.

ADHAEC,
Dioclis Caristij Epistola ad Antigonum, de tuenda valetudine per hortensia.

LECTORI,

AEre tibi paruo quia diues venditur Hortus,
Tu potes Alcinoo dicere, nolo tuum.

LVTETIÆ,
Apud Federicum Morellum in vico Bellouaco, ad vrbanam Morum.
1565.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

4357
Catalogued

SENTENTIA PRIVILEGII.

REGIA sanctione cautum est ne quispiam alius præter Federicum Morellum Typographum Parisiensem, hunc Alexikepum seu auxiliarem hortum, extemporanea morborum remedia ex singulorum viridariis facilè comparanda, paucis proponentem, cum Dioclis Caristij epistola ad Antigonum, autore ANTONIO MIZALDO MONLVCIANO, Medico, intra quinquennium, absque manifesto autoris, & dicti Typographi consensu, sub Regis ditione imprimat, aut vendat. Qui secus fecerit, libris & pœna, in sanctione æstimata multabitur. Concessum fuit Priuilegium Lutetiæ Parisiorum, die VII Augusti, 1562.

Subsignante

CAMVS.

303797

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ANTONIVS MIZALDVS
NOBILI ET ERVDITO IVVENI IACOBO DAPCHON, Domino loci S. Germani à foßis in agro Borboniorum,
S. P. D.

QVISQVIS ille fuit qui hæc protulit, *Beneficium dando accepit, qui digno dedit*, næ ille perappositè significauiſſe mihi videtur, IACOBE chariſſime, donationes temerè faciendas non eſſe, ſed ex iudicij delectu, nihílque largiendum niſi bene merētibus & dignis, etiam ſi nihil tale ſperent, ambiant & expectēt. Exemplo Archelai Macedonum Regis, à quo, vt ſcribit Plutarchus, cùm paraſitus quiſpiam, qui nihil ducebat honeſtum præterquam accipere, inter cœnandum poſtulauiſſet aureum poculum, prudentiſſimus Rex ſtatim iuſſit miniſtro, vt id

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

daret Euripidi Tragœdiarum ſcriptori: ad hominémque illum tam impudenter petacem conuerſus, dixit, Tu quidem dignus es qui poſcas, nec accipias: hic verò dignus qui, etiam non poſtulans, accipiat. Hæc ſcribo, ornatiſs. iuuenis, vt palàm ſignificem, te annos vixdum duos & viginti natum, ſenilem Regis huius prudentiam (quæ rara eſt auis) ad vnguem expreſſiſſe in fratre meo IOANNE MIZALDO, adoleſcētiæ tuæ, & illuſtriſſimorum octo fratrum tuorum, formatore & moderatore. Nam præterquàm quòd illum ex eo tempore domeſticum tibi eſſe voluiſti, nō vulgaribus etiam beneficiis, quæ nonnullis inſtanter vrgentibus recuſaueras, nec poſtulantem, nec ambientem, exornare contendiſti. Quod etiam paulò antè fecerat clariſſimus frater tuus ANTONIVS DAPCHON Pontificij iuris Doctor eximius, & haud ita pridē Therbenſ. Epiſcopus, nūc verò Abbas monaſterij Ceriſiaci in diœceſi Baïocēſium, & B. Mariæ de Evroneo in agro Cenomanenſi, qui eodem fratre meo, moderatore & formatore tecum vſus fuit. Nec diffido quin eadem etiam pietate & muni-

ficentia erga eum, aliquando vſuri ſint, illuſtriſſimi reliqui fratres tui (quæ veſtra ſumma eſt omniũ liberalitas & gratitudo) vbi commoda ſeſe obtulerit occaſio. Exemplo, ita me Deus amet, vbique prædicando, ac omnibus diſcipulis erga ſuos doctores & moderatores pergratis ſummè imitãdo. Quibus, vt ſcripſit Ariſtoteles, necnon Diis, ac parẽtibus, nunquam ſatis digna & æqua compenſatio rependi poteſt. Quod hoc dimetro ſic complectimur,

» Sunt tria quæ meritis nunquam perſoluimus æquis:
» Quod ſchola, quod Superi, quod dat vterque parens.

Sed amabo te, Iuuenis optime, quid illud, quòd fratrem vnum tibi demeruiſſe non fuit ſatis, niſi alterũ quoque (de me loquor) nihil tale expectãtem, etiam deuincires, & de te, tuíſq; nullo modo meritum, tua liberalitate obſtringeres? At quid hîc & fratrem, & meipſum commemoro, cùm ſciam pleroſque alios in hac tua munificẽtiæ cymba, etiam fœlicibus ventis nauigare? Sanè id à te factum facilè crediderim, vt aliis multò opulentioribus prę luceas, & veluti faces admoueas, quibus memorabili tuo exẽplo exciten-

tur, ad largitiones ſtudioſis erogandas, & iis maximè qui ob rei familiaris anguſtiã (quæ maxima turba eſt) quò virtus illos impellit, emergere non poſſunt, & lucubrationũ ſuarum fructum in lucem proferre, dum eis cominus & eminùs cum pera & ſacculo quotidie luctandum eſt, ingẽti Rerumpub. & poſteritatis incommodo. Præclarè itaque facis, dum in hæc benefica ſtudia erga eos quos viuere par eſt, tam ſtrenuè incũbis. Macte iſtius animi & virtutis ſemꝑ eſto, ſic itur ad aſtra. Hac via gradũ ſibi fecerunt ad immortalitatem celebres viri: quíq; ſui memores alios fecêre merendo. His veſtigiis incedens, nomen ſuper ęthera notũ ſibi comparauit prẹſtãtiſſimus ille auũculus tuus, Franciæ Mareſcallus, vt vocant, à S. Andrea, Henrici Regis olim fidus Achates. Qui ſuperioribus annis pro patria libertate, próque aris, vt aiunt, & focis dimicans, cũ multis illuſtribus viris occubuit. Nec à tãto fratre ſuo degenerat prudentiſſima & nobiliſſima mater tua, Fronſaci Marchioniſſa, & Mirimontis Vice comitiſſa, ac Dominarum aulæ Regineæ vna. His tantis maiorum tuorum exemplis,

ne, quæſo, defatigeris benefaciendo: accipies, mihi crede, immortalem mercedem non defatigatus. At ſponte & alacriter currenti, calcaribus nihil eſt opus. Supereſt itaque, vt iſtum animum verè heroïcũ tibi gratulemur, Deúmque Opt. Max. ſupplices deprecemur, vt illũ perpetuò foueat, fœliciter promoueat, & ſua pietate vnà cum corpore ſoſpitet: faxítque, vt munuſculũ hoc noſtrum hortenſe & medicum, quod tibi ex animo offerimus, & in tuo nomine & auſpiciis publicum eſſe volumus, aliqua ex parte tuis erga nos meritis reſpondere, omniumque ſaluti, vtilitati, & commoditati inſeruire poſſit. Hoc votum noſtri ſumma laboris habet. Fœliciter vale, Iuuenis candidiſs. & mihi inter omnes dilecte, méque, vt ſoles, amare perge, id mutuò facturus. Lutetiæ, ad quartum Calend. Nouembr.
1564.

IN ALEXIKEPVM, SEV AVXILIAREM ET MEDICVM Hortum Prolegomena, ad Lectorem φιλυγίεινον.

NON *ſunt mihi tam obœſæ nares, amice Lector, nec oculi vſqueadeò lippi, vt non facilè ſubodorer, ac præuideam φαρμακοφίλους καὶ φαρμακοπωλόυντους pleroſque fore, qui inſtitutum hocce meum de vitæ auxiliis, & morborum remediis ex cuiuſque horto, ſtatim & abſque impendio comparandis, ſuperciliosè legant, ac grauiter ferant. Vah, inquiet, non illud eſt irridere, velle hodie morborũ præſidia, per tot annorum centurias in hortis conſepulta, vigente pharmacorum tanta luce & copia, ſuſcitare, aut reditura commonſtrare? Sanè, etſi anceps ac lubricum ſit rerum omnium nouarum initium, videatúrque res iſta ardua, & quæſtuoſo hocce tempore admodum operoſa, nihilominus tentanda eſt, tam grandi & ſalutari multorum emolumento, maximè eorum qui diurno & nocturno labore, curáque indefeſſa, & operis irrequietis, vitam fouent ac tuentur noſtram: cuiuſmodi ſunt populares, ruſtici, & quiuis alij, medicorum ac conſiliorum inopes,*

Horum temporum infęlicitas, & inuidia.

Rerũ nouarum initia difficilia.

emendorúmque pharmacorum impares. Quibus mutuas debemus operas, & vicaria auxilia, interim dum nobis terrena colunt, ſerunt, metunt, ac ſudando, & plerunque ægrotando ad nos comportant:

Hoc lex, hoc pietas, hoc vult Deus, oĩa nõ dans
Omnibus, inſigni pro bonitate ſua.

Domeſticas itaque hortorum opes incomparabilis illius rerum omnium parẽtis naturæ, quam noſter Hippocrates vbique iuſtiſsimam nuncupat, illis certatim perluſtremus & illuſtremus. Quam, per deos immortales, quis neſcit voluiſſe, vt ſtatim à poſitis terræ fundamentis, prima & præcipua morborum remedia in agris eſſent, & poſtea, ne longiùs eundum eſſet, in hortis? Quis inficiabitur templa AEſculapio, medicinæ deo priſco, in ſyluis & mediis viis extra vrbes olim condita, ſignificauiſſe priſca & prima morborũ auxilia, non fuiſſe in vrbibus & officinis, ſed potiùs in agris & ſyluis, vbi νοσώδιος ille, & auxiliaris Deus implorabatur, & ægrotantibus eò tendentibus, quid agẽdum eſſet ſuggerebatur? Quis neſcit populũ Rom. annis DC, *ſalubriter vixiſſe abſque vllis pharmacopolis & medicis? ſed non tamen abſque medicina: quæ tum ſimplex erat & ſuauis, adhæc inuentu & paratu facilis, quia altilis, vernacula ac hor-*

Natura vbique iuſtiſsima.

Tẽpla Aeſculapij extra vrbes.

Populus Rom. diu vixit abſq; medicis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tensis. Quemadmodum præclarè testatus est M. Cato in eximiis illis suæ braßicæ encomiis, vt suo dicemus loco. Qui vnus herbis quas plantauerat, & maximè braßica, vsus, se, coniugem, filium, necnon libertos, ad longæuam senectutem incolumes perduxit. Vis tibi antiquiora proponam? consule M. Varronem, ex eo statim audies, sapientiss. illum Nestorem, qui Troiani belli temporibus floruit, ἀλεξίκηπον, hoc est, auxiliarem hortum carmine descripsisse: à quo id nominis in titulum huiusce Opusculi verè mutuati sumus. Edidit etiam Sabinus Tyro librum Cepuricôn, seu hortensium, quem, Plinio autore, Mecœnati dicauit. Itaque, escas antiquis hortus dabat & medicinas, sicuti scripsit AEmilius Macer, poëta & medicus non indoctus. Fuit ergo medicina hortensis apud Romanos omnium prima & præcipua. Quæ cùm annis DC, in precio illis fuisset, vnà cum agresti, superueniente, et sensim cum imperio crescente, effrænata gulæ & Veneris licentia, è medio hominum cœtu, retrò abire, ac longè exulare fuit coacta. Nam cùm morborum omnium agmina, hasce duas sorores pestilentißimas vbique comitarentur, & confertim opes triumpharent, ac opum furiosa libido, velis, quod dicũt, & equis, è Græcia, ac locis aliis accersiti fuerunt medici,

Nestoris Alexikep⁹ & auxiliaris hortus.

Medicina hortensis prima apud Rom. & quando illinc exulauit.

vitæ & necis imperatores imperiosissimi: eóque cæcitatis ventum fuit (perinde atque hodie) vt quibuscunque se medicos, vel de titulo & veste profitẽtibus, statim crederetur: cùm in nullo mẽdacio periculum sit periculosius. Hi, vt ex fumo darent lucem, & famam nouitate aucuparẽtur, cœperunt illico in hortorũ materias, & hortẽses medicinas palàm inuehi, ac inflatis buccis illas despuere. Quas vt funditùs extirparent, quæstuosissimas officinas, ac superba myropolia, barbaris & inauditis medicamẽtis longè ac latè radiantia, pedetentim erigere nihil fuerunt cunctati. Quæ radices vsqueadeò disseminarũt suas, & artifices paulatim sparserunt suos, vt de illis hodie iure dici possit: Quis enim non vicus abundat? *In his emicant capsulæ & pyxides suis nomenclaturis perbellè distinctæ, in quibus latitant deorũ manus, vt vocabat Herophilus, & numerosa ostentantur artificia, quæ solis hominum ingeniis cõstare certum est: neglectis, si diis placet, simplicib⁹ illis naturæ opibus ac operibus, absq; vllo artificio, vllo apparatu magno, aut latente fuco, suauibus & absolutis. Hinc, nimirum, dubia vitæ & fortunarum alea, vt peregrina sibi comparet medicamenta,*

Impiger ad Persas, Mauros, Babylonas et Indos,
Velis ac remis Pharmacopola volat.

Primorũ medicorũ apud Rom. fastus.

Quando pharmacopolæ introducti.

Hinc malè sarta putatur esse vita, & corporis valetudo parum firma, nisi barbaris, ac plerunque adulteratis & suspectis, magnóque emptis præsidiis sæpenumerò delusa fuerit: Hinc vlceri admodum paruo, & leui morbo, medicina à rubro mari, aut nouis insulis accersitur, cùm vera & neutiquam suspecta remedia, quotidie pauperrimus quisque cœnet, ac pedibus in suo hortulo, vel agello passim conculcet. Ita est profectò, merces vltrò oblatæ sordēt: & quæ patria sunt ac domestica, quantumuis preciosa ac salubria, externis, etiā summè abiectis & plerūque dubiis, viliora ac despicabiliora habentur.

Barbarorū & exoticorum medicamentorum alea dubia.

" *Vtilior seges est*, inquit poëta, *alieno semper in agro:*

" *Vicinúmque pecus grandius vber habet.*

Stultissimū sanè est longiùs quærere, quod ante pedes situm habes: & periculoso, insanóq; sumptu cōparare velle, quod impostura sæpenumerò constat. Dic, amabo te, non summa est cœcitas alienis & peregrinis ita subscribere, vt tua negligas? non deploranda est amētia, dum tibi scire non libet quid saluti tuæ conducat, alienis pedibus ita ambulare, alienis oculis sic aspicere, auribus alienis ita audire, & aliorum manibus sic omnia cōtrectare, vt tibi aliena ope miserrimè prorsus viuendum sit? Siccine incōparabilia re-

Peregrina non esse præferēda patriis & domesticis.

rum naturæ precia et vitæ subsidia in hortis contempta iacent, ac si ventri duntaxat saburrãdo, aut oculis & naribus tantùm pascendis nata essent? Quid hoc est, nisi mera stupiditas est, dubia & suspecta sic persequi, sic ambire, sic amplecti, vt certam & domi vigentẽ medicinam deseras? ô quantum est in rebus inane! Medemur, scilicet, aliena fide, & famam exoticorum medicamẽtorum miscellaneis, ancipitíque farragine, ac inani ostentatione venamur. Hæc dũ audis, amice Lector, scire fortasse laboras quid in tam dubio pharmacorum casu, tibi seriò ac tutò agendum sit: dicam paucis, Fruere priscorum salutari more: elige ex tuo hortulo & agello medicas materias tibi notas ac familiares, tecũ educatas, apud te exultas, patribus tuis assuetas, patriæ probatas, ac sub eodem cœlo & aëre tecum viuentes: quarum copia, vbi, quoties, & quãdo visum erit, recens ac vegeta haberi potest. Irride auidos lucrorum aucupes, & φαρμακοπόφυς plerosque, quibus nihil potest placere, nisi quod Indiam loquatur, Hesperiam resipiat, & extremum reboet oceanũ. Despue in illos qui barbaras, & adhuc malè cognitas pharmacorũ vires ac nomenclaturas tibi ad miraculum vsque extollũt: quæ, re vera, magis expiatione quãdoque egent, quàm quòd corpus expiare posint ac cu-

Pulcherrimæ ac verissimę expostulationes.

Consilia notatu sũmè digna, & non despicienda.

rare. Agè itaque, vernaculas opes externis constãter præpone, & priſcam medicinam hortenſem, extemporaneam, fidam, ac minimè ſuſpectam, è profundis tenebris in apertã lucem proferre incipe, ſopitã excita, exulantem reuoca: & vt idem faciant noti & amici tui omnes, cõtende, inſta, & pro viribus adnitere. Eam in rẽ tibi prælucebit hic noſter Alexikepus: viam indicabit, ac fidum comitatũ vbique præſtabit. Tibi, obſecro, perſuade veriſsimum eſſe Quintilianum illud, Vſitatis tutiùs vtimur, noua non ſine periculo vſurpamus. Tibi confidenter propone, ea remedia optima eſſe, quæ pluribus cognita, & pluribus probata ſunt: qualia eſſe diximus domeſtica & hortenſia. Quibus tamen ſic vtêris, vt nec externa bene nota et ſelecta, ſiue ſimplicia fuerint, ſiue cõpoſita, omnino reiicias, ac pharmacopolia eſſe inutilia iudices: quæ ſummè probamus ac laudamus, modò nacta ſint doctos, peritos ac fidos artifices, probis & recentibus materiis medicis, accuratè, vt par eſt, inſtructos. Hæc in medicum Hortũ ſatis erunt: quem nouâ formâ diſpoſuimus, vt ad eius imaginem cuique deinceps liberum ſit ſimilem conſtruere, colere, & per proprios campos & areas, plãtis arboribúſque eiuſdẽ generis, vt fecimus, regionatim diſſeminare: vt ſint quæque hinc inde

Exhortatio ad hortẽſem medicinã amplectendã.

Pharmacopolia nõ damnãda, & qualia.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

locis, digesta decenter, & non cõfusis ordinibus, ac diuersarum qualitatum, variorúmque generum miscellaneis, vt perperam apud omnes fieri solet: ob causas cùm alibi, tũ in nostris hortorum Secretis expressas. Fœliciter valebis, Lector optime, & si quid alicubi peccatũ erit, imò verò quia peccatum, tecũ reputa, optimum esse artificem, non cui nũquam, sed quàm minimùm errare concessum sit. Fruere alienis laboribus, & tibi sudantibus, algentibus, ac lucubrantibus, bene, quæso, precare.

Autoris depreca-tio, & conclusio.

ALEXIKEPVS SEV AVXILIARIS ET *medicus Hortus, octo Campos, vel regiones, continens, propriis areis, quo sequitur ordine, nobis distinctus ac descriptus est.*

Campus primus olera aliquot cibaria, decem areis hac serie complectitur.

1 Lactuca.
2 Brassica.
3 Petroselinum.
4 Portulaca.
5 Beta.
6 Blitum.
7 Oxalis.
8 Spinacea.
9 Borrago.
10 Asparagi.

Campus secundus radices aliquot esculẽtas, quatuor areis claudit.

1 Porrum.
2 Cepa.
3 Allium.
4 Raphanus.

Campus tertius herbas odoratas areis XI disseminat.

1 Saluia.
2 Hyssopus.
3 Satureia.
4 Maiorana.
5 Fœniculum.
6 Mentha.
7 Thymus.
8 Ocimum.
9 Orualla.
10 Rosmarinus.
11 Lauandula.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Campus quartus herbaceos & fruticeos fructus sex areis distinguit.

1 Cucurbita.
2 Cucumis.
3 Pepo, melo & melopepo.
4 Cinara.
5 Fragaria & Framboesia.
6 Grossulæ.

Cãpus quintus flores aliquot tam odoros, quàm inodoros, nouem areis dispergit.

1 Rosa.
2 Lilium.
3 Leucoïon.
4 Viola Martia.
5 Betonica altilis.
6 Phlogium.
7 Iris.
8 Amarantus.
9 Solsequium.

Campus sextus plãtas aliquot non esculẽtas areis vndecim capit.

1 Absinthium.
2 Abrotonum.
3 Ruta.
4 Vrtica.
5 Plantago.
6 Artemisia & Tanacetũ.
7 Chelidonium.
8 Mercurialis.
9 Parietaria.
10 Malua.
11 Lathyris seu Cataputia, & Ricinus seu palma Christi.

Campus septimus pomiferas arbores cum suis fructibus areis tredecim distribuit.

1 Malus & eius pomum.
2 Pyrus.
3 Cotonea.
4 Prunus.
5 Cerasus.
6 Morus.
7 Persica.
8 Mespilus & Sorbus.
9 Citria malus.
10 Aurantia malus & Limonia.
11 Punica malus.
12 Ficus.
13 Olea.

Campus octauus arbores nuciferas & earundem fructus areis quinque continet.

1 Iuglans & eius nux.
2 Amygdalus.
3 Pinus.
4 Corylus & Auellana.
5 Castanea.

His adduntur sub finem, faciles & populares oleorum medicatorum concinnationes ex quauis hortensi materia, necnon aquarum distillãdarum formulæ pulcherrimæ ac summè vtiles.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ANT. MIZALDI
MONLVCIANI ALEXI-KEPVS, SEV AVXILIARIS & medicus hortus.

SCRIPTVRVS hîc non de aſini vmbra, quod aiūt, ſed de medicis hortenſiū facultatibus, quæ, re vera, omniū accuratè medicantiū iudicio,

,, *AEquè pauperibus proſunt, locupletibus æquè,*
,, *AEquè neglectæ pueris, ſenibúſque nocebunt:*

precium operæ facturum me puto, ſi inſtitutæ narrationis fores à Lactuca aperuero. Nō quòd ei olerum & hortorum principatum velim aſcribere, contra M. Catonem & Plinium: qui illum, vt ſuo dicemus loco, Braſsicæ conſtanter adiudicāt: quin potiùs, quòd ſciam Lactucam ſalubrem & euchymam eſſe plantam inter omnes hortēſes, & ob id benedictum olus, ab Auicenna appellari. Qua dote & priuilegio, certum eſt illam priſcis vſque adeò placuiſſe, & tanta cura excultā fuiſſe, vt ab ea Lactucinos in Valeria familia,

Autoris ſcopus & inſtitutum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Plinio autore, cognominari non puduerit. Illa, illa est qua D. Cæsar Octauianus Augustus, in lõga & ancipiti ægritudine, consilio Antonij Musæ medici excellentissimi, conseruatus fuit. Vnde statuam collato ære iuxta signum Æsculapij, Suetonio Tranquillo attestante, promeruit. Sed prætermisso lactucæ verbosiori encomio, medicas eius vires, pro nostra tenuitate in mediũ proferre, & hortulum nostrum per suos campos areatim distinguere aggrediamur.

Lactuca à morbo D. Augusti nobilitata.

HORTI MEDICI CAMPVS PRIMVS, OLERA ALIQVOT cibaria, decem areis complectens.

Lactuca altilis, & medica eius auxilia.

AREA I.

Quid per olus hîc intelligendum.

OLERIS nomine hîc complectimur plantas eas hortenses & herbaceas quæ non solùm condiendis iusculis accommodari solẽt, sed etiam paruo sumptu & facili apparatu in vsum cibarium pauperibus quotidie venire, siue in ace-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tariis, siue aliter id fiat. Tale est illud Horatij ad Sæuam,

» *Si pranderet olus patienter, regibus vti*
» *Nollet Aristippus: si sciret regibus vti,*
» *Fastidiret olus, &c.*

Sed hæc Grammaticis discutienda relinquemus, & medici medica lactucę pręsidia tractabimus: quam norunt omnes in historiis versati, vsqueadeò priscis Romanis fuisse commendatam, post D. Augustum per eam sanitati restitutũ, vt seruari, etiam in hybernos menses, ex oxymelite repertum sit. Plãta est admodum salubris, sicut testatur Columella in suo hortensi carmine, de illa propter seruatum Augustum ad hunc scribens modũ, *Lactuca, planta salubris.*

» *Iámque salutari properet lactuca sapore,*
» *Tristia quæ releuat, longi fastidia morbi.*

Huius succus febricitantis fronti illitus somnum accersit, quẽadmodum scripsit Florentinus, rerum agri & medicinę interpres Gręcus ad vnguem factus. Qui etiam tradit eum, qui ieiunus lactucam prægustauerit, ebrietatem non sentire: adhæc semen eius tritum & potum, genituræ effluuia cohibere: quapropter aduersus crebra Veneris ludibria in somno, *Febris, somnus, ebrietas, Venus, gonorrhœa, & alui fluxus.*

vtiliter propinatur: ſicuti vulgari hoc iactatur diſticho,

» *Semen lactucæ Veneris ludibria tollit,*
» *Cum vino bibitũ, fluxum quoque cõprimit alui.*

Quod equidem diſtichon eſſe aſtruimus Macri poëtæ & medici non indocti: quem multi, hocce Ouidiano dimetro, ipſius Ouidij σύγχρονον ſub D. Auguſto fuiſſe contendunt,

» *Sæpè ſuas volucres legit mihi grandior æuo,*
» *Quæq; nocet ſerpẽs, quæ iuuat herba, Macer.*

Sed his dimiſſis, lactucam repeto, quam idem Florentinus tradit ſtragulis ſuppoſitam, ægris neſcientibus, hac præſertim ratione, vt ante ſolis exortũ ſiniſtra manu radicitus euulſa ſit, ſomnum illis conciliare. Qui etiam accerſetur, eodem autore, ſi folia quina, terna, aut vnũ, ceruicali clanculum ſupponantur: ſed ita, vt quæ imo caule decerpta fuerunt, ad pedes: ſummo verò, ad caput ſpectent. Admonent inſuper Græci geoponici, quòd effuſus & aſſiduus lactucarum vſus, cane peius & angue fugiendus eſt his qui procreandis liberis operam dare ſolẽt. Nam fœcunditatem non modò minuere ſcribunt (vnde ἀνήχιον, hoc eſt ſpadoniam

Somni conciliatio.

Lactuca cur fugiẽda cõiugatis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

vocauerunt Pythagorici) ſed quos poſtea ſuſtulerint partus, velut amentes, ineptos ac ſtupidos à progenitorum ingenio degenerare promittũt. Hactenus illi: à quibus ad noſtros deficio Medicos, apud quos etiam lego, lactucas ſomnos conciliare, ac ſanguinẽ neque improbum creare, neque vndique perfectum, multò tamen, quàm à cæteris oleribus, præſtantiorem. Quæ duo, Eobanus Heſſus poëta elegãtiſs. pulchrè expreſſit in libello de tuẽda valetudine, hunc in modum:

" *Hortorũ lactuca decus, quia friget & humet,* *Qualem gignat ſanguinem lactuca.*
" *Sæpè leueis ſomnos conciliare ſolet.*
" *Atq; vt corporib⁹ reliqua omnia vincit alẽdis,*
" *Sic viui ſuccus ſanguinis inde venit.*

Hinc factum arbitror, vt Galenus illam de oleribus ſolam, in homine temperato euchymam eſſe dixerit, hoc eſt ſuccũ bonum gignere, & optimum corpori alimentum ſufficere. Quæ, vt calidis ventribus ſumpta mirè auxiliatur, ita vſu crebro, oculorum aciem retundit, ac caliginem, vt mox ſcribemus, inducit. Addo quòd ſuſpirioſis, & ſanguinem excreantibus, ac pituitoſis ſummè nocet. Præterea, quòd tam crudæ quàm coctæ vſus lar- *Ventres, caligo, aſthma, hæmoptæ & pituita.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

gior, non minus est periculosus q̃ cicutæ. Æstate ea vtimur vt medicamẽto, potiùs q̃ alimento: nimirum ad humectandũ & refrigerandũ: nam frigida est, ac humida. Quod cùm ita sit, iure quis dubitet, quomodo probũ & purum sanguinem in nobis possit gignere: substãtia, inquam, nostræ familiari, quæ illi planè est lactea & dulcis, adhæc moderatè cocta, & proinde in sanguinem prõptè ac facilè mutabilis: quãobrem etiã lac affatim gignere solet.

Lac & cholera morb⁹. Prodest eadẽ aduersus morbum præcipitem & periculosum, quẽ Græci χολέραν vocant, ab immodica bilis deiectione, & implacabili vomitu. Cui⁹ rei testẽ ꝓferem⁹ antiquiss. poëtam & medicũ Q. Serenũ,

» *Noxia* (inquit) *si penit⁹ choleræ sæuire venena*
» *Perspicies, cocta lactucæ fronde leuabis:*
» *Proderit & caules assumere sæpè madentes.*

Lubricam aluum quomodo faciat lactuca. Aluum ideo lubricare dicitur, quòd humiditate & frigiditate sua immoderatũ hepatis calorem tẽperet: qui ob celerem & vehemẽtem cibi ac potus distributionem, & direptionem, aluum resiccare plerunque solet. Huius lubricationis & facilis per lactucam ad excrementa vacuãda apparatus, testem etiam citabimus Mar-

tialem hunc in modum ſcribentem,

" *Prima tibi dabitur ventri lactuca mouendo*
" *Vtilis.* Et alibi:
" *Vtere lactucis, vel mollibus vtere maluis,*
" *Nam faciem dudum, Phœbe, cacantis habes.*

Viſionem prӕterea turbare fertur, vt nũc dicebamus, & oculis nocere, eíſque caliginem inducere, quòd ſpiritus viſorios denſet & incraſſet, humorémque cryſtallinum, videndi ſpeculum ſummè terſum, turbidum reddat, & animalem ſpiritũ ſua frigiditate offendat: niſi calorificis herbis illi remiſtis, aut generoſo vino ſuperepoto, frigiditas ea tẽperetur. Nã ex Hippocrate, frigidũ cerebro, ſpinali medullӕ, neruis, oſſib⁹ ac dẽtibus ſummè inimicũ eſſe ſolet: ex quo fit vt ſoporifera etiam cenſeatur eſſe lactuca, ſicuti ſuprà à nobis adnotatũ fuit, & Claud. Galen. ſuo experimẽto cõfirmauiſſe intelliges. Pleriq; (inquit) lactuca vtũtur prius q̃ in caulem aſſurgat, aqua illã incoquẽtes. Quod ego nũc, ex quo dentes mihi malè habẽt, cœpi facere. Quidam meorum ſodalium conſpicatus olus id iam olim ab adoleſcentia mihi eſſe conſuetum, nunc tamen ipſius eſum eſſe permoleſtũ, autor mihi

Quomodo viſionẽ turbet lactuca.

Quomodo vtebatur lactuca Galen⁹, & quam ob rem: ex ſuis Alimẽt. libris, & aliis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

fuit, vt ipſum coquerem. Ætate autẽ iuuenili cùm mihi ventriculus aſſidua bili infeſtaretur, cruda lactuca, vt eum refrigerarem, vtebar. Cùm verò ad ætatẽ declinantem perueni, hoc olus fuit mihi remedio aduerſus inſomniam & dormiendi impotentiam. Tunc enim, contrà ac in iuuentute, ſomnum mihi dedita opera conciliabam · nam graue erat præter voluntatem vigilare. Quæ res mihi accidebat, partim quòd in iuuentute meaptè ſpõte vigiliis, ſtudiorum gratia, aſſueuiſſem: partim quòd declinantium ætas ad inſomniam ſit admodum propenſa. Itaque, lactuca veſpere in cœna, vel ſomni hora, cocta & commanſa vnicũ mihi inſomniæ erat alexipharmacon & remedium. Hactenus Galenus: ex quo hanc hiſtoriam, quòd pulchra ſit, pręſenti loco accommodare viſum fuit. Veteres, initio menſæ, primíſue epulis, lactucam, vt ſolemus, nõ proferebant, ſed poſtremis, ſicuti Martialis hoc diſticho eleganter expreſſit,

Galenus vigiliis aſſuetus.

" *Claudere quæ cœnas lactuca ſolebat auorum,*
" *Dic mihi cur noſtras inchoat illa dapes?*

Quod, nec temerè, nec citra rationẽ fa-

Cur poſtremis epulis

ctum fuisse audies: cùm enim lactuca frigidæ humidæque sit naturæ, si à cœna sumatur & summis epulis iniiciatur, somnũ efficaciùs conciliat, viníque fumos halituosos promptiùs reprimit, ac ebrietati, inducta cerebro humiditate, faciliùs pugnat & obsistit. At nostra ætas, ab eius esu cœnas & prandia auspicari salubriùs esse duxit, ex aceto, sale, & oleo conditam illam cibis aliis præponens, nimirum vt æstuantem vẽtriculum recreet, & sopitam per calores appetentiam excitet, sanguinísque feruorem temperet, ac hepatis & cordis æstum mitiget. Ex quo mirum nõ est, si ebrietati aduersatur, & capitis grauitatem, quam Græci apposito vocabulo καρηβαρίαν vocant, insita frigiditate sanat, vapores à nimio vini potu sursum elatos, & caput grauantes, retundendo ac discutiendo. Quod Q. Serenus poëta ac medicus prę̃stãtissimus non omisit, hunc in modum scribens de curãda ebrietate,

olim sumebatur lactuca.

Capitis grauitas & ebrietas.

" *Quidam lactucæ huic credunt prodesse sapores:*
" *Curandi modus hic, & suauis, & vtilis idẽ est.*

Inde factum crediderim, vt lactuca à Rufo Ephesio medico, ἀκραιπάλη, rectè nuncupata sit: quòd crapulã arceat, & omnẽ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

capitis noxam à vino contractam excutiat. Verumenimuerò, ea cautè vtendum eſt: nam illius vſus immodicus, vt præmonuimus, Veneris ignes extinguit.

Quibus prohibeatur & concedatur lactucæ vſus.

Quare his qui matrimonij capiſtris ſunt alligati, parcus ac ſobrius debet eſſe lactucarum cibus: niſi calorificis, vt eruca, naſturtio, mentha, ſampſucho, & ſimilibus, frigiditas illarum obtundatur, aut generoſum vinũ aliquod ſuperbibatur. Qui verò cœlibatui addicti ſunt, ſacerdotes, monachi, veſtales, & alij qui clauſtra ſequũtur, calorifica excludere debent: vt pudicitiam illæſam tueantur, & prurire, vríque deſinãt. Lactuca itaque conſulto priùs tẽperamento, prudenter vtendum erit: in qua Callimachus ἀλληγορικῶς ſcripſit, Venerem ſuum amaſium Adonin abſcondiſſe: ὅτι ἀσθενεῖς εἰσι πρὸς ἀφροδίσια οἱ συνεχῶς χρώμενοι θρίδαξι: hoc eſt, vt Athenæus exponit, quòd imbecilles ſunt ad Venerea, qui aſſiduè vtuntur lactucis. Quare videant vxores, ne earum mariti nimiùm illis vtantur. Hîc non tacebo rarum experimentum & ſæpenumerò mihi fœliciter probatũ aduerſus albas mulierum fluxiones, quod conſtat cremore

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ſeminis lactucæ priùs macerato in aqua extinctionis chalybis, addito puluere eboris in tenuiſſimum pollinem redacto: nõ tacebo præterea, quòd ſemen lactucæ in iuſculo tritũ & hauſtum, dormiẽdi impotẽtiam expugnat: & folia in aqua hordei cocta, lac potu mirandum in modum augent, ſi poſtea mammæ blanda manu fricentur. Addam, quòd ſi vehementer caput incaluerit ab æſtu, & hinc doluerit, aceto miſcebitur ſuccus lactucæ, & eo fouebitur, monitore Galeno. Et ad ardores ac ambuſtiones, folia diligentiſſimè terentur, & cum pane inducta, parti affectæ admouebuntur, ac ſubinde cõmutabuntur, ne ibidem incaleſcant & obrigeſcãt. Sed de medicis lactucæ facultatibus hæc ſatis erunt, vbi admonuero quòd tam manducata, quàm admota, æſtus, necnon ardores internos & externos, vt diximꝰ, clementer mitigare & reſtinguere ſolet. Cuius rei gnarus Antonius Muſa D. Auguſti medicus incomparabilis, ad deſperationem redactus in curanda diſtillatione, qua optimus ille imperator, ob vitiatum iecur, vehemẽtiſſimè torquebatur, contrariam medendi rationem inire fuit

Albæ mulierum fluxiones, ſomnus, lac, capitis dolor, ardor & ambuſtio.

Aeſtus tam interni, quàm externi.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Lactuca ab Augusto nobilitata.

coactus, & ad lactucæ præsidia confugere, sicuti paulò antè adnotauimus: quorum auspiciis cõualuit Augustus, & hinc lactucam summè nobilitauit.

Brassica, & medica eius auxilia.

AREA II.

Brassica à priscis valde commendata & laudata.

NON sum nescius optimum illum, sine æmulo, agricolam M. Catonem, triumpho, censura, ac literis insignem, oleribus omnibus Brassicam anteposuisse, & Plinium hortorum principatum eidem ascripsisse, adhæc Pythagoram eius laudes ante omneis celebrasse, ac Chrisippum medicum, priuatũ volumen per singula hominis membra digestum, de eadem composuisse, ipsúmque Catonem eius facultates & medica auxilia populo Rom. vsque adeò fœliciter indicasse & præscripsisse, vt annis multis absque vllis medicis ac medicamentis aliis salubriter vixerit: verumenimuerò omnia hæc, magna licet, me mouere non potuerunt (ob causas paulò antè memoratas) vt in hac medica hortensium historia, brassica ante lactucam describeretur. Quæ vna, ob

insignem truncum & brachiatas virgas, etiam Caulis nomen sibi asciuit, & nunc demum nobis medicè excutienda venit: sumpto initio à priscis M. Catonis de illa experimentis aliquot. De iis itaque quibus ægrè fluit lotium, & substillum est, hũc in modum scribit. Sumito brassicam, coniicito in aquam feruentem, coquito paulisper, vti subcruda fiet: postea aquã defundito, nõ omnem, eò addito oleum & salem, ac cumini paululũ, inferuefacito paulisper, posteà inde iusculum frigidum sorbeto, & ipsam brassicam manducato, ac quotidie id facito. Ad omnes tumores & omnia vlcera, etiam inueterata, brassicam cõtritam, quæ minutis est caulibus & foliis tenuioribus (Crambem vocant) ille idem imponit: ac eodem præsidio cancros purgat & sanos reddit: quod facere non potest, vt scribit, medicamentum aliud. Verùm, priùs quàm imponat, aqua calida multa lauat, aut vino tepido, vt legit Macer, posteà bis in die, cõtritam admouet. Quo remedio etiam ad luxata & contusa, mammásque vlceratas & cancrosas vtitur. Si vlcus acrimoniam ferre non possit, farinam hordeaceam miscet,

Substillum seu stranguria, tumores, vlcera & cancri.

Luxata, cõtusa, mãmæ vlceratæ & cãcrosæ, necnon articularis morb⁹.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ac ita apponit: teſtatúrque articularem morbum nulla re æquè domari, atque braſſica cruda, ſi eam conciſam cum ruta & coriandro quis edat: aut ſalis mica & hordei farina miſta, opportunè illinat. Quod herbularius poëta, verſibus aliquot complexus eſt, de M. Catonis braſſicaria medicina, hunc in modũ loquens,

» *Hordea quam dederint cauli miſcere farinam*
» *Idem præcepit, rutam quoque cum coriandro*
» *Et ſale permodico: ſic omnia mixta terendo*
» *Apponi diræ docuit cataplaſma podagræ:*
» *Hoc etiam morbo medicabitur articulorum.*

Surditas, bilis atra, liẽ, cor, iecur, pulmo, præcordia, menſes, oculi & boleti.

Si auribus parum audies (inquit ille idem Cato) cum vino braſſicam terito, ſuccum exprimito, & tepidum in aurem inſtillato, citò intelliges. Si bilis atra eſt, ſi lienes turgent, ſi cor dolet, ſi iecur, pulmones, aut præcordia, vno verbo omnia ſana faciet braſſica, quæ intus dolitabunt. Qui plura curioſè ſcire curabit, librum de Re ruſtica eiuſdem conſulat, illic inueniet quod placuiſſe queat. Sed hæc, inquies, magna ex parte non quadrant noſtræ hortenſi braſſicæ, de cuius vſu hodierni medici inter vtrunque volant. Cauſam alibi accipies. His ſic poſitis, venio ad

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

geoponicos, apud quos lego braſſicæ decoctum cum dulci vino hauſtum, mulieribus menſes ducere: adhæc ſuccum eiuſdem cum optimo melle remiſtum, oculos iuuare, ſi illorum angulis admoueatur. Quòd ſi venenatos boletos quis ederit, poto braſſicæ ſucco valde iuuabitur. Addunt præterea ꝙ corpori alimentum ex ea multùm præſtari ſolet: adeò, vt pueri braſſica veſcentes, citiùs adoleſcere credantur. Succus cum vino albo ad dies XI, hauſtus, ſplenicos & ictericos curat: quemadmodum in Ruſticis paradoxis ſcripſit Paxamus Græcus. In quibus non omittit quòd braſſica alumini rotundo, aceto macerato permiſta, pſoram ac lepram mundat: coctáque & præſumpta, voci atque arteriacis affectionibus medetur. Vnde vocis ſtudioſi hac libentiſſimè vti ſolent. Folia perinde atque ſemen, cum ſylphio & aceto trita ac impoſita, morſum canis rabidi, vel alterius perfectè ſanant. Et ſi contigerit à deſtillatione vuulam aut columellā in guttur laxari, ſuccus crudæ braſſicæ ſummo capiti admotus, illam in ſublimem oris partem reuocabit, ſolitúmque locum re-

Splenici, icterici, pſora, lepra, vox & arteria.

Canis morſus & laxata vuula.

petere coget: quod naturæ arcanis & secretis ascribendum est. Hactenus Græci geoponici. Medici vno omnes ore tradunt, brassicam frequẽter manducatam succum melancholicum plus iusto augere: cuius substantia os vẽtriculi etiam lædit, & visum, vt mox dicemus, obtenebrat: quare illa, nisi vrgente olerum meliorum penuria, mensis excludenda est salubribus. Crudus eius succus cum vino potus, viperarum morsibus auxiliatur: & cum fœni Græci farina illitus, podagris ac vitiis articulorum præsenti est remedio. Idem prodest sordidis ac vetustis vlceribus, sed impermistus: qui etiam naribus immissus caput purgat, & cum loliacea farina pudendo muliebri inditus, menses trahit. Folia per se illita, aut cum polenta trita, conferunt inflammationibus ac tumoribus, & ex sale carbunculos rumpunt, fluentésque capillos retinent. Eadem folia cruda, ex aceto prosunt lienosis, & addito melle cocta, plurimùm pollẽt aduersus vlcera depascẽtia & gangrenas. Virẽtes cauliculi cũ radice cremati, & vetusto porci adipe excepti, diuturnos laterũ dolores mitigãt. Quod poëta herbu-

Succus melancholicus, os ventriculi, visus, viperarum morsus, & articularis morbus.

Vlcera, caput, menses, tumores, carbunculi, capilli, lienosi, gangrenæ & laterũ dolores.

herbularius nec ignorauit, nec omisit,

" *Cum veteri pingui* (inquit) *cineres caulis be-*
" *ne triti,*
" *Prosunt ad veteres lateris, coxæque dolores.*
" *Sit licet hæc vilis, tamen est medicina salubris.*

Si humētem aluum siccare volueris, vbi mediocriter ebuliisse videbitur brassica, priore aqua effusa, repentè aliam calentem ei iniicies, atque ita rursus illam discoques, vsquedum tenera, flaccidáque euaserit: quod non fit cùm ventris subducendi causa sumitur. Hinc emersit Salernitanum illud, *Quomodo coquenda brassica ad mouendam aluum, & continendā.*

Ius caulis soluit, cuius substantia stringit.

Hæc omnia, & plura, versiculis aliquot paulò elegantioribus, Eobanus Hessus, pulchrè & ingeniosè sic est complexus,

" *Brassica vētris onus bis cocta, comestáque sistit:*
" *Sed semel & modicè cocta, resoluit idem.*
" *Profuit hanc succo conspergere pinguis oliuæ,*
" *Lac auget, multùm seminis esse facit.*

Nō putaui hoc loco prætereundū, quòd omnis brassica, vt diximus, oculis admodum officit. Quæ res lucubrantibus, & literarum studiosis est imprimis notanda. *Lac, sperma oculi, somnia, & puerperæ.*

Parum nutrit, & somnia terribilia parit, ob humorem melancholicum, cuius pa-

rens, vt monuimus, illa eſſe ſolet. Porrò, ſcitu indignum non eſt, quòd Athenis olim braſſica in cibo parabatur puerperis, amuleti cuiuſdam vice, vt author eſt Athenæus. Tradit præterea Suidas, priſcos in cõuiuiis crambem adhibuiſſe, ſed recoctam, adeò vt nauſeam adferret, ex quo Grȩcis in prouerbium abiit, δὶς κράμβη θάνατος. Ineſt braſſicæ vis peculiaris contra ebrietatem: cuius noxas non ſolùm ante cibum & à cibo ſumpta impedit, ſed etiam crapulam & grauedinẽ inde obortam tollit ac diſcutit. Cuius rei duos è multis teſtes & autores proferemus. Marcum Catonem imprimis, hominum, vt ſcribit Plinius, in omni rerum vſu ſummum & maximum. Si voles, inquit, multum in conuiuio bibere, cœnaréque libenter, crudam braſſicã ante cœnam eſto quãtum voles ex aceto: & item vbi cœnaueris, eſto quinque folia, reddẽt te quaſi nihil ederis ac biberis, bibéſque quantum voles. Teſtem dabimus ſecundum, Cl. Gal. ſcribẽtem, folia braſſicæ calida aqua macerata, & capiti circumpoſita, ebrietati naturaliter reſiſtere: quod mirabili fit oleris huius cum vino antipa-

Ebrietas, crapula & grauedo.

thia, vt admonuit Agrius apud M. Varronem. Ex quo non temerè ſcripſiſſe mihi videtur Athenæus, vineas in quibus naſcuntur braſſicæ, languidius vinũ creare, vſque adeò illis pernicialia ſunt cum parente & filio, hoc eſt cum vite & vino, odia, ac diſſidia. Hinc nimirũ Theophraſtus, viuam vitem, oleris huius odore fugari, rectiſſimè adnotauit: & Plinius, vinum in dolio huius ſapore & odore corrumpi, ſed betæ foliis demerſis reſtitui. Quo argumento, Androcydes ſapientia clarus, vt idem tradit Plinius, braſſicam cõtra ebrietatem, vt præmonuimus, maximè pollere dixit: atque hinc Ægyptij vini, vt ſcribit Suidas cum Athenæo, magnoperè amantes, omnibus eſculẽtis coctam braſsicam olim in cibatu præmittebant, & primum in ſympoſiis ex eius olere ferculum faciebant, ad inhibẽdam vini noxam & crapulam. Quorũ veſtigiis, defixo (vt aiunt) pede, cùm alij, tum præcipuè Germani inhærere mihi videntur: braſsicam ſuis cibis & mẽſis anteponentes, & quandoque poſtponentes, vt doloſas vini inſidias fallant: quod manu æquè liberali propinare conſueuerunt, at-

Mira braſſicæ odia cum vitibus & vino.

AEgyptij, vini amantes.

que impigro gutture haurire, laborum alioquin patiẽtisſimi, ſed ſitis admodum impatientes. In quam rem cum noſtro Geruaſio Marſtallero Briſgoico, Germano mihi amico & vndequaque erudito, ſic ludere aliquãdo ſolebam, dum nobiſcum ageret,

Germani laborum patientiſsimi, ſed ſitis impatientes.

» *Germani varios norunt tolerare labores:*
» *O vtinam poſſent tam bene ferre ſitim.*

Quæ reſtãt animaduerſione digna ſunt. Cinis caulium braſsicæ & eorundem decoctũ, caput à furfuribus emundant ſi illis abluatur. Et fotus vberum ex iuſculo braſsicæ tepido, lac auget: cinis præterea cum albumine oui, ambuſtis auxiliatur: & aqua quæ ex eius caule, dum aduritur, ſtillat, recẽtes impetigines delet, non ſecus quàm cortex radicis oxylapathi com mãducatus & eiſdẽ illitus. Addam quòd braſsica cum tenui polentæ polline trita, & ex aqua roſacea oculis appoſita, calidas illorum fluxiones emendat: & ſi foliis coctis ac tuſis fęcem aceti addideris, crudorúmque ouorum lutea duo, cum pauco roſaceo, & omnia accuratè miſcueris, tepefeceris, admoueris, continuè mutaueris, præſtantiſsimum experieris reme-

Furfures, lac, ambuſta, impetigines, oculorum fluxiones, podagra, phlegmone & eryſipelas.

dium aduersus podagræ insultus & accessiones. Eadem brassica per se, vel cum axungia trita, phlegmonis induratis & erysipelatibus valde idonea cẽsetur esse, hoc modo: Partes affectæ rhodelæo fouentur, & materia tusa in cataplasmate fasciis alligatur. Nihil mihi video superesse in hac medica brasicæ historia, nisi ingens & minimè vulgare naturæ miraculum, quod tacendum non est: nempe hoc olus, quo vitem fugari diximus, cyclamino & origano aduersum, perarescere: naturali & occulto odio, quo plãtæ illæ brasicam non minùs prosequuntur, quàm vitem & vinum brasica, & cõtrà. Hinc absurdum videri nõ debet, quòd si feruescenti & ebullienti brasicæ, paulum vini generosi guttatim quis instillauerit, non ampliùs coquetur illa, sed suis viribus defuncta, mutato colore corrũpetur, quemadmodum adnotauit Paxamus ex Græcis geoponicis vnus. Quibus ex rebus apposité colliges, eos qui vinũ multum bibere volunt, & potandi certamine victores coronari cupiunt, crudam brasicã cibis anteponere debere, ne temulentia, ut paulò antè diximus, tenten-

Vinũ brasicæ cocturã impedire.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tur. Quod ſe præſente factũ fuiſſe à quodam docto & philoſopho homine, autor eſt Gulielmus Gratarolus medicus præſtantiſsimus, in libro de tuenda valetudine. Nam dum is in cõuiuio accumberet, probatis & acceptis inuitãtium omnium poculis, perſtrenuè potauit: quòd foliolum crudi caulis rubeſcentis præſumpſiſſet. Hæc de braſsica ſatis, vbi addidero, illam naſcẽtem in locis aridis & ſiccis, terreſtrem eſſe valde & adſtringentem: in calidis verò & humidis, contrà. Adhæc Raphanum Græcis etiam κράμβη dictũ, iiſdem viribus pollere, quàm braſsica: quẽadmodũ proprio loco explicabimus.

Hiſtoria notatu digna, ſed non imitanda.

Apium hortenſe, ſeu Petroſelinum, & medica eius auxilia. AR. III.

APIVM ſatiuum, Græcis σέλινον, vulgò Petroſelinum, & noſtratibus Perſilium dici conſueuit: cuius facultates & medica auxilia hîc nobis ſunt paucis explicanda. Florẽtinus in ſuis Græcis georgicis, vt hinc auſpicer, tradit Apium cum pane, cataplaſmatis vice impoſitum, ſacris ignibus mederi: eius verò decoctum, calculos, inſidentibus deturbare, & fotu idem præſtare. Adhæc vrinæ difficultati-

Ignis ſacer, calculi, vrina & renes.

bus, & ægrotantibus renibus, tam folio, quàm radice auxiliari. Quod ab herbulario poëta etiam adnotatum fuisse reperio, vbi de apij planta sic scribit:

„ *Prouocat vrinas hæc cruda comesta, vel hausta:*
„ *Sed magè radicum faciet decoctio sumpta:*
„ *Hoc itidem semen operatur fortiùs haustum.*

Subdit pręterea idem Florentinus, sugillata colori reddere, si eius semine decocto foueantur, mammarúmque duritias, foliis attritis & impositis emollire. Plinius semen cum oui albo illitum, aut ex aqua coctum & potum, renibus mederi scribit: ac in frigida tritum, oris vlceribus prodesse: necnon cum vetere vino, vesicæ calculos frangere: quod etiam præstat radix. Datur ictericis idem semen ex vino albo, & iis mulieribus, quibus stati menses non procedunt. Radicibus in iusculo coctis, vel acetariorum modo ex oxelæo apparatis licebit per hyemem, veris initia, & autumni finem, potiùs vti, quàm æstate: ídq; prãdij, vel cœnæ principio: quoniam materias à superioribus ad inferiora, vrinam proritando, euocãt, ac vehiculi modo deducunt. Sed hoc loco nequaquam dissimulandum est, quòd

Sugillata, mammæ, renes, oris vlcera, calculus, icterici, & mẽstrua.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

non solùm renibus medetur hortulanũ apium, sed etiam colicis cruciatibus & aliis qui ex flatuoso spiritu egressum non habente generãtur. Prætereà, quòd succus apij cum melle bibitus, coagulatum in vẽtriculo sanguinem, vomitu exhaurit. Et semen eiusdem coctum in aceto & aqua, lotium remoratũ elicit: plantáque ipsa contusa, & in vuluam missa, fœtum cum secũdis trahit. Quòd si bibatur succus eiusdem, vterus à superfluis humoribus purgabitur. Dioscorides ad nullum determinati morbi genus apium applicat, sed omnibus indifferenter inflátionibus vtile esse pronuntiat: sic de eo simpliciter scribens, Soluit inflationes. Tradit nihilominus petroselino vires cõtra colũ intestinum, vt diximus, validas inesse: adhæc cõtra stomachum, sic loquẽs: Petroselinon stomachi & coli inflationibus, torminibúsque medetur. Cui subscribit Galenus, tradens insuper, ori sanè quàm gratũ esse. Plinius incoctũ, aquas potu suauiores reddere prodit: & Florẽtinus Græcus, in cibo sumptũ facere, vt propriæ vulnerum fluxiones magis pronæ deferantur. Oculorum tumores, vti

Colicus dolor, flatus & inflationes.

Stomachus, tormina, vulnera, oculorum & mammarum tumores.

etiam mammarum, ſuccus eius mica panis candidi exceptus, emendare ſolet ac tollere. Quod non prætermiſit herbularius poëta, ſic de apio rurſum ſcribens,

" *Illius ſucco ſi candida mica terendo*
" *Panis iungatur, oculis ſedare tumorem*
" *Dicitur, emplaſtri, noctu, ſuperaddita more:*
" *Sícque ferunt mammis prodeſſe tumẽtibus illã.*

Penè omittebam, quòd neutrum apium (de mare loquor & fœmina) Chryſippus medicus & Dionyſius, cibis admittẽdum cenſent (licet Plinij tẽporibus, vt etiam hodiernis, per iura largis portionibus innataret, peculiarémque gratiam condimentis accerſeret, ex quo ἐυοσμον Theophraſto vocatur) quoniam epulis feralibus, vt volunt, dicatum ſit, & ob id nefaſtum habitum. Vel, vt Plutarchus ſcribit, quòd apio ſepulchra coronentur: vnde vetus illud prouerbium, *Apio indiget*: de eo qui deſperata ſit valetudine. Sed hæc nihil ad apij noſtri facultates: Caule fœminini vermiculos innaſci tradunt: credúntque eos in ſexu vtroque ſterileſcere, qui ederint: adhæc, in puerperiis comitiales fieri, qui poſt apij cibum vbera hauſerint: innocentiorẽ tamen eſſe ma-

Cur olim apium cibis damnatum ſit.

Sterilitas & comitiales.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

rem affirmãt, vt Plinius ſcribit, veterum ſententia & teſtimoniis fretus. Quibus ex rebus mirandum non arbitror, ſi recentiores medici, ex Auicennæ conſilio, comitialibus ſeu epilepticis apio interdicant, ac contendant quòd illorum paroxyſmos moueat & excitet: atque ea cauſa Græci infantulorum nutricibus, & grauidis, puerperíſque apium in cibo prohibeant. Quanquam alia etiam poteſt ſubeſſe cauſa, nimirũ quòd fœmininos fonticulos reſiccet, lactíſque prouentum neget, ac veſcentes ad libidinem proritet. Sed ne, quæſo, hîc intactum relinquatur, quòd apiũ, Celſo inter ea quę reprimunt & refrigerant collocatum, febrium ardores ex oleo inunctum, refrigerare, à multis non infœliciter expertum fuit. Quod etiam à Q. Sereno confirmatũ ſcriptúmque audies ad hunc modum:

Nutrices, grauidæ, puerperæ, lac & libido.

Febriles ardores.

" *Sin autem calidæ depaſcent corpora febres,*
" *Tunc apij ſuccus leui ſoluatur oliuo:*
" *Membra line, fotúque ferus mulcebitur ignis.*

Cætera de apij facultatibus conticebo, niſi quòd piſces ægrotantes in piſcinis, illo ſummè recreantur ac refocillantur. Ad hęc, quòd nihil æquè oris ſuauitatem

Oris & halitus ſuauitas.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

commendat, atque recens apium & viride commanducatum. Quod meritoriæ mulieres pleræque non ignorant, apium mandentes & circunferentes, vt virus tetri odoris, quo imbuuntur, fallant, & suauiorem auram ſpirent. Hanc de apio medicam hiſtoriam penè claudebam, cùm tria percommodè mihi in mẽtem venerunt. Primum eſt, quòd apium manducandum non eſt vbi ſcorpionum ictus timetur: ſicuti adnotauit Albubater ſcribens ad Almanſorem Sarracenorum regem. Secundum, quòd coci acetum ſuis obſoniis apio, & cellarij grauem odorem vino, in ſaccis eximere ſolent, Plinio autore. Tertium, quòd petroſelinum, hipposelinum, eleoſelinum, oreoſelinum & apium ruſticum, adeò congeneres ſunt plantæ, ac tanta virium affinitate coniunctæ, vt altera alterius nomen apud rei herbariæ autores quandoque ſibi arroget. Quod ad hippoſelinum attinet, ego ſanè illud (vt id obiter adnotem) appoſitè à Gaza equapium interpretatum fuiſſe mihi aliquando perſuaſi, non ob inſignem magnitudinem, vt multis viſum eſt, ſed quòd equis ocioſis & defatigatis,

Tria ſummopere notanda.

Equorum ociosorum & fatigatorum remedia.

ſalubre ſit ac gratum pabulum. Quod non ignorans ter maximus ille Homerus, Achillem ocioſis equis legatorum Vlyſſis & Phœnicis, paluſtre apium, aut ſi mauis eleoſelinum, quod nonnulli paludapium vertunt, non temerè exhibuiſſe ſcribit. Cuius rei cauſam Plutarchus in Sympoſiis reddidit, quòd vacantes à labore conſueto equi, pedum vitio offendantur, cui præcipuum remediũ, apium eſſe tradit. Quo loco illud cum eleoſelino & hippoſelino, ob virium & auxiliorum cognationem ac ſimilitudinem, cõfundit. Hactenus de hortenſi apio & petroſelino.

Portulaca, & medica eius auxilia.

AREA IIII.

PORTVLACA ex hortenſibus vna eſt quæ omnium ferè iuſculis ſuo tempore innatat, & pauperum ac diuitum menſas, oleo, ſale & aceto condita, inchoat.

Fluxiones biliosæ, & febris ardens.

Frigida eſt & humida, quapropter fluxiones bilioſas ac feruentes, commutãdo & refrigerando emendat, febríque ardente conflictatis ſummè opitulatur. Quod poëtæ herbulario non fuit occultatum,

de illa hunc in modum ſcribenti,

» *Humida vis eius & frigida dicitur eſſe.*
» *Vnde iuuat febrem quam dicit Græcia cauſum,*
» *Trita ſuper ſtomachum viridis ſi ponitur herba:*
» *Præſtat idem ſuccus ſi ſumitur, herbáque mãſa.*

Dentibus qui ſtupore obtorpeſcunt ab eſu acidorum, auſterorum, vel frigidorum, manſa remedio eſſe ſolet, ignibúſque ſacris auxiliatur, ac Veneris impetus & ſomnia frangit. Capitis dolores inſolatione contractos, cum roſaceo mitigat, & vulneribus ſyderatione periclitantibus, efficaciter cum polenta inungitur. Præterea infantibus vmbilico prociduo laborãtibus, ſalubriter apponitur, ac dẽtes mobiles commanducata ſtabilit: oríſque ac tonſillarum vlcera, & gingiuarum tumores ſuo opportunè ſedat ſucco. Animalia ventris rotũda ex decocto, vel ſtillatitia aqua pellit, ac dyſentericos ex vino hauſta liberat. Vnde idem poëta, *Dentiũ ſtupor, ignis ſacer, Venus, ſomnia, capitis dolor, vulnera, vmbilicus, dentes, tonſillæ, gingiuæ, lumbrici & dyſenteria.*

» *Manſa, vel hauſta poteſt nimium reſtringere*
» *fluxum*
» *Sanguinis, & ventris largum cohibere fluorẽ.*

Leontinus Græcus, ex geoponicis vnus, ſcribit folium portulacæ linguæ ſubditũ, his qui ſiti cruciantur, bibẽdi deſiderium *Sitis, verru-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ea, podagra & mammæ.

reſtinguere, & verrucas multorum dierum illitu tollere: quod etiam non omiſit Plinius: docens inſuper, mammarum & podagrę inflammationes, ſucco portulacæ cum melle, aut creta cimolia, ſanari. Qui frigido ſunt ventriculo, vim portulacæ frigidam, mẽtha, fœniculo, aut ſimili quapiam herba calorifica debent obtundere. Sed, ô me obliuioſum! penè omittebã quòd portulaca miraculo quodam demulcet febres æſtuãtes, trita cum hordei farina, & hypochõdriis ac hepati admota. Adhæc, quòd melli intincta, commanſa, & ore retenta, aphthas ac oris vlcera valde emendat. Inſuper, quòd ſua radice ſiccata, & cum melle trita in formam vnguenti, fiſſuras labiorum, partiúmque aliarum non minùs adiuuat, quàm vulnerũ dolores, ſi illis cum oleo & polenta impoſita fuerit. Quæ ſi percoquatur, ad hæmorrhagias & ſanguinis profluuia ſummè efficax habetur. Poſtremum id erit. Experti ſunt veteres, quòd ſuccus portulacæ ſputa ſanguinis mirificè compeſcit: imò verò portulaca ipſa quouis modo miniſtrata. Quæ ſi cum aceto manducata fuerit, ventriculi ardo-

Febris ardens, oris vlcera, fiſſuræ labiorum, vulnera, hæmorrhagia, ſputum ſanguinis & ventriculi ardor.

ribus valde commodabit.

Beta, & medica eius auxilia. AR. V.

CLAVDIVS Galenus hoc olus nitrosa facultate dotatum esse censet, qua etiam sordes eluit ac discutit: quæ vis in candida beta efficacior est, adeò vt ventrem ad excernendum inuitet, ac stomachum sensu exacto prędítum mordeat & vellicet, cum nonnulla hepatis iactura. Quæ duo postrema, versiculis duob⁹ elegantissimis sic expressit Eobanus Hessus,

Sordes, ventris excretis, stomachus & hepar.

" *Cruda nocet beta, hanc coctā sumpsisse iuuabit:*
" *Sūpta frequens stomachū vellicat, atq; iecur.*

Diphilus medicus geoponicus tradit, beta cādida aluos solui, & rubra vrinas proritari. Sunt qui nigram vituperent, quòd atrabilarium sanguinem gignat. Succus naribus inditus, caput purgat: infusus, aurium dolores sedat: illitus, dentium cruciatus compescit. Si caput succo illius detergeas & confrices, à porrigine & pityriasi vindicabis: & si radicis succum naribus iniicias, dentium cruciatus emendabis. Si decocto perniones fouebis, eos mitigabis: si folia coxeris, ambustis medeberis. Addam quòd vsus betarum fre-

Aluus, vrina, caput, aures, dētes, porrigo, pniones, ambusti, nyctalopes, vuluarum vitia & venter.

quens nyctalopibus est vtilis: & si cum atriplice illarũ decoctum vuluis ritè infundatur, earum vitia corriget. Beta nigra seu rubra coquitur cum lente lubrico ventri cohibendo, quem, vt diximus, cãdida soluit: quæ cocta, & cum allio crudo sumpta, intestinorum tineas abigit. Iecoris obstructionibus aptiùs q̃ malua accommodatur, maximè vbi cum sinapi, vel aceto estur: lienosos similiter mãducata, mirificè iuuat. Vnde quis eam medicamentum potiùs quàm alimẽtum dixerit, vbi hoc modo manditur. Menander, vnus ex schola Græcorum geoponicorum & medicorum, tradit radices betę tostas, tetrũ allij odorem ac virus extinguere, si supermanducẽtur. Quæ rubras vel subrubras habent radices, vt valentiùs nutriunt, ita sanguinẽ gignunt longè crassiorem quàm folia: illúdque insuper obtinent, quòd flatus facilè pariunt, cùm facilè per aluum alioquin descendant. Huius oleris, sicuti aliorum, exigua est alimonia: quòd si largiùs sumatur, stomachum, vt paulò antè dicebamus, infestat & mordicat. Tacendũ non est, quòd sicuti à brassica vini sapor (vt suprà docuimus)

Vermes, iecoris obstructio, lienosi, & flatus.

Quale nutrimentum à beta.

cuimus) in dolio facilè corrumpitur, ita odore betę, foliis eius demersis, facilè reparatur. Cæterùm si acetum subitò facere voles, tusam betæ radicem in vinum coniicies, post horas tres in acetum degenerabit: quod si voles in pristinũ statum restitui, brassicæ radicem indidisse satis erit. Sed hæc ad nostra vinorum secreta & auxilia releganda erant: quorum participes nunquam fient œnopolæ, nisi vina in multorũ perniciem temerè confundere & perditè turbare desinant. *Vinum & acetum.*

Blitum, & medica eius auxilia. CAR. VI.

STOMACHO inutile olus censetur esse blitum, vẽtrem adeò turbans, vt choleram morbum aliquibus faciat, & alui fluxiones vomitionésq; cum intestinorũ torminibus, mota bile excitet: quod de immodico & assiduo eius vsu dictum accipies. Vnde à Plinio iners olus nuncupatur, & à poëta Hesso ignauum, ac ventri mouendo duntaxat vtile, *Venter, cholera, alui fluxio, vomitus & tormina.*

» *Ignauum* (inquit) *sine honore blitum, sine viribus estur,*
» *Hoc solo, ventrem quòd bene deiiciat.*

Hinc fortasse fit, vt homines inertes &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

inutiles *Bliteos* prouerbialiter vocēt Galli. Sed hîc prætereundum non eſt, quòd priſci cum blito betam confuderunt: vnde Martialis hanc fatuam, ſeu inſipidam hoc diſticho appellauit,

Blitũ ignauum & fatuum olus.

„ *Vt ſapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,*
„ *O quàm ſæpè petet vina, pipérque coquus!*

cùm re vera ſapore ſit nitroſo, & non fatuo, aut inſipido, vt blitum. Vnũ & item alterum bliti auxilium omittebam. Prius eſt, quòd aqua decoctionis eius, & maximè rubri, cum ſuis radicibus, furfures capitis amolitur. Poſterius, quòd folia ſub cineribs cocta, vel elixata, ambuſtos ſummè iuuant.

Furfures & ambuſta.

Oxalis ſeu Acetoſa, & medica eius auxilia. AREA VII.

OXALIS ab acido ſucco nomen habet, vnde apud multos *Acetoſa* dici ſolet, & vulgari nomēclatura *Ozella*. Duorum eſt generum, maior, & minor. Vtraque iuribus affatim innatare cõſueuit, & ſingularē gratiam in acetariis habere. Quin & carnibus intingendis iucundum ſucci viridis accrementum ſubminiſtrat: nec aliud in obſoniis maiorem ſibi vendicat

Oxalidis vſus ad excitandam appetētiam, & alia.

autoritatẽ : quam de multis in illa talem ſum expertus, quòd carnes quantumuis duras, coriaceas ac peruetuſtas, eſui aptas reddit ac teneras, ſi illi concoquantur & præmaceratæ elixentur. Nam lubricæ & humentis eſt naturæ, quâ dura emollit: Quæ facultas cum multò validior & vegetior ſit in oxylapatho & lapatho, ita rem eam certiorem cum illis ſum aſſecutus, quàm cum hortenſi oxalide, quâ nihil frequentius vbique ad irritandam appetentiam, ſi langueat, aut mitigãdum vẽtriculi vel hepatis æſtum immodicum, ſi opus ſit. Quod poëta herbularius nec ignorauit nec omiſit: de Oxalide, hunc in modum ſcribens, *Ventriculi & hepatis æſtus.*

„ *Hanc auidè multi comedunt in tempore veris:*
„ *Expertúmque ferunt ſibi quòd faſtidia tollat.*

Semen vtriuſque tritum ex aqua aut vino, vtiliter bibitur contra dyſenterias, & cœliacorum affectus, ac ſtomachi faſtidia & nauſeas. Radices ex aceto coctæ, aut crudæ illitæ, lepras & impetigines ſanãt: ſed antea locus aceto & nitro in ſole eſt perfricandus. Sunt qui planta tota efficaciter vtantur (ſicuti etiam aïzoo minore) aduerſus eryſipelata & herpetas, nec- *Dyſenterici, cœliaci, nauſea, lepra, impetigo, eryſipelas, herpes & oculi.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

non tumores oculorum in cataplaſmate: prætereà aduerſus calidas podagras cum polenta, & antiquos capitis dolores, cum roſaceo. Fluxum muliebrem vtero appoſita, cõmodiſſimè ſiſtit, vt tradit Dioſcorides: ſed non menſtrua, ſeu lunares fœminarum purgationes, vt vult poëta herbularius. Ex quo etiá addimus quòd

Podagra, cephalalgia, & fluor muliebris ac ventris.

» *Omne genus fluxus ventris reſtinguere mirè*
» *Cum vino potata ſolet, vel manſa frequenter.*

Decoctum radicũ eius, pruritus corporis ſedat, ſi eo foueatur aut confricetur corpus in ſoliis balnearum: mulcet inſuper dentium dolores cum vino. Nõnulli in ſtrumis amoliendis radicum geſtamine vtuntur, eas collo appendentes: quæ etiam cum vino potę, regio morbo auxiliãtur. Verùm, hæc omnia efficaciùs præſtare ſolet oxylapathi radix. Apuleius ad abſceſſum qui fit in inguine, oxalidẽ contundit abſque ſale, cum veteri axungia, quæ dupla eſſe debet ad herbam: iiſque probè commixtis, paſtillum concinnat, quem folio caulis inuolutum ſub calidis cineribus ſepelit, & mox abſceſſui aut buboni calentem applicat, lineóque panno tegit, & colligat. In vino auſtero cocta

Pruritus, dentes, ſtrumæ & regius morb⁹.

Abſceſſus aut bubo inguinum & malacia.

& potata prægnantium malaciam & deprauatam appetentiam emendat: quod etiam præſtat citrij decoctum. Non tacebo quòd radix aqua incocta, vel macerata, rubelli vini colorem mẽtiri ſolet, grata & ſalutari febricitantibus impoſtura. Folia papyro veſtita, & ſub calidis cineribus igneum teporem experta, necnon pauco roſaceo excepta, quoſuis tumores ad ſuppurationem facilè mouent. Noui quendam qui omnes dyſenterias in paruulis, ad hunc curabat modum. Oxalidem forti aceto macerabat, deinde ſtuppis eodem aceto intinctis, ſub calidis cineribus modicè decoquebat, poſtea ſuccum exprimebat, & calidũ propinabat. Penè omiſeram, quòd oxalis mirabilem habet energeiam aduerſus luem peſtilẽtem, ſi ex aceto macerata, matutinis ſumatur horis: fœlici experimento probatum, quemadmodum locis multis oſtendimus in noſtro opuſculo de Peſte. Hoc poſtremũ ſit, Noſtrates mulierculæ in febrium ardore contuſam oxalidem carpo manuum vtiliter imponunt.

Tumores, ſuppuratio, paruulorũ dyſenteriæ,

Peſtis & æſtus febrilis.

Spinacea, & medica eorum auxilia.

AREA VIII.

SANE mirandum eſt, ſpinacea olera veteribus incognita fuiſſe, cùm & pauperum & diuitum mẽſas onerẽt per verna ieiunia, ac eoſdẽ inferciant & ſaturẽt. Aluum emolliunt, & corpus humectant, flatúſque colligunt, niſi humor excrementitius abiiciatur, & calidis rebus admotis emẽdetur. Cæterùm, quia in iſtorum olerum cibaria præparatione & eſculenta, à multis peccatur, ideo illã paucis hoc loco oſtendiſſe, inutile fortaſſis non erit. Abiectis radicum capillamentis citra aquam elixari poſtulant, nam magnam vim humoris inter coquẽdum effundunt, proprióque iure contenta, alienum aſpernantur: aliter ſi coquas, natiuum illorum ſuccũ perdis ac temerè inebrias. Abacto poſt elixationem lentore, ligneo cultro, aut aliter, percutiuntur, & ſubinde verſantur, poſtea in manuales globos & offas herbaceas (expreſſa penitus ſanie) rediguntur, ac patinis ex oleo optimo vel recenti butyro, diligẽter friguntur, addito omphacio & piperis tuſi momento, vt magis palatum titillent, & flatulẽtam humiditatem exuant. Sed hìc medicum agimus, non coquum: quare,

Alui lubricatio & flatus.

Quomodo ſint coquenda & apparãda ſpinacea.

Notanda & in vſum vertenda.

quæ medicorum ſunt promittamus, & ſua tractent coquinalia coqui.

Borrago, & medica eius auxilia.

AREA IX.

BORRAGO, quæ verum & legitimum bugloſſum multis eſſe creditur, foliis ſuis, obſoniorum iuribus ſalubrem & peculiarem addit gratiam : éſtque hyeme apud nonnullos eius radix, foliorum vice, quoties anni tēpus illa denegat. Flos æſtate in acetariis ſummè gratus habetur. Olus hoc, ſuaui ſuo odore (nā peponem iucundiſſimè ſubolet) vires recreare ſolet, ac animi voluptates, vt tradit Galenus in vino augere. Ex quo Græci εὐφρόσυνον, hoc eſt oblectans & lætificans, ſcitè admodum nuncuparunt : adhæc νηπενθὴς, id eſt triſtitiam diſcutiēs. In quam rem alludit vulgaris verſiculus, *Borraginē vires ac animi voluptates recreare.*

„ *Dicit borrago, gaudia ſemper ago.*

Tradunt plātam hanc vtilem eſſe aduerſus horrores febrium, eiúſque radicem quæ treis emiſerit thyrſos, cum ſeminibus tritam, & ex vino decoctam, tertianis prodeſſe; quæ quatuor, quartanis, quod etiam cōfirmat Diſcorides. Alij teſtātur *Febris tertiana, quartana, abſceſſus, tuſſis.*

abſceſſibus valde accommodam eſſe. Galenus illos, qui ob faucium aſperitatem tuſſiunt, decocto eius in melicrato ſummè iuuari ſcribit. Plinius addit, quòd ſi quis borragine aut bugloſſo inareſcente, medullam è caule exemerit, alligaueritque ſeptẽ folia ante acceſſionem, à febre liberabitur. Poëta herbularius ex Arabum placitis etiam adducit,

Febris, cholera rubra, pulmonarij, cardiaci, iſchiatici, & memoria.

» *Quòd choleram rubram nimio feruore peruſtã*
» *Purgat, cum vino fuerit ſi ſumpta frequenter:*
» *Humores nocuos pulmonis detrahit hauſta,*
» *Mixtus aquæ tepidæ ſi ſuccus ſumitur huius.*

Subdit prætereà, quòd cardiacis valde prodeſt, & iis qui coxẽdicum labores patiuntur: adhęc, quòd vino ſæpè immerſa, memoriam reddit illæſam ac vegetã. Hîc non tacebo quod expertũ audiui: Si mulier poſt partum non poteſt liberè purgari, propina illi ſuccum borraginis, porrorum & petroſelini, cum vino, vel oleo dulcium amygdalarum, & videbis rẽ admiratu dignam. Si addideris ſuffitum ex cornibus & vnguibus capræ, vterum valde commouebis ad excludendum excrementitias geſtationis reliquias.

Partus & eius purgatio.

Asparagi, & medica eorum auxilia.

AREA X.

HIC mihi monendus eſt lector, quòd Græci germina herbarum & fruticum ante florem erumpentia, nomine largè ſumpto, aſparagos nuncupare ſolent. Sed nos hoc loco agimus, duntaxat de iis aſparagis qui ſatiui ſunt & altiles, quíque propriè ac peculiariter id nominis ſunt adepti. Horum cibus ſtomacho vtiliſſimus eſſe traditur: cui ſi cuminum vel aniſũ addatur, alui & coli inflationes diſcutiet, vrinas mouebit, ac calculos exturbabit. Sunt qui ad vuluæ dolores radicem cum vino dulci propinent, & negent ab apibus illum poſſe pungi, qui aſparagis cum oleo tritis perunctus fuerit. Plinius pectoris & ſpinæ doloribus ſummè prodeſſe ſcribit, ac Venerem ſtimulare, & ventrem leniter mollire. Sed ante alios cibos debent ſumi. Vnde maximoperè peccant, qui poſtrema menſa illos apponunt. Dioſcorides aſſos aut elixos, vrinæ ſtillicidium, difficultatémque, ac dyſenterias mitigare tradit. Galenus verò renes ac iecur infarctu liberare, maximè radice & ſemine. Quod Q. Serenus

Stomachus, inflationes alui & coli, vrinæ, calculus, vuluæ pectoris ac ſpinæ dolor, Venus & venter.

Strãguria, dyſuria, dyſenteria, renes & iecur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

in ſua illa celebri remediorũ poëtica ſylua non omiſit, huncin modum ſcribens delumbis & renibus ſanandis,

" *Aut caput aſparagi cum vino ſume vetuſto,*
" *Seu mauis appone: modus conducit vterque.*

Vrina & dentes. Radicis decoctum ægrè meientibus prodeſt, ac dentibus excruciatis medetur, ſi qua dolent parte contineatur. Non deſunt qui canes necari ſcribant, hauſto aſparagi iuſculo. Quod an verum ſit, nécne, faciet experientia fidem. Cæterùm hîc non diſſimulabo, nec tacebo, quòd medicam coctionem ſuſtinent aſparagi: nam diutiùs percocti, in tabem abeunt. Ex quo Imperator Druſus, celerem rei ſucceſſum demonſtrare volens, dicere ſolebat, *Citius quàm aſparagi coquantur*. Si in iure pingui elixentur, ſuum condimentum ſic apud multos ſecum referũt: *Quomodo coquendi & parãdi ſint aſparagi.* Si in aqua, oleo optimo, vel butyro recẽti, addito ſale & aceto, piperíſque momẽto conſperſi & imbuti, ſumma cum voluptate mãducantur. Sed rurſus obliuiſcor me hîc medicum agere, nõ coquum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

HORTI MEDICI CAMPVS SECVNDVS, RADICES ALIQVOT esculentas, quatuor areolis continens.

Porrum hortense, & medica eius auxilia. AREA I.

RADICES aliquot hortorum esculentas medicè hîc descripturus, à porro auspicandum duxi: quod Sotion in suis Græcæ agriculturæ præceptis refert tritum & appositum, morsus reptilium, alio quouis pharmaco citiùs, curare: eiúsque semen cum passo potum, vrinę difficultati mederi. Adhæc vetustis sanguinis reiectionibus opitulari, si temperato modulo cum pari baccarum myrti vel gallæ mensura, & thuris farina, opportunè ex vino, si febris absit, propinetur. Hippocrates absq; vlla mistura dari iubet, vsúmque porrorum nimium & continuũ prohibet, quòd oculorum aciem hebetet, ac stomachum malè habeat. In quam rem Eobanus Hessus pulchrè & eleganter allusit ad hunc modum: *Reptilia, dysuria, sanguis, oculi & stomachus.*

Officiunt oculis capitati segmina porri:
Interiora graui viscera mole premunt.

Vſus illorum innocentior fiet, ſi tantùm percoquãtur, vt in tabem ferè ſoluãtur: ſic enim creduntur non minùs alere q̃ carnes: tametſi ægrè à ventriculo conficiantur, ob fibroſum neſcio quid, quod illis ineſt. Crudorum ſuccus largus Plinio inter deleteria recẽſetur. Nam fama eſt, Melã equeſtris ordinis reum, ex procuratione à Tiberio principe accerſitũ, in ſumma deſperatione ſucco porri ad trium denariorum argenteorum põdus hauſto, confeſtim expiraſſe abſque cruciatu. Porrum ex melle tritũ vlcera purgat: & eius ſuccus paucus cum lacte muliebri hauſtus, profluuia ex abortu ſedat, tuſſímque vetuſtam curat, quemadmodum herbularius adnotauit poëta,

Succus porrorum inter deleteria adnumeratus.

» *Cõmixtus,* inquit, *porri ſuccus lacti muliebri,*
» *Et bibitus, tuſſim fertur ſanare vetuſtam:*
» *Ac variis vitiis pulmonum ſubuenit idem.*

Datur ſalubriter cum vino his qui à venenatis beſtiolis icti fuerunt: imò verò cum melle tritum vtiliter puncturæ earundem ſuperponitur. Si prætereà eius ſucco pars mellis tertia addatur, & per nares vel aures guttatim infũdatur, modò id tepidum fuerit, capitis dolores fri-

Vlcera, fluxus muliebris, tuſsis, pulmo, punctura venenata & capitis dolor.

gidos compeſcet. Idem ſuccus aceto exceptus, vel cum galla remixtus & fronti illitus, ſtillantem è naribus ſanguinem ſiſtit. Quod etiã fiet ſi adiecto thuris polline naribus iniiciatur. Quin & thoracis vitia cum melle datus expedit. Hîc non eſt tacendum ex Galeno, quòd porrum acrimoniam deponit, ac minùs inflat, ſi bis permutata aqua decoquatur, deinde frigida perfundatur: quo modo etiam fluentem aluum ſiſtere fertur, & grauem vocem explicare, faucium aſperitatẽ ſuo lentore deliniendo. Vnde & perdices (ſi Ariſtoteli credimus) porro veſcũtur, canoræ vocis gratia. Hinc minùs mirũ eſſe debet, à Nerone manſum fuiſſe porrum ex oleo, ſtatis menſium diebus, ad conciliandam vocis præſtantiam, dum pro ea certaret cum phonaſco: per quod tẽpus, nihil aliud, ac ne panem quidẽ, ſumebat, quemadmodum ſcribit Plinius, qui de ſectiuo porro id intelligendum cenſet: cui ille idem princeps Nero autoritatem dedit. Experti ſunt nõnulli, ſuccum porrorum ex vino hauſtum, lumborum dolores mitigaſſe, & fracturas, apponendo ſolidaſſe. Quid ampliús?

Sanguis, thorax, fluor alui & vox.

Pulchra hiſtoria de Nerone.

" *Contractas vuluas succo curabis eodem:*
" *Hócque hausto reddes fœcundas sæpè puellas.*

Lumborum dolor, fracturæ, sanguis, vulnera & lotij difficultas.

Dissimulandum non est ex Dioscoride, Plinio & Celso, quòd porris facultas inest adstringendi, & sanguinem, vt diximus, supprimendi: ex quo vulneribus ritè imponuntur. Quod Q. Serenus non tacuit, hunc in modum ea de re eleganter scribens,

" *Præterea nimios reserati vulneris amnes*
" *Fœniculi cinis adstringit, vel fimbria porri.*

Semen eiusdem cõtusum, & ex passo, aut vino albo generoso, vt diximus, bibitum lotij difficultates soluit, ac vrinarios meatus aperit. Et si succo porri misceatur adeps anseris, ac eo inũgatur collum vteri post mẽstruas purgationes, cõtractam matricem relaxabit. Idem succus cũ aqua tepida haustus, potẽter operatur in euocando & ducendo fœtu parturientium. A nonnullis pro experto audiui, quòd porri semina cũ mirrha & aqua, vel succo plantaginis trita, saluberrimum prę̨stant auxilium aduersus excreationes sanguinis pulmonarias, vel thoracales. Et eorundem drachmæ duæ cum granis aliquot myrti & aqua portulacæ idem ope-

Vterus, partus, sanguinis sputum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

rantur. Præterea vapor decoctionis foliorum porri, saluiæ & lauri ex generoso vino, per anum exceptus, & calentes herbæ, ventri appositæ, eius dolores etiam colicos abolent. Quod experimẽtis multis testatum est cum sequentibus: nimirùm, quòd succus porri sectiui cũ melle vuluas purgat, & cũ vino generoso haustus, menses ciet. Cibus ex illis frequenter repetitus, ad fœcunditatem prodesse fertur. Et si cum thure, aut galla teratur porrum, & eo nares inferciantur, fluentem ex illis sanguinem sistet. Cæterùm, si quis experiri volet num membrum aliquod amputandum, verè sideratum fuerit & sphacelismo tactum, partem eam porrorum quæ virescit, cõtundat, & vna nocte membro superponat. Id si postridie liuorem aut nigrorem nõnihil exuerit, significabit vitale adhuc esse, sin minùs, mortuum & iustè amputandum, ne pars syncera trahatur. Experimẽtis multis confirmatum fuisse mihi fidem fecit Hispanus quidam arcanorum naturę explorator indefessus: quod posteris impertitum volui. De medicis porrorum auxiliis hactenus. Sed prius quàm ex hac

Colicus dolor, vulua, menses, fœcunditas & fluor sanguinis.

Notatu valde dignum.

tabula porracea manũ tollam, monuisse iucundum erit, & fortasse gratum, quòd qui cuminum prægustauerit, fœdum & tetrum porrorum odorem nũquam exhalabit, etiam si larga manu porrum ipsum manducauerit: nam eius esu grauis halitus extinguitur, quẽadmodum tradidit Sotion in græcis agriculturæ præceptis. Hoc vnum restat ex Petro Crescentio cognoscendum, nimirum quòd semen porri in vinum proiectum, efficit ne acescat: imò verò vt acetum in vinum redeat, hoc est acorem omnem exuat. Quod experientia admodum facili & labore paruo ita probari potest, vt inde sequantur cõmoda mille. Sed indigni sunt nostrates œnopolæ, vinorum pestes, & eorundem perniciosi fucatores ac impostores, qui hæc resciãt, & alia item iucunda æquè ac vtilia, quãplurima, in nostris vinorum secretis & auxiliis describenda.

Quomodo tegatur fœdus odor ex porris.

Quomodo fiat ex vino acetum & contra.

Cepa, & medica eius auxilia. AR. XI.

VETERES rustici, vt testatur Columella, Cepas *Vniones* nũcuparunt: quòd vno & singulari constent capite, & non pluribus bulbis aut nucleis coagmẽtato,

vt

vt allium. Quod nomen apud nostrates Gallos, velut triuiale hactenus vsurpatur. Hippocrates cepam aspectu, magis quàm esu, commendauit, visu bonam esse dicens, & gustatu malam, quia est mordax, summè calida, & æstuosa. Sotion Græcus agricola & medicus, autor est, quòd siquis teneriorem cepã cum melle ieiunus quotidie manducauerit, firmitatem valetudinis custodiet. Id quod etiã adnotauit herbularius poëta, de cepis hunc in modum scribens:

Hippocratis iudicium de cepa.

" *-quisquis ieiunia soluerit illis,*
" *Vna quaque die, viuet hic absque dolore.*

Tradit insuper idem Sotion, cepas vlcera ad sanitatem perducere, & vitiligines in Sole perfrictas emaculare, purulentísque auribus suo prodesse succo. Si anginis illinantur, illis auxiliari ferunt: perinde atque tussi, modò sub cineribus coquantur, & ex oleo comedãtur. Sunt qui adfirmẽt virides cepas ex aceto perlitas, canis morsum post diem tertium soluere: necnon in foculo tostas, & cum hordeacea farina impositas, epiphoris, genitaliúmque vlceribus succurrere: & succum tepidum cum lacte muliebri instil-

Vlcera, vitiligines, aures, angina, tussis & canis morsus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

latum, aurium grauitatem ac sonitum emendare. Quem etiam ex aqua bibendum multi dederunt repentè obmutescentibus. Hæc omnia, ille idem poëta, versibus aliquot expressit, de cepis ita loquens,

Epiphora, genitalia, aures, obmutescẽtes, & morsus canis.

» *Appositas perhibent morsus curare caninos,*
» *Si tritæ cum melle priùs fuerint, vel aceto:*
» *Apponunt alij cum vino, melléque tritas,*
» *Transactísque tribus soluũt cataplasma diebus.*
» *Fœmineo lacti commistus succus earum,*
» *Pellit sæpè graueis, infusus, ab aure dolores.*
» *Is rursum commistus aquæ, bibitúsque iuuabit,*
» *Illos, quos subitus facit obmutescere morbus.*

Dysenterici, lumborum dolor, hydrops, lethargus, tubercula, nares et caput.

Non defuerũt qui cepas dysentericis exhibuerint, & lumborum doloribus mirificè prodesse dixerint: succúmque illarũ cum succo fœniculi, incipientibus aqua intercutanea laborare vtiliter propinarint. Qui vnus cum ruta & melle, etiam lethargicos excitauit: & cum passis vuis, vel fico, tubercula maturauit, & cõfestim aperuit. Idem naribus exceptus, caput à noxiis humoribus exonerat: & cum bõbace, in anum missus, cunctantes hemorrhoides euocat. Præterea cepa confricata pilos regenerat, & olfacta paraly-

ticos ac ſpaſmaticos valde iuuat. Quæ alba eſt, ſub cineribus cocta & multo butyro recenti excepta ac piſta, vehementes hęmorrhoidum dolores ſedat, illis appoſita. Cum ſale & melle trita, & morſui ab homine vel rabido cane impreſſo, diem vnum admota, auxilium non vulgare adfert. Et ſi cum adipe gallinæ teratur, corporis rubras ac liuentes maculas obliterat, maximè faciei. Quod etiam præſtat ſanguis gallinæ nigræ. Eadem cepa cum ſale aut melle trita callos & poros eradicat, præſertim qui de calceamẽtorum attritu fiunt. Addam ex Galeno, quòd qui ex vetere cepa locũ alopecia vel ophiaſi glabrum ſæpenumero fricabit, ſummum illi præſidium adferet. Præterea, ſi cepa in vino, vel aqua parum coquatur, deinde teratur, & in oleo communi frigatur, ac vtero emplaſtretur, dolores à partu relictos ſoluet. Et qui eandem ſub cineribus coctam cum fermẽto & oleo liliorum ſubiget, præſtantiſſimum habebit remedium ad maturãdum, emolliẽdum ac digerendum. Sed ne, obſecro, omittamus quòd cepa ſolo odoratu materiam multam pituitoſam à cerebro elicit: ad-

Hæmorrhoides, paralyſis, morſus canis ac hominis, puſtulæ calli & pori.

Alopecia, ophiaſis, partus & plagæ beſtiarum.

hæc quòd prisci bestiarum omnium plagis ceparum succum fœlici successu instillauerunt: monuerúntque cepam commãducatam, vel ex vino albo potam, tardantia menstrua accelerare, & pedum intertrigines, succo gallinarum pingui remisto, emendare. Qui foculo percoctam & oliuo exceptam sumpserit, morsus ac biliosas erosiones, dysenteriæ comites, maximoperè leuabit, necnon sæuos hæmorrhoidum labores. Sed lucubrantibus, & literarum studiis addictis summè cauendum est, ne cepis ac alliis profusè vtantur: nam oculos vitiant, visum obtenebrant, sitim accendunt, & bilem exacuunt: prosunt tamen pituitosis vtcunque, & maximè hyeme. His addo, ex Galeno, quòd cum bis elixa fuerit cepa, acrimoniam deponet, virésque imbecilliores habebit, succi prauitatem nec retinẽs, nec agnoscens. Verũenimuerò, hoc loco valde admirandum occurrit, quòd cepa olerum omnium sola, vt tradit Plutarchus, Lunæ damna non sentit, habétque augendi & minuendi, vires illi cõtrarias. Nam reuirescit ac regerminat decedente & senescente luna, inarescit verò ac

Menstrua, intertrigines, dysenteria, hæmorrhoides & oculi.

Cepam habere vires lunæ contrarias.

marceſcit eadem redeunte & adoleſcēte. Atque hinc fortaſſe factum fuit, vt Peluſiotæ Ægyptij ſacerdotes, cepas religioſè ſuis abdicarint menſis. Nam cùm fruges, herbæ, arbores & animalia ſideris lunaris incremēta & detrimēta ſentiant, ſola cepa viciſſitudines agnoſcit aduerſas. Pro coronide ſit hoc. Ceparum philuræ ſeu tunicæ ſub cineribus coctæ & tepidę parti ambuſtæ admotæ, vſtionis cuiuſcūque dolorem ac ſenſum tollunt. Quod etiam præſtare ſolet earūdem ſuccus expreſſus & linteolis exceptus, ac nonnihil calens per initia adhibitus. Nam acres fuligines & vſtionis ſcintillas ſub denſata cute deliteſcentes expedit, & foras laxata cuticula abire ſinit. Res variis experimētis mihi & item multis, ſæpenumerò probata. *Remedia cōtra vſtionem.*

Allium hortenſe, & medica eius auxilia.

AREA III.

INTER ruris pulmentaria, & domeſtica agri præſidia, allium admodū familiare eſſe, nemo eſt rerum ruſticarū ſtudioſus qui neſciat. Hinc de Græcis geoponicis vnus Sotion tradit, allia in cibo ſumpta, vel è regione ventriculi appēſa, lumbri- *Lumbrici, reptilium*

Ictus, rabiosi canis morsus, & aliorum venenatorum.

cos expellere: & in cataplaſmate, morſis à vipera, aut rabioſo cane, mirum in modum auxiliari: imò verò ſi quis illa præſumpſerit, à ſerpentũ, reptiliúmque venenis tutiſſimum eſſe. Quarum rerum poſt Græcos, Arabes & Latinos medicos omnes, teſtem citabimus Eobanum Heſſum, poëtam elegantiſſ. de allij viribus in hunc modum ſcribentem:

» *Nanque venenatis meliùs vix vlla medentur*
» *Pharmaca, ſerpentes illius arcet odor.*

Quod etiam longè ante Eobanum confirmauit herbarius poëta, de eodem allio ſic loquens,

» *-manſum, vel inunctum*
» *Curat quos ſerpens, vel ſcorpius attulit ictus.*
» *Sanat & appoſitũ morſus cum melle caninos.*

Pulchra & mirabilis hiſtoria, ac notatu ſummè digna.

Hinc verè ſcripſiſſe mihi videtur Volaterranus, ſuo tempore inuentum fuiſſe ruſticum, qui cùm ſerpẽtem per hiantes fauces in agris dormiẽdo, ignoranter admiſiſſet, ſeſe ſtatim commãducatis alliis, ceu præſenti amuleto curauit: virus tamen ac mortem, vxori (res mira) in coitu ſtillauit, ac tranſfudit. Ex quibus facilè colligis, allium ruſticorum theriacem appoſitiſſimè dici: quòd illo neç præſen-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tius, nec certius vllũ habeant antidotum agreſtes aduerſus venena & venenata omnia. In quam rem alluſiſſe mihi videtur Virgilius philoſophus & medicus arcanorum naturæ conſcius, hoc diſticho,

» *Theſtilis & rapido feſsis meſſoribus æſtu,*
» *Allia, ſerpillúmque herbas contundit olentes.*

Cauſa eſſe poteſt, quòd odorata omnia, vermibus ac ſerpentibus ſint valde noxia: vel quòd allia defatigatos ſpiritus recreent, & labaſcentes vires firment ac ſuſtineant. ſed verſus Æmilij Macri ſuper ea re pulchrum erit audire. *Acria & odorata, oĩa ſerpentibus infenſa.*

» *Hæc ideo* (inquit) *miſcere cibis, meſſoribus eſt mos,*
» *Vt ſi fortè ſopor feſſos depreſſerit artus,*
Anguibus à nocuis tuti requieſcere poſsint.

Redeó ad facultates, & medica alliorum auxilia: quorum ſpicata & bulbacea capitella melle ſubacta, ſuggillata delere, ac liuentia ad colorem reducere experientia docuit: necnon vrinas mouere, vitiíſque renum pugnare: & dentium dolores, ore contenta, ſedare, maximè à cauſa frigida. His, ex Celſo licebit addere quòd allium ante acceſſionem quartanæ manducatũ, calorem mouet qui horrorem non ad- *Suggillata, vrinæ, renes, dentes, quartana & oculi.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

mittit. Sed illud de multis eſt memorabile, vt ſcripſit Serapio, quòd licet ſanam oculorum aciem lædant allia, nihilominus eandem humiditate vitiatam ac hebetem refocillant. Cum nitro, ſale & aceto inũcta, phthiriaſi, ſeu pediculari morbo medentur: quod etiam præſtant per ſe, tum pota, tũ illita, ex Plinij & Auicennæ ſententia. Dioſcorides contra pediculos & lẽdes, cum origano vtiliter propinari tradit, ſiue cruda, ſiue cocta fuerint. Abſque rei alterius permiſtione in cibo ſumpta, contra vermes prodeſſe, autor eſt Celſus: cui ſubſcribẽs Rufus Epheſius addit, noua antiquatis eſſe præſtantiora. Cum oleo & ſale papularum eruptionibus profuiſſe teſtatum eſt: adhæc, lentigines ac lichenas emaculaſſe. Vetuſtæ tuſſi tam cruda, quàm cocta ſucurrũt: ſed cocta crudis vtiliora cenſentur, & elixa, toſtis, ac ita voci plus conferunt. Sunt qui pro certiſſimo experimẽto mihi nũtiarunt, allia tria cum porci axungia ſubacta ad formam vnguenti, ſummum exhibuiſſe præſidium aduerſus tuſſim ex frigore contractam, quoties plantæ pedum eo vnguento, ante focum inunctæ

Pediculi, lendes, vermes, papularum eruptiones, lentigines, lichenes & tuſsis.

Tuſsis, febris, venenum, concoctio & oculi.

fuerunt, & in lecto, ſpina dorſi: verùm in prandio & cœna pectorali decocto vtendum eſt. Profuit idem vnguẽtum etiam contra febriles horrores ac rigores, ſed cum ſuprà dictis, carpi manuum etiã inungi debent. Qui allia prægustauerit, ſi venenum hauriat, nihil ei incommodabit: & qui coctionis munia obire nõ poſſunt, magnas vtilitates ab alliis percipiẽt: modò id prodiga non fiat manu: nam ſic oculis impenſe nocerent: quod non prętermiſit poëta Heſſus, de allio ita canẽs.

" *Præterea, coctúmue cibo, crudúmue comeſtum*
" *Calfacit, & ſtomachos humiditate leuat.*
" *Verùm oculis perſæpe nocet, ſi copia ſumpti*
" *Multa ſit, & ſiccâ conficit ora ſiti.*

Praxagoras aduerſus morbum regium, cum coriandro in vino admiſcet. Hippocrates ſuffitu, ſecũdas partus euocari exiſtimat: quod etiam teſtatur Plinius, apud quem ſecundos partus perperam ſcribi exiſtimo. Diocles apud eundem, nephreticos, ſi elixum fuerit, iuuare contendit: vbi etiã phreneticos malè ſcribi arbitror. Sententiæ noſtræ aſtipulatur Didymus Gręcus geoponicus, tradens allia vrinam ſubducere, & nephritim, ſiue renũ mor- *Icterus, ſecundæ partus, nephretici, vrina & hydrops.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

bum curare. Nunciarunt mihi nonnulli certo experimento, allium elixatum, vel sub cineribus coctum, & cum pice tritũ, omnia quæ in vulnere continẽtur extrahere. Adhæc, nucleos allij sua tunica exutos, & in muliebre pudendum penitius missos, menstrua emulgere: sed filo debent coxæ alligari, vt cùm visum fuerit retrahi possint. Addebant id iucundius & multò plausibilius fieri, alliis cum oleo de spica tritis, & in rarum linteolum oblongi sacculi modo conformatum, intrusis, ac in vuluam profundè pulsis, & dum licebit exclusis: sic enim cessantes menses potenter mouent, & vterum mira voluptate reficiũt ac repurgant: adeò vt hinc facta sit via nonnullis ad cõceptum, longo tempore desperatum. Hîc non tacebo, quòd allij nucleolus decorticatus & assatus, ac denti excrucianti appositus, illi egregiè auxiliatur, modò à causa frigida obortus fuerit dolor. Quod etiam experti sumus in radice chelidoniæ trita & admota. Prætereà, allium cum vino tusum & percolatum, valde confert puncturæ serpentis, si illico bibatur, & acri cepa locus ictus diligenter confricetur:

Vuln⁹, mẽstrua, vterus, conceptio.

Dentes, serpens & venenata.

vel emplaſtrum ex alliis, foliis ficus & cumino vnà attritis, eidem ſuperponatur. Quæ res etiam locum habere poterit in aliis venenatorum animalium morſibus. Eadem porrò allia cum cẽtaureo vel duplici fico, ad euacuãdam & excluſis aquis reſiccãdam aluum, hydropicis valde conferre, teſtatur Diocles: ſed certiùs id prę-ſtare aiũt viride allium, ex mero cum coriandro tritum ac epotum. In quam rem πάρεργον non erit poëtæ herbularij verſus proferre, quibus hæc & ſuperiora pulchrè, ſic ſatis, confirmat: de allio itaque hunc in modum ſcribit,

Notanda hæc antiquorũ experimenta.

" *Prodidit Hippocrates educi poſſe ſecundas*
" *Fumo combuſti, ſi vulua diu foueatur.*
" *Praxagoras illo fuit vſus cum coriandro*
" *Et vino, morbos ſic curans icterìcorum.*
" *Cum centaurea Diocles dare præcipit illud*
" *Hydropicis: ſic humores deſiccat aquoſos.*
" *Idem nephreticis elixum ſumere iuſsit.*

Sunt qui dentium dolores frigidos conſopiant tribus alliaceis bulbulis, in aceto tritis, & in dentium caua immiſſis. Alij, ſola aqua decoctionis eorum os colluũt. His addendum venit, quòd porrigines, ex aceto & nitro tollunt allia, valéntque

Dentium dolor, prurigo, turbidæ aquæ, frigidus aër & quartanæ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

plurimùm præſumpta, & ore contenta, aduerſus frigidi aëris iniurias, ac turbidarum aquarum, niualiúmque incommoda. Quartanas bulbulus vnus, cum laſerpitij obolo potus fertur excutere: adhæc in cibo miſtus & comminutus, aduerſus pituitam gallinarum, ac gallinaceorum valde prodeſſe.

„ *Eſt id de multis etiam neſcire pudendum,*
„ *Quòd nihil hoc Veneri gratius eſſe ſolet.*

Vrina, Venus, capitis dolor, ſurditas, tußis, ſuſpiria, vox rauca, teineſmus & pulmonũ affectus.

Vnde ſi trito allio iumentorum natura tangatur, vrinam impeditam expediri, & hinc ad Venerem proritari aiunt. Si cum faba ad tabem vſque coquatur, & tempora inde illinantur, hemicraniam capitíſque dolores, à frigida cauſa, de experimẽto ſanat: & cum anſeris adipe auri inſtillatur, & ſurditati prodeſt. Elixum, tuſſim, ſuſpiria, ac raucam vocem emendat. Quòd ſi pulticulæ incoquatur, aduerſus teineſmon mirè confert, ac frigidis, pituitoſiſue pulmonum affectibus ſummè auxiliatur. Porrò, Galenus tradit, bis térue cocta & elixa allia, acrimoniam deponere, ſed alimentũ corpori pauciſſimum dare, quod ante elixationẽ omnino negabant. Abſtinendum tamen præcepit,

non ſolùm à frequenti illorum vſu, ſed acrium omnium, his potiſſimùm qui naturâ ſunt bilioſi. Solis enim qui ſuccum crudum, craſſum, aut lentum aceruarunt accommoda ſunt, modò opportunè ſumantur. Quæ ſequuntur omittẽda non duxi. Prodit Didymus, Græcus rei ruſticæ ſcriptor, vel potius Sotion, vt meus habet codex Græcus, tædium halitus à manducatis alliis conciliatum aboleri, ſi faba cruda illis ſuperedatur. Alij, betæ radicem in prunis toſtam ſupermãducare, ſatis ſupérque eſſe putant: quo remedio virus tegi, è Græcis, Menander vnus pollicetur, ſicuti in betæ medicis auxiliis paulò antè adnotauimus. Noſtrates apio viridi faſtidium illud deponunt. Si volẽs allia habere, quæ mandentium halitum nullo modo vitient, & tetrum odoris halitum deponant, imò verò vt dulcia euadant, conſule librum ſecũdum noſtrorum Secretorum horti, inuenies illic quod placuiſſe queat. Duo valde mirabilia (quod poſtremum erit) hoc loco non tacebo. Prius eſt, muſtelas & ſciuros tentato allio dentibus, vix audere in poſterum mordere, cicuréſque hoc modo

Quomodo fœdus halitus à commanducatis allijs poßit emendari.

Duo pulchra & valde notanda.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

fieri. Posterius, allia arborum ramis suspensa, accedentes ad fructuum deprædationem auiculas longè arcere, si vera sunt quæ in Græcorum georgicis adnotauit Democritus: cum quo hanc alliorum historiã claudimus, vt reliquis suus detur locus.

Raphanus seu radix altilis, & medica eius auxilia. AR. IIII.

RAPHANVM satiuum, vulgus Gallicum *Rauen*, & *Reforum*, aut *Raphum* nuncupare solet: quo plerique omnes vrbani & agrestes, dum cibi fastidio vrgentur, edendi appetentiam vbique excitant, nunc per se, nunc cum aqua & sale. Florentinus Græcus in suis de Agricultura commentariis scribit, pituitosis valde commodare, & nephreticis calculo vexatis appositè mederi: maximè si quis partem illius externam, cum vino albo & aqua coctam, vel tusam, necnon percolatam, ieiunus diluculo hauriat, & dies aliquot id facere perseueret. Vacuo stomacho ex aqua tepida offertur, vt meatum vomitionibus præparet: in quam rem medici potiùs semine vtũ-

Nephretici, calculosi, vomitus & eructationes.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tur, quàm carne. Si cum oleo manducetur, eructationes de ventriculo, quas solet, ciere non potest: nam eas exhalare non sinit oleum. Succus ex passo potus regium morbum curat, & cum melle, tusses. Quæ res etiam suspiriosis & anhelosis cõcedetur. Medius apud Pliniũ medicus, coctos raphanos dare iubet sanguinem excreantibus. Cui sic subscribit Q. Serenus, *Icterus, tussis, suspiriosi, anhelosi & sanguinem excreãtes.*

„ *Sin autem rutilus referetur pectore sanguis,*
„ *Sorbitio menthæ, raphanus vel cocta iuuabit.*

Idem Plinius autor est, satiuos raphanos in posca decoctos, serpentium morsibus mederi, si illinantur: sed poscam non addit Q. Serenus, his verbis rem eandem sic persequens,

„ *Proderit & caulem cum vino haurire sabuci:*
„ *Aut coctum raphani librum, tritúmue ligare.*

Tradũt alij, quòd tota radix venenis vsque adeò aduersatur, vt præsumentibus ieiunis non sint nocitura. Et qui eius succo infectas habuerit manus, serpẽtes impunè tractabit, quod credendum potiùs quàm experiundum suadeo. Sed illud de multis videtur memorabile, quòd qui raphanum prægustauerit, si à scorpione *Serpentum morsus & venena.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

feriatur, citra vitæ aleã euadet: Et si scorpionibus inspergetur raphanus, illos ad mortem adiget. Addunt Græci geoponici, quòd si quis à tormẽtis plagas ac vibices accepit, trito ac imposito raphano emendabit: nam cicatrices ac liuores ad colorem reducit, lentiginésque in facie delet: quartanarios liberat, si continuo vsu ventriculus in vomitiones illo effundatur. Puerperis ac nutricibus ad augendam lactis copiam efficaciter exhibetur, ructúsque primo cibo laxat, & vrinas exhaurit. Hactenus bona ex parte Florentinus, inter Græcos geoponicos summus. Hippocrates, vt medica rusticis coniungam, capillos mulierum defluos tritis raphanis fricari iubet: adhæc super vmbilicum poni contra vuluæ cruciatus. Praxagoras iliosis dandos censet, & Plistonicus colicis. Cum melle non solùm menses euocant, sed & intestinorum animalia detrahunt, ac anginis opitulantur, cum aceto mulso gargarisati, vt verbo vtar medico. Sed in his Galenum, audiẽdum esse quis dubitat? Radix raphani, inquit, ex iis est, quibus assiduè vescimur, éstque obsonium magis quàm alimentum. Scribunt

Plagæ, vibices, cicatrices, lentigines, quartanarij, puerperæ, nutrices, ructus & vrinæ.

Capilli, vulua, iliosi, colici, mẽstrua, lumbrici & angina.

bunt multi, tam cibo quàm potu aduersus fungorum ſtrangulantia pericula ſalutarem eſſe. Sanguinem acrem & mordacem gignit, proindéque bilioſis corporibus obeſt. Sunt qui cacoſtomachum aſſerant, ac ructus ciere dicant, necnon cruditates, ſi coctrix virtus imbecilla fuerit. Quæ omnia intelligi debent de immodico illius vſu, eóque ſimplici, vel cũ pauco rerum aliarum cibo. Nam vt hodie eſtur, eius vires facilè obtũdũtur. Miratur Claud. Galenus quoſdã crudas raphani radices à cœna manducãtes, vt coctionem iuuent. Quod tametſi, inquit, dicant ſe compertum habere experiẽtia, nullus tamen citra damnum potuit eos imitari. Hinc, ſanè q̃ rectè poëta Heſſus ſcripſiſſe mihi videtur,

Raphani facultates ex Galeno.

Summè notanda & aduertẽda.

„ *Et ſunt ante cibum qui magis eſſe probent.*

Decoctio foliorum vtilis eſt contra obſtructiones hepatis & icterũ. Vnde prudenter facere mihi vidẽtur, qui foliis raphani loco braſſicæ, iuſcula condiunt ſua, guſtu æquè ac ſapore ex vtriſque admodum iucunda & ſalubria. Succus radicis vel oleum eiuſdem auribus inſtillata, flatus & ſibila diſſipant: & ſemen ex vino

Hepar, icterus, aures, venena, peſtis, gangræna, phlegmone, veſica, lotiũ, ſuggillata, lac & dentes.

albo tritum, percolatum & potũ, nõ minùs est efficax aduersus venena, quàm theriaca. Quod in lue pestilenti sæpenumero obseruatum vidimus. Idem semen cum aceto tusum & gãgręnis appositum, illas valde emẽdat. Et si ex percussione, vel flagellatione, vibices, liuores aut vestigia superfuerint, delebuntur semine raphani cum melle trito & inũcto. Si cum aceto radix teratur, initiantes phlegmonas iuuabit: & si cũ radice nenupharis coquatur, vesicæ dolores sedabit, ac lotium promouebit, emplastri modo pubi admota: præterea si succo eius caseus salẽ expertus miscebitur, suggillata obliterabit. Addã quòd ex frequẽti vsu raphanorum, lac augetur: nec omittam Plinium tradere, raphanis acrimoniã inesse pro crassitudine corticis, ac dentibus nocere, quòd illos atterant. Est certè hoc admirabile, raphanis & vitibus odia vsque adeò infensa & pernicialia esse, vt si iuxtà serantur, ad sensum diffugere videantur, occulta nescio qua naturarum discordia. Quòd si permutatis scrobibus pangantur, nullo modo comprehendẽt: ex quo, contra ebrietatem, medicinã esse

Mira de vite & vino cũ raphanis.

raphanum ſcripſerunt Græci, illum cum braſſica, vt in noſtris hortorum Secretis adnotauimus, confundentes, & cõtraria facultate (quod ad vina attinet) dotantes. Nam ſi in dolium corrupti ac vitiati vini immittatur, & paulò pòſt eximatur illud emẽdare fertur, & vitium in ſe contrahere. Quod contrario fit modo à braſſica, quę vino immerſa, illud vitiat & corrumpit, tantùm abeſt, vt emendet ac reparet. Petrus Creſcentius (ne quid hîc diſſimulẽ quod legerim, audiuerim, vel obſeruauerim) tradit ex raphano acetum fieri medicatũ hoc modo. Radices raphani ſiccatas in puluerem redigito, deinde in vas quod vinũ habeat, infundito, miſceto, ac dies aliquot quieſcere ſinito, ſic acetum comparabis raphanatum, ad renum calculos atterẽdos & deturbandos, aliáq; multa, ſummoperè vtile. Pauca reſtãt. Fuit apud priſcos in tãto honore raphanus, vt Moſchion Græcus de ei⁹ laudibus integrum ſcripſerit volumen. In quo illum cæteris cibis in Græcia vſque adeò prælatum fuiſſe tradit, vt Delphis in templo Apollinis ex auro dicaretur, beta ex argento, & rapum ex plumbo.

Quomodo fiat acetum raphanatũ, & quæ ſint illius vires,

Pulchra de raphano, beta, & rapû.

Quod hiſce quatuor verſiculis doctè cõplexus eſt Eobanus Heſſus, ſic de raphano loquens,

„ *Fabula narratur ſacros ab Apolline Delphos*
„ *Omnibus hunc aliis præpoſuiſſe cibis:*
„ *Ex auro vt raphanum ſacrarent, põdere betam*
„ *Argenti, plumbum rapa fuiſſe ferunt.*

Nephretici, calculoſi, colici, & vrinæ ſuppreſſio.

Priuſquam manum de hac hiſtoria tollã, ſecretum raphaninũ multis experimentis mihi probatum & confirmatum cõtra nephreticos cruciat⁹ & colicos, à calculis vel flatibus obortos, necnõ ad iſchurias, candidis lectoribus, candidè, vt omnia, hîc proponam: quod tam præcauendo, q̃ curando ſummoperè efficax & ſalutare inueni, ac pecunia oblata multis recuſaui: ſic itaque habet. Accipe corticũ acerrimi raphani vnc. vnam: oſſium meſpilorum drach. duas: blandè cõquaſſata macerentur horis octo in vini albi generoſi vnc. quatuor, deinde percolata & modicè calentia propinentur in egreſſu lectuli, & eiuſdẽ ingreſſu: iteretúrque potio, ſi opus fuerit, doſim eius augẽdo vel minuendo pro corporum & ętatum modulo. Non deerũt qui pro tam ſalutari munere mihi ſummã ſint habituri gratiam.

Sed ſcitu etiam iucundum erit, quòd raphani ebora perbellè expolire feruntur: & ſalis cumulos quantumuis ingentes, in aqueam ſalſuginem ilicò trãſmutare, ſi illis conſepeliantur: & ſi vino immergantur, fœtorem eius contrahere. Verùm hæc extra medicum noſtrum inſtitum eſſe videntur: ſequor itaque reliqua.

HORTI MEDICI CAMPVS TERTIVS, HERBAS ODORATAS accipiens, XI areolis.

Saluia hortenſis, & medica eius auxilia.

AREA I.

NVLLI, vel ſaltem perpauci, reperiuntur horti, tam vrbani quàm ruſtici, in quibus frutex iſte non ſpectetur: de quo nec temerè, nec ineptè mihi videtur ſcripſiſſe herbularius poëta,

" *Cur morietur homo cui Saluia creſcit in horto?*

ſalutaris enim eſt planta. vnde illi fortaſſe nomen, vt ille idem poëta innuiſſe videtur, hoc ſenariolo rythmologico, *Saluia plãta ſalutaris.*

" *Saluia ſaluatrix, naturæ conciliatrix, &c.*

Ad fœcunditatem imprimis, ſummè vtilis cẽſetur: ex quo Agrippa, illam ſacram

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

non temerè appellauit: tradidítque Leçnas eam quęrere & manducare ad partus facilitatem. Nec omisit Aëtius quòd grauidæ mulieres, si fluidæ laxæq́ue sint, illâ vtilissimè vesci possunt: nam conceptum retinet, ac vitalem reddit. Si mulier succi plantæ huius heminam cum modico sale, quarto à secubitu die potauerit, deinde viro post horæ quadrantẽ sese commiscuerit, proculdubio concipiet, si non sunt mendaces priscorũ libri. Hinc aiunt in Copto Ægypti post sæuas pestilentias ab his qui superfuerunt, ad eius succum bibendum mulieres coactas fuisse, plurimósque fœtus inde productos. Medici tradunt saluiæ suffitu, menses immoderatè fluentes, & omne muliebre profluuiũ sisti, ac neruos omnes roborari: quod etiam contingit potu eiusdem: nam humiditates valde exiccat, quibus illi relaxantur. Ex quo manuum tremoribus auxiliari fertur. His addimus, ꝙ folia potui imposita, eius prauitatem & malitiam, si quæ insit, emendant. Quod vulgato hoc versiculo etiam iactari solet,

Faecũditas, partus & conceptus.

Menses, muliebre profluuiũ, nerui & manuum tremor.

Saluia cum ruta, faciunt tibi pocula tuta.

Eadẽ trita & venenatis morsibus super-

posita, illis auxilio esse traditur, ac vulnerum cruorem retinere. Et si cum vino succus eius tepidus hauriatur, veterem tussim & lateris dolorem compescit. Bibita vel supposita matricẽ purgat, & secũdas à partu remoratas educit, necnon cunctantes fœtus excludit. Potatur insuper salutari haustu cũ absinthio ad dysenteriam: fertúrq; mortuos partus adposita extrahere, & vermes aurium educere, necnon ex oleo attrita, contra serpentes prodesse. Capillum denigrat, ac tetra vlcera purgat, & cum vino menses remoratos trahit. Testium præterea, & vuluę pruritus extingũt tam rami quàm folia, si eorũ decocto foueantur. Quod herbularius poëta his versibus vtcũque expressit, de illa ad hunc scribens modũ,

Morsus venenati, tussis, vulnera, lateris dolor, dysenteria, part⁹ & vermes.

Serpentes, capillus, vlcera, mẽses, testes & vulua.

" *Pruritus vuluæ curat, virgæque virilis*
" *Si foueas vino, fuerit quo saluia cocta.*
" *Illius succo crines nigrescere dicunt*
" *Si sint hoc vncti crebrò, sub Sole tepenti.*

Fit vinum ex saluia, saluiatum dictũ, ad multa vtile & expetitum: de quo in vinis medicatis abundè scripturi sumus, si diuina nobis fauerint numina. Hæc sint pro colophone huius capitis. Orpheus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Sanguinis excreatio, appetentia & stomach⁹.

dare præcipiebat ſanguinem excreantibus, ſaluiæ ſuccum bibendum cum melle, ieiuno ſtomacho, atque hinc effrenes illius impetus ilicò cohibebat. Sunt qui in condimentis, & ſalſamentis vtãtur ſaluia, vt ſemiſopitam appetentiam excitent: maximè cùm ſtomachus humoribus prauis & crudis fuerit imbutus. Nolim impræſentiarum omiſſum, quòd ſaluia in hortis comitem ac vicinã, vbique habere debet rutam: alioquin à ſerpentibus ac buffonibus vitiabitur (magno veſcentium periculo) qui prope eam ſtabulari ſolent. Indicio erunt folia, illorũ afflatu in ſummitate, ceu ſideratione quadam, vſta ac denigrata. Sũt alia ſaluię medica ſecreta hactenus inaudita, quorum guſtum tibi exhibebimus, cùm tempus ſuaſerit & res.

Saluia venenatis animalibus obnoxia.

Hyſſopus, & medica eius auxilia.

AREA II.

HYSSOPVS Gallis vel hoc nomine cognita eſt, quòd in vſum condimentarium illis frequenter veniat, & recentibus fabis dum elixantur, aut friguntur, populariter, ac ſalubriter, remiſceatur,

nam flatuoſam illarum humiditatem diſcutit & emẽdat. Cum vino cocta & gargariſſata, anginæ medetur: bibitúrq; vtiliter ad ſuſpiria, & ventris lumbricos deturbandos. Quadrupedum ſcabiem ex oleo curat: & cum aqua, melle, fico & ruta, peripneumonicis & hepaticis ſuo decocto ſuccurrit: necnon tuſſibus vetuſtis, orthopnoïcis, pleuriticis & deſtillationibus obnoxiis, vt interim non omittam quòd etiam teinias in aluo necat, ac lumbricos cum ficubus, & ad vlcera manãtia valde eſt efficax. Iuſculum eius cum aceto mulſo propinatum, lentorẽ, & craſſitudines pituitæ diſſecat, ac per inferiora abigit. Ad aquam intercutem & lienem tumefactum cum fico, nitro & iride efficaciter illinitur. Cum calẽte aqua, ſuggillata emẽdat, & aurium inflationes ac tinnitus, vaporis ſui ſuffitu, diſcutit. Dentium excarnificationes miteſcunt, ſi illius decoctione tepida cũ momento aceti colluantur: maximè ſi dolor excruciãs à cauſa frigida obortus ſit. Vinum decoctionis eius, vteri ſuffocationes laxat, & matricẽ à ſuperfluis humoribus abſterget. Singula his verſibus nobis expe-

Angina, ſuſpiria, lumbrici, peripneumonia, tuſsis, hepatici, orthopnoici, pleuritici, & vlcera.

Pituita, hydrops, lien, ſuggillata, aures, dẽtes & vterus.

diet herbularius poëta,

" *In pectus, capitis si destillatio fiat,*
" *Quæ persæpè solet tussim, phthisimq́ue creare,*
" *Prodest hyssopi decoctio, sumpta decenter:*
" *Sic vt cocta simul sint mel, ficus quoque sicca.*

Proderit etiam iisdẽ puluis hyssopi cum melle, in modum ecligmatis, aut cũ oxymelite. Quod medicamentum etiam flatus abigit, & viscosum phlegma dissecat, redditque ad expulsionẽ facile. Sed pulchrum erit in medium proferre quæ de hyssopo scripsit Ioannes Mesue, familiæ Arabicæ medicus præstantissimus. Hyssopus (inquit) thoracem & pulmones, partésque alias respiratorias pituita, & humoribus putribus ac pure expurgat: & tenuando, incidendo ac tergendo sputũ facile reddit. Ob hæc asthmati & epilepsiæ pituitosæ, cæterísque cerebri affectibus humidis salubris est, si decoctum eius sumatur cũ oxymelite scillitico. Coctionem quoque iuuat, respirationẽ leuat, & cutis colorem floridum facit. Cum vino decoquitur ad soluendos tumores hepatis, lienis & aliorum viscerum. Quæ odore & sapore est acerrimo, prestantior censetur, & quo floret tempore, eo colli-

Flatus & pituita.

Thorax, pulmo, asthma, epilepsia, coctio, respiratio, hepar, lien & viscera.

gi debet. hactenus Mesues. Hoc loco mihi sanè quàm opportunè in mentem venit secretum cuiusdã doctissimi medici, facile admodum & familiare ad deturbandos è renibus calculos. Id solùm constat syrupo hyssopi cum duplo vel triplo aquæ parietariæ. Quo remedio per dies decem aut duodecim hyeme propinato adolescenti cuipiam, & aliis, ieiuno ventriculo, ille mihi fidẽ fecit se multos calculos è corporibus eorum exclusisse. Hęc de hyssopi viribus satis erunt, vbi admonuero quod mediocrem sustinet coctionem ac trituram.

Satureia, & medica eius auxilia.

AREA III.

SATVREIA Gallis *Sarrieta* dici solet, vrinas ciens, ac mẽses euocãs. Herba eius cum floribus, olfactu, aut coronæ modo capiti imposita, veternosos excitat. Succus cum rosaceo auribus dolentibus ritè instillatur, & cum triticea farina coxendicibus vtiliter illinitur: medetúrque cũ vino, pulmonis, thoracis, ac vesicæ vitiis. Pulices, cum aqua trita & respersa, necat: purgátque optimè mulieres à partu, ac

Vrina, menses, veternus, aures, coxendix, pulmo, thorax, vesica, pulices, partus & coitus.

marceſcentes coitus ſtimulat: quare à Satyris ſalacibus nomen traxiſſe creditur, vt ſit ſatureia, quaſi ſatyreia. Non eſt omittendum quòd ventriculi coctiones adiuuat, & eius faſtidia diſcutit. Subactus illius puluis cum melle cocto, & delinctus, aut cum vino hauſtus, tenacem pectoris humorē per ſputa educit. Idem cum vino tepido, ventris tormina compeſcit. Lethali ſomno oppreſſos expergefacies, ſi aceto calido ſatureiam commiſceas, & inde caput frequenter foueas. Puluis in ouo ſorbili hauſtus, Venerē ſopitā excitare fertur. Hęc de ſatureia ſatis.

Ventriculus, pulmones, tormina, lethargus & Venus.

Maiorana, ſeu ſampſuchus, & medica eius auxilia. AR. IIII.

MAIORANA Gallis dici ſolet, quæ aliis ſampſuchus appellatur: nomine, vt videtur, à Latinis mutuato: fortaſſe ꝙ maiore cura & diligētia à mulierculis excolatur, quàm herbæ multæ. Huius vis excalfaciens eſſe traditur, vnde iuſculum decoctionis eius, ad incipientem aquam intercutem ſalubriter propinatur: necnon his quos lotij difficultas, aut tormina malè diſcruciant. Folia arida ex melle

Hydrops, dyſuria, tormina, ſuggillata, mēſes, oculi, tumores, ſcorpiones, luxata cerebrum & vterus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

illita, ſuggillata emẽdant: & remorantes menſes, in peſſo ſubdita ſenſim euocant. Oculorum inflammationes prohibent, & cum polenta, tumores. Scorpionibus ex aceto & melle inuncta aduerſantur, & cum cera luxatis mirè proſunt. Succus expreſſionis maceratorum in vino, naribus attractus, aut immiſſus, ſternutamẽta mouet, & à pituita cerebrũ expurgat. Oleum ex iis cõcinnatum, matricis coarctationem laxat: modò collum vteri, vt ſcribit Auicenna, illo inungatur. Mirabile ſanè eſt, nedũ memorabile, mures radicibus maioranæ certatim inſidiari (ſicuti à nobis ſæpius obſeruatum eſt) ac ſi medicamentum & præſens auxilium ab illis depoſcerent: ſed in quem affectũ, aut quam in rem, nos adhuc planè ignorare fatemur.

Mures radicibus maioranæ inſidiari.

Fœniculum, & eius medica auxilia.

AREA V.

HORTIS omnibus innoteſcit fœniculum, à ſerpentibus ſummè nobilitatum. Nam guſtatu eius ſenectam exuere & oculorum aciem reficere traduntur. Vnde intellectum eſt, inquit Plinius, ho-

Caligo oculorum, lac, nausea, vẽtricul⁹, pulmo & iecur.

minum quoque caliginem eo præcipuè releuari. In lactis defectu potum illius semen mammas implet: quod vnum etiam præstat, autore Dioscoride, si cum ptissana exhibeatur, imò verò herba ipsa. Idẽ semen ex aqua tritum nauseam sedat, & stomachi æstus compescit, ac dissolutum ventriculum recolligit: éstque pulmonibus, ac iocinori laudatissimum. Ventrem sistit, cum modicè sumitur, ac lotium mouet, & tormina si tostum fuerit, ilicò mitigat. Decoctum comæ, renum doloribus prodest, ac menstrua soluit: valétque radix cum ptissana ad eadem: quæ etiam hydropicis cum vino pota, necnon conuulsis mirè auxiliatur. Folia vtiliter illinuntur ex aceto tumoribus quibuscunque ardentibus. Et puluis seminis cum mẽtha & axungia tritus, mammillarum tumores laxat. Prætereà ventriculo perfrigerato, & iis quibus crassa pituita est incidẽda, summè prosunt vnciæ sex corticis radicis fœniculi cocti in aceti & mellis libra vna. Post coctionẽ, facta expressione, abiiciuntur radices, & melle superfuso iterum coquuntur omnia ad spissitudinem, & de iis exhibentur cochlearia

Venter, lotium, tormina, renes, menstrua, hydrops & tumores.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tria cum aqua, plus, minus, pro ætate ſumentis. Plerique radice vtuntur cum cera ad ſuggillata: cum melle ad canũ morſus, necnon oculorum caliginem, & cum aceto ad tumores ictu illatos. Cuius rei teſtem citamus poëtam herbularium, de marathri, ſeu fœniculi plãta in hunc ſcribentem modum,

Suggillata, caligo & tumores.

" *Radicis ſuccus oculis cum melle perunctus,*
" *Pulſa reddit eos omni caligine claros:*
" *Illatos, ictu ſubito, quoſcunque tumores,*
" *Apponens tritam iuncto ſedabis aceto.*

Semina ad diſſipandos & vacuãdos ventriculi ac inteſtinorũ flatus ſummè proſunt, vel vulgato id atteſtante verſiculo rythmico,

" *Semen fœniculi reſerat ſpiracula culi.*

Cæterùm, hîc de multis tacendũ non eſt, quòd fœniculum quomodocunque hauſtum, geniturę abundantiam promouet: éſtque pudendis amiciſſimum, ſiue ad fouendum, radice cum vino cocta, ſiue ad illinẽdum, eadem cum oleo trita. Fit ſuccus è ſemine adhuc lacteſcẽte & muſteo, vna cum foliis, ramis & cauliculis tenellis trito, & ſimul expreſſo, qui in ſole ſiccatus vtilis eſſe traditur medicamentis

Flatus, genitura, pudendum & oculorum acies.

quæ parantur ad excitandam oculorum aciem. Prodest idem ex radicibus prima germinatione contusis. Sunt qui caulem demetunt vbi floret, ignique admouēt, vt caloris vi exudantem, vice gummi, liquorem excipiant, qui vnus oculis multò efficacior ac præstantior esse solet, q̃ succus præcedens. Q. Serenus eā in rem vtitur liquore fœniculi melle excepto: cuius carmina hîc subscribemus.

» *Si tenebras oculis obducit pigra senectus,*
» *Expressæ marathro guttæ cum melle liquenti,*
» *Detergêre malum poterunt.*

Modus conficiēdi aquā caligātibus oculis vtilē.

Paulus Ægineta aquam oculis caligantibus vtilem ad hunc concinnat modum. In fictile nouum virētem fœniculū cum pluuiali aqua iniicit, & ibi dies aliquot simul esse sinit, deinde extrahit, & aquam in vsum seruat perpetuo mēse oculis instillandam matutinis horis. Hîc nō omittam, quòd fœniculo, tanquam alimento vtendum nō est, quin potius vt medicamento: nam tardissimè coquitur, ac prauum & exile nutrimētum præstat. Nonnunquam tamen exhiberi solet ad corrigendam ciborum quorundam prauitatem ac malitiam. Quemadmodum enim

lactucæ

lactucæ interdũ addimus petroſelinum, mẽtham, maioranam, aut quid ſimile, vt eius frigiditatem obtundamus, vel contemperemus: ita & fœniculum nonnunquam cucurbitis, & napis, vnà incoquimus, vt illorum noxam & prauam qualitatem emendemus. Quod etiam in coquendis piſcibus multis, pręſertim marinis, locũ habere ſolet: quos fœniculi foliis nunc obuoluimus, nunc infarcimus, ad conciliãdam ſaporis ſuauitatem, & fallendam marinæ auræ graueolentiam delicatulis palatis plerũque moleſtam. Sed hæc coquinam potiùs ſubolere mihi videntur quàm medicinam, quare verbum non ampliùs addo. *Pulchra & notatu digniſsima.*

Mentha hortenſis, & medica eius auxilia.

AREA VI.

MENTHA nomen ſuum in Gallia retinet, quam Florentinus ruſticæ diſciplinæ apud Grecos profeſſor eximius, ſcripſit vel ob id inutilem eſſe, quòd vulnerato exhibita, vulnus illius ſaneſcere & cicatricem ducere prohibeat: datur nihilominus in ſorbitionem ſanguinẽ excreãtibus, vel Q. Sereno teſte, cuius hæc ſunt verba, licet nobis alibi producta, *Vuln⁹, ſanguis, teſtes, aures, lingua, partus & canis morſus.*

" *Sin etiam rutilus referetur pectore ſanguis,*
" *Sorbitio menthæ, raphanus vel cocta iuuabit.*

Plantam hãc diuerſis teſtium morbis occurrere certũ eſt, ſi eius decocto opportunè foueantur: adhæc aurium dolores & linguæ aſperitates cum melle iuuare, & cum ſapa, partum accelerare, caniſque morſus, cum ſale curare. Si in lac proiiciatur, neque illud coaleſcere, neque ſpiſſari permittet, etiam ſi ei coagulum remiſceatur, quemadmodum ſcripſit Florentinus: qui eadem vi illam generationi reſiſtere, & proinde parum vtilem eſſe arguit. Alij contrà, perquam ſalubrem haberi defendũt, adeò quòd ſi mammis familiariter acceſſerit, nec coire lac patiatur, nec denſari: quare lactis potionibus illam conſultò addi promittunt, ne eius coagulatione periculum ſtrangulationis immineat. Multi fidem mihi fecerunt, ſe probauiſſe, caſeos nec corrumpi, nec putreſcere, qui menthæ ſucco aut decocto illinerentur. Ex quo non ineptè poſt Græcos ſcripſiſſe videbitur herbularius poëta de hac planta hunc in modum,

Lac, mãmæ & caſei.

" *Caſeolos ſuccus putreſcere non ſinit eius*
" *Admixtus, vel ſi viridis ſuperadditur herba.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Singultus & vomitiones tam pituitosas quàm sanguineas illius succus cum succo granati sistit, vt Democritus in suis adnotauit Georgicis. Cum amylo & aqua, cœliacorũ impetus frænat, ac mulierũ purgationes immodicas cohibet. Hui⁹ odor vt animum excitat, ita sapor auiditatem & appetentiam in cibis proritat. Recẽtis succus spiritu subductus, narium vitia emendat: qui etiam in capitis dolore, temporibus vtiliter illinitur. Idem cum aceto, sanguinis fluxiones internas cõtinet. Quin aiunt plantam ipsam impetigines, vel si teneatur tantùm, prohibere: quod aliis de mentastro scriptum placet. Non est hîc tacendum, quòd stomachum valde roborat, eiúsque putrefactiones summoperè emendat, vermes eò reptantes, & ventrẽ inferiorem obsidentes, súsque déque exturbãdo. Cuius rei testem proferemus Salernitanam academiam sic de mentha rythmicis versiculis scribentem,

Singultus, vomit⁹, cœliaci, mulierum purgationes, appetẽtia, nares, caput & sanguis.

Impetigo, stomachus & vermes.

» *Mentitur mentha, si sit depellere lenta*
» *Ventris lumbricos, stomachi verméſq; nociuos.*

Exhibenda est autem eius decoctio, velut absynthij, & non substantia. Cornel. Celsus de teretibus vermib⁹ qui pueros

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ſolent infeſtare, id accipiendum & intelligendum cenſet. Dioſcorides ſuccum ex aceto propinatum idem prȩſtare pollicetur. Sed pulchrum erit audire Q. Serenum ſuper ea re pulchrè philoſophãtem.

Pulchri verſus.

Quid non aduerſum (inquit) *miſeris mortalibus addit*
" *Natura? interno cùm viſcere teinea ſerpens,*
" *Et lumbricus edax viuant inimica creanti?*
" *Quod genus aſsiduo laniat præcordia morſu:*
" *Sæpè etiam ſcandens oppletis faucibus hæret,*
" *Obſeſſáſque vias vitæ concludit anhelæ.*
" *Democritus memorat menthæ conducere potũ.*

Partus, lac, & mãmæ.

Bibita partũ accelerat, lac auget, ac mammarũ durities ſoluit, cocta & emplaſtrata. Sed hîc omittendum non eſt ꝙ cultus mangonio humorem ſibi aſciſcit mẽtha, qui ad Venerem ſtimulos exacuit: quod eſt omnibus cõmune rebus quæ ſemicocto humore, eóque ſpirituoſo ac flatulẽto participant. Quod vnum problematicum hoc Ariſtotelis Adagium ſoluet: Mentha, belli tempore, nec ſeri, nec edi debet. Hoc enim cibo largè veſcentes in libidinem ruunt, quæ corpus debilitat, vires frãgit, ac animos eneruat. Quæ tria fortitudini & audaciæ ex diametro pu-

Quomodo mentha ad Venerẽ ſtimulos exacuat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

gnare nemo eſt qui neſciat. Ariſtoteles tamen aliã arbitratur eſſe cauſam, nimirum quòd mentha corpori frigus adducat: eius rei argumento, quia ſemen genitale, vt diximus, minuit: frigus autem fortitudini atque audaciæ aduerſari certũ eſt. Vt vt fuerit, Dioſcorides menthã, vt diximus, Venereis voluptatibus valde commendat. Vnde nihil mirum eſt ſi antiquitas flagrante bello, militibus illius eſu interdixerit: ſcripſerítq; Ariſtoteles, *Cur olim militibus interdictus mẽthæ vſus.*

" *Mentham nec comedas, nec plantes tẽpore belli.*

Nã frequenti Veneris vſu fortiſſimi quique, ceu effœminati ac molles facilè contorpeſcunt. Sed in his verſatum ſatis, vel fortaſſe plus quàm par fuerit.

Thymus, & medica eius auxilia. AR. VII.

THYMVM vulgò Gallorũ *Thyn*, nũcupatum, plerique maioranam Anglicam dicunt: cuius flores apibus ſummè amicos eſſe norunt omnes: nam gratum colorem & odorem melli addunt: iuxta Virgilianum illud,

" *-redoléntque thymo fragrantia mella.*

Decoctum huius cum melle, orthopnoicis & ſuſpirioſis valde prodeſt: necnõ ad *Orthopnoici, ſuſpirioſi, pulmonarij,*

menstrua, partus, secũdæ, vrinæ, verrucæ, ischiadici & comitiales.

pectoris vitia quæuis excreanda. Remoratos fœminarum mẽses, & enectos partus, ac secundas pellit, vrináſque promouet. Thymos ac verrucas herba trita tollit, & iſchiadicis cum vino ac polẽta medetur, atque optimè comitialibus datur, quos correptos olfactu eius excitari ſępè audiuimus. Quin & illos dormire aiunt oportere in molli thymo. Folia trita & lanæ inſperſa, luxatis vtiliter ex oleo apponuntur: & ambuſtis, ex adipe ſuillo efficaciter linuntur. Sed vitari debet is thymus qui niger eſt, & eligi qui flore illuſtratur cæruleo vel albo. Verũenimuerò iucũdum erit hîc audire philoſophãtem de thymo Ioannem Meſuæ. Calfacit, inquit, tenuat, incidit, reſoluit, obſtructa aperit, ac craſſos flatus diſſipat. Pituitam clementer educit per aluum (cum ſale & aceto vt Dioſcoridi placet) &, vt quibuſdam libet, etiam melancholiam, ſed imbecilliter, cum ſale gemmeo vel indo. Pituitam etiam craſſam & lentã à thoracis & reſpirationis partibus euocat, necnon à cerebro. Ob id partium harum & neruorũ frigidis & pituitoſis affectibus mirè ſuccurrit: vt aſthmati, tuſſi, pulmonibus

Flatus, pituita, melãcholia, thorax, cerebrum, nerui, aſthma, tuſsis, pulmo, viſus, & aures.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

à frigido dolentibus: præſertim ſyrupo ſuo, vel decocto, vel oleo ex eius floribus incoctis facto: quod etiam viſum acuit & ſanitatem conſeruat. Partes neruoſas calore ſuo roborat, & ſuffitu auris dolorem ac tinnitum flatuoſum emẽdat. Saluber thymus eſt ſenibus contra hyemis iniuriam: appetentiam excitat, coctionẽ iuuat, cum melle & nitro lumbricos necat, menſes ac vrinas mouet, & rigori febrili opitulatur. Eius vehemens caliditas aliorum miſtione obtunditur, ſiue coquatur cum vuis paſſis, ſiue aceto infundatur, ſiue mulſę cum pauco ſale gẽmeo, qui purgationem eius auget. Coctionem & trituram mediocrẽ ſuſtinet. Præter has thymi vires à Meſue Damaſceno deſcriptas, alias quoque ei reddidit pręclaras Aëtius Cappadox, hîc etiam nobis proponẽdas. Hæc, inquit, experimẽtis de thymo comperta ſunt. Dato ieiunis articulari morbo laborantibus thymi aridi minutiſſimi drachmas quatuor, cum oxymelitis cyatho: bilem enim, reliquóſque humores, atque acrẽ ſaniem vacuat. Facit & ad veſicæ affectus. Ventre autem inflato, vbi ſcilicet intumeſcere cœperit, drachmam

Appetentia, coctio, lumbrici, mẽſes, vrina et rigor febrilis.

Arthritis, bilis, veſica, hydrops, lũbi, coxẽdix, latus, thorax & hypochondria.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

vnam dato ieiunis cum cochleari aquæ mulſæ. Ad lumborum, coxendicúmque dolorem, ac lateris & thoracis, necnõ hypochondriorum ſuſpẽſiones & inflationes, pondere vnius drachmæ cum oxymelite cochlearis menſura, ieiuno exhibetur. Similiter etiam melancholicis & mente turbatis, timoréq; detentis, drachma cum oxymelitis cochleari præbetur. Datur item ieiunis & ante cœnam aduerſus lippitudinem & vehementẽ oculorum dolorem. Præterea contra podagram, etiam quæ motum omnino interceperit, cum vino vtiliſſimè propinatur. Poſtremò ad tumefactos teſtes, ieiunis duæ drachmæ ſalubriter exhibentur. Hactenus de thymo, cuius medicam hiſtoriam fusè dilatauimus, quòd magnarum virium plãtam eſſe intelligeremus, ac hortis oĩbus paſſim obuiã & familiarẽ.

Melãcholici, lippitudo, oculi, podagra & teſtes.

Ocimum hortenſe, & medica eius auxilia. AR. VIII.

Ocimũ vnde dictũ, & cur baſilicũ appelletur.

OCIMVM hortenſe (aliud enim eſt pabulare & ſegetarium) vſqueadeò notum eſt, vt perraræ vbique ſint feneſtræ, quæ illo longè ac latè non redoleant, tãta

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

est fragrantia & suauitate: à qua etiam ozimum rectè dici, ac scribi posse cõtendũt multi: vt sit ab ὄζω, quod est redoleo. Græci recẽtiores qui de re herbaria scripserunt, Psellum sequuti, βασίλικον, id est regium appellãt: quod nomen apud Gallos passim vsurpatur. Sic fortasse dictum, quòd in solis Regum hortis aleretur, vel quòd Regibus ob præstãtiam odoris, dignum esset. Verùm hæc nihil ad medicas eius facultates, de quibus nunc demum seriò nobis agendum. Inter veteres parum conuenire lego, vtilé ne sit an noxiũ cibis. Chrysippus medicus antiquiss. cacostomachũ esse dixit. Galenus & Paulus Ægineta ob humorẽ excremẽtitium internis partibus officientem, cibis abdicarũt (quod de immodico vsu intelliges) nõ tamen exteriùs damnarunt. Qui contrariam tuẽtur opinionem Dioscorides & Plinius, hæc ceu commentitia rident, asserentes stomacho prodesse, quòd eius inflationes discutiat ex aceto sumptum. Sanè sicuti eius vsum largũ & liberalem nocere arbitror, ita sobrium & temperatum iuuare credo. Nam si quis eo, perinde ac reliquis oleribus affatim & prodiga

Stomachus & eius inflationes.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

manu vti velit, proculdubio inteſtina ſentiet incõmoda. Si verò parciùs, ac ſi medicamẽtum eſſet, interna percipiet commoda. Ventrem remollit, flatus diſcutit, lotium mouet, ac lactis prouentum mulieribus adfert. Tritum & naribus inditũ ſternutamenta ciet: quibus inſtantibus cõniuere oportet. Odoratu triſtes exhilarat, ac timidos animat, mixtóque atramento ſutorio verrucas tollit. Venerem ſtimulat, ex quo tam equis quàm aſinis, admiſſuræ tempore, vtiliter ingeritur ac exhibetur. Vſu quoque compertum eſt, ex aceto ſalutare eſſe deficiẽtibus animo: adhęc, caput dolentibus, de cauſa frigida, cum roſaceo, vel eodem aceto. Dioſcorides cum polline polẽtæ, aceto & roſaceo illitum, cõtendit pulmonum inflammationibus auxilio eſſe: eiúſque ſuccum deſtillationes exſiccare: & ſemen potũ difficili vrinę auxiliari, necnon atram bilem gignentibus, opem adferre ſummã. Refert Plinius, Chryſippum medicum grauiter ocimum increpuiſſe, & fugiendum hominibus præcepiſſe, quòd capræ illud aſpernentur. Quæ cùm cæteris pabulis oĩbus auidiſſimè veſcantur, ab hoc vno,

Venter, flatus, vrina, lac, ſternutamentum, verrucæ & Venus.

Lipothymia, caput, pulmones, deſtillatio, dyſuria & atra bilis.

etiam famelicæ, cautè abstinent. Quod à Sotione Græco geoponico etiam adnotatum inuenio. Qui vltra hæc asserit, insanos fieri qui ocimo vtuntur: addítque eum qui ocimum manducauerit, si eo die à scorpione feriatur, seruari non posse. In quem & Chrysippum videtur pugnare Plinius, scribens, capras libenter ocimum esse, nec cuiquam mentem motam qui illud mãducauerit: quin & terrestriũ scorpionum ictibus ex vino & pauco aceto sumptum salubriter mederi. Dioscorides ex Aphricanorum placitis tradit, eos qui ocimum ederint, nullo conflictari dolore, si à scorpione feriãtur. Ex quibus opinandum relinquo, num expungenda sit negatio apud Sotionẽ. Diodorus in Empeiricis credit ocimum pediculos creare, si quis eo largiùs vtatur, ob excrementitiam humoris superfluitatẽ quo imbuitur. Sit postremum, quod ab amico probatum intellexi. Si ex partu laborãs mulier, ocimi radiculam cum pẽna hirundinis tenuerit, absque dolore ilicò pariet. Sunt alia plantæ huius admiranda secreta, paucis hactenus intellecta, quæ cum aliis plerisque tibi impertiemus, si isthæc

Pulchra de ocimo & notatu dignißima.

Pediculi & partus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

grata fuiſſe audiuerimus.

Orualla, & medica eius auxilia.

AREA IX.

De Orualla quæ Pariſiẽſibus *Tota bona* dici ſolet, nihil, quod ſciam, apud antiquos ſcriptum extat. Sunt qui ad ſatiuum horminum illam referre ſatagant: quod quàm rectè, iudices erunt rei herbariæ periti. De eius facultatibus hæc in præſentiarum à me accipies. Herba trita aculeos ac ſpinas extrahit, & remorantes difficiléſque partus accelerat. Vino præterea iniecta mentem exhilarat, & Venerem extimulat: verùm liberaliùs ſumpta, caput tentat. Semen lippitudines tollit, & oculis immiſſum, ac multa frequentíque reuolutione per illorum orbem raptum, quaſi humore prægnans, & tenuibus membranulis onuſtum, ſordibúſque conueſtitum, tandem egreditur: ſecum educens quæ inciderunt & moleſta fuerunt. Id quod permultis multorum experimentis, tam eſt notũ, quàm nota fuit canibus caſta Diana ſuis. Idem ſemen ἀργέματα & oculorum albugines cum melle purgat, tuſſientibúſque vtile cenſetur

Aculei, ſpinæ, partus, Venus, lippitudo, albugo, tuſſis.

esse. An verò hæc planta, Plinij alectorolophos dici possit, viderint eruditi. Non omittam, & si nihil ad medicum nostrum institutum, quòd flore hortensis hormini & semine in dolio vini posito dum adhuc feruet, tanta gratia ipsi vino cõciliatur, vt Cretici, aut Maluatici gustum præ se ferat. Arrigite aures œnopolæ, sed neminem, obsecro, vestris improbis miscellaneis defraudate.

Secretũ pro vinis.

Rosmarinus, & medica eius auxilia.

AREA X.

RVRA & officinæ Roremmarinum appellant, quod aliis libanotis dici solet. Frutex est topiarius, necnõ coronarius, cuius odor, resinam aut thus, vtcunque præ se fert: tam suaui ac iucundo spiraculo, vt quos animus defecerit, ilicò recreare possit. Suffitu destillationes ac tussim cõtinet, regiúmque morbum suo curat decocto. Et quod illi de multis nobile est ac insigne, solo nidore in pestilentia tutam reddit domum, diluẽdo & expurgando improbam aëris perniciem suffitu ac vapore salutari. Flores caput ac cerebrum maximè roborant: ex quo illorum

Lipothymia, destillatio, tussis, icterus, pestilentia & capitis affectiones.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

vſus admodum efficax eſſe ſolet cõtra capitis affectiones. Sunt qui ſaccharo eos condiant, & ſibi ac amicis eam in rem diligenter cuſtodiant. Totus frutex vtilis eſt omnibus frigidis ægritudinibus, mẽbra ac neruos egregiè roborans & calfaciens. Sed paulò particulariùs hîc nobis eſt medicè philoſophandum in expertis & probatis Roriſmarini auxiliis. Itaque, ſuccus radicum & foliorum eius defæcatus, & cum melle deſpumato in modum collyrij concinnatus, plurimum valet ad defluxiones pituitæ in oculos. Quæ ſi calidæ fuerint, licebit addere oui albumen, cum ſucco pomi generoſi, & aqua roſacea confuſum ac diu agitatũ. Semen cum pipere & vino hauſtum, ſingulare adfert præſidium contra icterũ, hepatis obſtructiones & inflationes. Radix ſiccata, puluerata, & cum vino bibita, ventris dolores, etiam ſi colici fuerint, perbellè caſtigat & demulcet. Quod etiam faciunt ruta & ſatureia. Reliqua ſcribentur in opuſculo vinorum medicatorum.

Nerui, oculi, icterus, obſtructio hepatis, & vẽtris dolor.

Lauandula, & medica eius auxilia.

AREA XI.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

LAVANDVLA quæ Pſeudonardus quibuſdam dici ſolet, noſtratibus verò *Lauanda* (quòd in balneis, lauãdis corporibus ſummè expetatur, & elota omnia, ſi permiſceatur, odoris ſuauitate cõmendet) frutex eſt omnibus notus. Qui, quia non minùs placet fragrantia quàm nardus, idcircò apud nos Spicæ nomen ſibi arrogauit, & *Aſpicum* dici cõſueuit. Licet id ad maiorem Lauandulam multi detorquere ſatagant. Huius ſpicata cacumina & tonſiles vertices, manipulatim in ſcopas & muſcaria concinnatos, bigis ac clitellis Lutetiæ per æſtatẽ venales vicatim proclamari, & paſſim à ruſticis in varios odorum vſus comportari, nemo eſt qui non videat. Sed hæc nihil ad medica lauandulæ auxilia, de quibus nũc demum nobis agendum. Omnibus cerebri frigidis affectibus, conuulſiſque ac reſolutis illam auxiliari ſcribunt Arabes, Græci, ac Latini medici: adhæc, ventriculum roborare, & iecur ab infarctu liberare. Obſtructos etiam lienes valde iuuat, & vterum calfacit, ac menſes ſecundáſque educit. Fit è floribus ſtillatitium oleum vitreis organis expreſſum, quod vnguentarij

Vnde dicta ſit Lauandula.

Cerebrum, conuulſi, reſoluti, ventriculus, iecur, lien, vterus, menſes & ſecunda partus.

Oleum de ſpica. oleum de ſpica vulgò nuncupant, tanta odoris præſtantia & fragrantia, vt cętera odoramenta ſuperet ac obtundat. Quò fit vt extra officinas & myropolia illud aſſeruent aromatarij, ne moſchi, ambari, zibbeti, aliorúmque vnguentorum & aromatum ſuauitatem intercipiat. Valet ad eadem quæ planta ipſa, & multò præſtantiora, à nobis alibi exponenda.

Hæc ſunt quæ de hortorum herbis & fruticibus odoratis in præſentiarum adferre poſſum. A quibus ad herbaceos & ſuffruticeos fœtus, eadem methodo explicandos, opportunè tranſeo: modò commonefecerim lectorem, me lauādulam inter flores odoratos noluiſſe tranſferre, quòd vniuerſum foliũ æquè odoratum habeat, atque florem. Quæ res floribus in quinto campo deſcriptis, planè denegatur. Verũenimuerò, quia eius flos abſque folio ſolus poteſt decerpi, ſi quis ad florum regionem illam traducere voluerit, vnguem non vorterim.

HOR-

HORTI MEDICI CAMPVS QVARTVS, FRVCTVS HERBACEOS & fruticeos, ſex areolis diſtinguens.

Cucurbitæ, & medica earum auxilia. AR. I.

QVIA in cenſu fructuū herbaceorum qui cartilagineo generi aſcribuntur, Cucurbitæ primas tenent in hortis, idcircò de illis primo loco hîc agemus: & ſi Chryſippus medic9 eas in cibo damnarit, ceu ſtomacho inutiles, contra Diphilum, qui illas affirmat ex aqua & aceto coctas, ventriculum roborare. Afri, & item Græci geoponici, aluum lubricare tradunt, earundémque ſuccum inſtillatum, auribus dolentibus valde prodeſſe. Caro interior ſuis ſpoliata ſeminibus, pedum clauis auxiliatur, & decoctæ ſuccus dentes mobiles ſtabilit, illorum dolores cohibendo, à calida cauſa cōtractos. Aluū prętereà ſua humiditate remollit, tametſi peſſimè corpus alat, ſicuti hoc diſticho eleganter expreſſit poëta Heſſus, *Ventriculus aluus, aures, pedum claui & dētes.*

„ *Humida frigoribus cognata cucurbita, paruo,*
„ *Quod vires faciat, pondere corpus alit.*

Si ſumatur vt ſimplex medicamentum, refrigerabit ac humectabit: ſi vt alimen- *Cucurbita humida & frigida.*

tum, calida ei remiſceri debẽt, veluti petroſelinum, cepa, piper, mentha, thymus, & ſimilia: alioquin humorẽ gignet aquoſum & promptè corruptibilem, præſertim ſi frigidum nacta fuerit vẽtriculum. Corticis ramenta, tuſa & infantium capitibus illita, ardores extingunt ex ſiriaſi.

Siriaſis, aluus, ambuſta.

Et ſi quis in crudam cucurbitam excauatam merũ infundat, & ſub dio cõtineat, illúdque temperatum propinet quibus aluus eſt ſuppreſſa, ad excernendum proritabit. Cinis aridæ impoſitus ambuſtis, mirè illis opitulatur. Sed hîc ne, quæſo, omittam[9], quòd cucurbita in patinis aut ſartagine frixa, multò eſt ſalubrior quàm elixa.

Cucurbita frixa & elixa.

Nam inter aſſandum vim magnam humoris aquoſi deponit: ideo valentiùs ac præſtantiùs exhibet alimentum. Si elixa fuerit, acrium ſocietatẽ poſtulat, alioquin fatua habetur, & inſipida: gaudétq; acidorum, auſterorum, ſalſorum & aliorum contubernio: quorum vires corpori noſtro communicat: fitque ita, vt nauſea, quam alioquin creare ſolet, prorſus vacet: quemadmodum doctè & elegãter ſcripſit Galenus, poſt Hippocratem vbique magnus. Sed his prælibatis, medica

& experta cucurbitarum auxilia repeto. Itaque, ſi fictili torreantur, & cum anſerino adipe terãtur, incredibile auxilium vulneribus adferent. Et ſuccus exceptus de ramẽtis illarũ per ſe tuſis, aut cum roſaceo, cutis aduſtiones quaſuis emendat. Sed de omnibus mirabilis eſt earundem aqua aduerſus febres acutas & ardentes ad hunc modum comparata. Recens cucurbita recenti paſta conueſtitur, calente clibano cũ pane aſſatur, aperitur, & aqua intus natans colligitur. Si alia via placet incedere, cucurbita tota & integra fruſtulatim ſecatur, fictili nouo includitur, clibano (vt priùs) coquitur, & hinc expreſſa aqua ſeruatur. Vſus erit cum ſaccharo ad reſtinguẽdos febrium ignes, ſitim temperandam & aluum clementer mouendam. Quod etiam præſtabit aqua infuſionis & macerationis ſeminum pſyllij cum ſaccharo roſato, vel iulebo violaceo, ſicuti multis experimentis fœliciter obſeruauimus factum. Non tacebo ex Auicẽna, ꝙ qui colicis cruciatibus eſt obnoxi⁹, religioſè abſtineredebet à cucurbita & cucumere, quouis modo paratis: alioquin ſuo damno acclamare poterit,

Vulnera & aduſtiones.

Aqua cucurbitæ præſtantiſsima.

Febris, aluus & colici cruciatus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

" *Heu patior telis vulnera facta meis.*

Cæterùm, nec inutile, nec ociosum erit admonuisse, quòd cum insipida sit cucurbita, & ex eorum genere quæ Græci ἄποια vocãt, hoc est qualitatis expertia, tamen dum coquitur, quouis sapore & odore, imò verò colore facilè imbui potest, pro natura eorum quæ illi miscebũtur. Quomodo autẽ fieri debeat deiectoria in suo cucurbitario, docebimus aliquando in opusculo Secretorũ nostrorũ medicinæ.

Cucurbita ex se insipida.

Cucumeres, & medica eorum auxilia.

AREA II.

Cucumis terræ filius.

CVCVMIS tã est notus vrbanis ac rusticis mẽsis omnibus, vt nihil notius esse possit in tota hortensiũ familia. Hũc Matron suis carminibus terræ filium nominauit, quòd ex ea veluti prodiens, in illius gremio perpetuò iaceat. Heraclides Tarentinus hedigeon, quasi terræ suauitatem, nuncupare voluit: quẽ Diphilus Carystius, medicus apud Græcos doctiss. & agricola optimus, primis mensis veluti noxium damnauit: vt qui raphani modo sursum feratur: sed postremo cibo sumptum, concoctu faciliorem promisit:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

alioquin epulis illum abdicauit. Semen vrinas acres contemperare tradunt qui de rebus agri & medicinæ ſcribunt. Vim habet refrigerãdi pulpa tota, ex quo ęgrè in corpus diſpenſatur, ac difficulter per ventris anfractus permeat: febriles horrores nonnunquam hinc mouens, & Venerem cõſopiens. Quod postremũ Græci celebratiſſimo hoc prouerbio teſtatũ voluerunt, Mulier pallium texens, cucumerem deuoret. quoniam textrices magna ex parte, ſi Ariſtoteli credimus, ſunt impudicæ, & Veneri admodum opportunæ. Naribus admotus cucumis valde confert ad ſyncopen à cauſa calida. Et ſemen in lacte vel paſſo vtiliter iis propinatur, quibus veſica exulcerata eſt: adhęc tuſſientibus, ſi quantum tres digiti prehenderint, cum cumino teratur, & ex vino bibatur. Prodeſt etiam phreneticis in lacte mulieris, & dyſentericis acetabuli menſura: necnon purulẽta excreantibus, pari pondere cum cumino. Totus abſtergendi & incidẽdi facultate pollet, ex quo ſplendida reddit corpora: eóque magis, ſi quis ſemine arefacto, tuſo & cribrato, vice pulueris abſterſorij vtatur. Sed vtile

Vrinæ acres & febrilis horror.

Syncope, veſica, tußis, phreneſis, dyſenteria & purulẽta excreatio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

erit & pulchrum audire Claud. Galenum de Cucumerum vſu elegãter, ſuo more, diſſerentem. Quibus cucumeres, inquit, probè cõcoquere datum eſt, dum in hoc fiſi, intrepidè affatímque iis ſeſe explent, longi tẽporis tractu, frigidum & vtcunque craſſum humorem in venis coaceruant. Qui per eam qua venæ funguntur coctionem, haud facilè in probũ ſanguinem poteſt conuerti. Ob eam igitur cauſam, omnibus praui ſucci eduliis abſtinẽdum cenſeo: etiam ſi ea quibuſdam concoctu ſint facilia. Nobis enim non aduertentibus prauus ſuccus ex ipſis poſt longum tẽpus in venis colligitur, qui poſteà exiguam ad putrendum occaſionem nactus, febres malignas accendit. Hæc ſunt aurea Galeni verba, omnibus qui valetudinem inculpatã tueri ſatagunt, alto corde præuidẽda, & mordicus tenenda. Memorabile ſanè eſt quod in Græcis Quintilliorum georgicis legi, & à multis non infœliciter expertum audiui. Quid illud, inquies? Si febricitanti infanti, qui adhuc lacte nutritur, aut paulò grandiori, paris longitudinis cucumeres dormienti apponantur, & quaſi cõdormiſcant, ſtatim

Aurea Galeni verba ſummè notanda & obſeruãda.

Febres paruulorum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ſanabitur, febrili calore omni ab illis preſſo, hauſto & extincto. Athenæus ſcribit cucumeres plenilunio in hortis maximè gliſcere, & manifeſtum incrementum capeſſere, necnon more echinorum marinorũ impleri: quod aquei humoris ſummum eſt argumẽtum. Suffragatur Athenæo Plinius, addens inſuper eos velut timore perterritos, quoties cœlum tonat conuerti, & quaſi tabeſcere: cuius rei certam fidem mihi fecit experientia prçſentibus aliquot amicis meis, qui rerum naturas & ſecreta per experimenta quærũt & explorant. Ne, obſecro, prætermittamus ꝙ cucumeres à mulis & aſinis ſummoperè expetuntur, mira & incredibili eorum voluptate illecti: quorũ odorem vel eminus ſentiunt. Quare munienda ſunt cucumeraria, ne illuc erumpẽtes, ea depopulentur, conculcent ac proterant. Sed inſtituti mei oblit⁹, quorſum rapior? medica itaque auxilia repeto. Si quis ſeminum cucumeris, cucurbitæ & citrulorum partes æquales acceperit, ac ſeminum lactucæ & portulacæ partem mediam, adhæc ſucci glycyrhizæ, quartam vnius, & cum mucilagine pſylij paruos

Cucumeres lunares eſſe.

Aduerſus ſitim & æſtus febriles.

trochiſcos ex his formauerit, ac in ore tenuerit, vel ſyrupo aliquo acetoſo diluerit cum aqua hordei, habebit præſens auxilium aduerſus ſitim & febrilem æſtum.

Pepones, melones, ac melopepones, & medica eorum auxilia. AR. III.

Quãdo maturus eſſe dicatur pepo.

QVIA tres iſti hortenſes fœtus qualitatibus inter ſe ferè conueniunt, idcircò, vna (quod dicunt) fidelia nobis hîc dealbabũtur omnes ſub pepone, qui tum maturus ac edulis eſſe videtur, cùm pediculus à corpore ſecernitur, & ſuauis odor ab eius vmbilico nares ferit. Diocles Caryſtius ſcripſit in libris ſalubrium quos edidit, peponem concoctu facilem eſſe, mirúmque in modum cordi placere, ſed parum iuuamenti adferre. Diphilus promptè craſſeſcere tradidit, ac paucam alimoniam ſuppeditare, & per aluum ægrè exigi. Phænias eum dũtaxat crudum cenſuit edendũ qui eſt citra ſeminiũ. Galenus pepones omnes refrigerare, & largo humore imbui dixit: ſed non abſque manifeſta detergẽdi facultate: vel eo nomine quòd obſitam pædore cutim illuſtrent, ac lẽtigines & vitia inſolatæ faciei,

Cutis pædor, lentigo, vitiligo, cholera & pituita.

cum vitiliginibus emaculent, præſertim ſemine. Addit, improbum creare ſuccum, etiam ſi à ſtomacho probè cõficiantur. Præterea, choleram morbum præcipitem ac periculoſum in multis concitare, & ſuperfluarum humiditatũ copiam ſúſque déque effundere. Primo cibo ſumi debẽt, ita tamen, vt qui pituitoſi ſunt, vinum vetus ſuperbibant: & bilioſi acidulum cibum præſumant: nam ſic omnis abigetur noxa. Peponarius enim cibus ſanè quàm facilè in flauam bilem, vel pituitam degenerat. Qua ex re, bilioſos prędulcis pepo, pituitoſos verò immaturus offendit. Lõgos rotundis multi præferunt: omnes tamen aluum mouent, & vrinam cient, modò fuerint maturi: proindéque renibus vtiles eſſe cẽſentur: ſed ſemine magis, adeò vt cõcretos inibi calculos efficaciter deturbet. Si cortex oculis humore cal. vexatis frõti ligetur, ruẽtes in illos fluxiones pulchrè ſiſtit ac cõpeſcit. Succus cum ſemine in farinam ſiccatus, ſmegma facit ad cutem emundandam, & conciliandum in facie nitorem, ſanè quàm illuſtrem. Cæterùm, pepones omnes in paratis corporibus, vomitum

Aluus, vrina, renes, calculus & oculi.

Vomitus, Venus & genitura.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

eliciunt: nisi cibus succo bono præditus, supermandatur: nam sic festinantiùs deorsum prouoluentur. Plerique medici tradunt, illos desideria ruentium in Venerem frænare, & genituram minuere. Sunt qui pro comperto scribant melonis frustulũ ollæ immissum, celerem carniũ coctionem iuuare. Quod etiam præstare aiũt vrticæ aut sinapis semen, vel fici surculũ, vt suo dicemus loco. Finis hîc esto, Pepones à felibus summè & auidè expetuntur: quare à peponariis longè sunt arcendi, ac procul abigendi. Nõ omittam quòd semina melonũ excorticata & saccharo condita, multùm valent ad ciẽdam vrinam & renum dolores demulcendos. Imprudenter omisi quòd ramẽta peponum vtiliter syncipiti apponuntur, contra adustionem infantium quam siriasim vocant.

Pulchra & notanda.

Cinara, seu carduus hortensis, & medica eius auxilia. AREA IIII.

PAVCI sunt hodie horti in Gallia, qui longè ac latè non syluescant hac planta, adeò vt opipara nulla sit mensa, absq; echinato eius cibo, nisi anni tempus illũ

negauerit. Altilem & hortenſem nũcupamus, quòd re vera ſit ex carduorũ genere: quem culturæ mangonium domita feritate ex agris in hortos venire cõpulit neſcio qua gulæ audacia, quæ campeſtria terrę portenta, & aſinorum pabula, in ganeam & luxum vertit, à quadrupedibus plerunque neglecta: vſqueadeò ventris & Veneris deſideriis ac illecebroſis voluptatibus obſonãtur epicurei homines telluris inutile põdus. Vulgus Gallorum plantam hanc *Alticocalum* nuncupare ſolet: ab articulo Arabum *al*, & *cocalos*: qui Hippocrati, Galeno teſte, nucleus eſt pinęæ nucis, cuius quidem nucis imaginem pulchrè æmulatur cinara: quam iuribus, aſparagorum modo, incoqui, & ex butyro, ſale atque aceto, diuitum mẽſis apponi, nemò non videt. Sunt qui aſperſo ſale, & piperis, aut aniſi vel coriandri addito polline, cruda illa vtantur, & ita natiuam nucleorum eius ſquammatim hærentium ſuauitatem excipiant. Sed hîc rurſum ad eũdem impingo lapidem, oblitus me medicum agere, non coquum. Venio itaque ad facultates cinaræ, quam Galenus tradit praui ſucci edulium eſſe,

Quomodo cinara ex agris in hortos venerit.

Quomodo coquenda & paranda cinara.

Cinara praui ſucci edulium.

& maximè cùm pluſculum obduruerit, feſtinando ſcilicet ad florem: tunc enim bilioſum ſuccum in ſe copioſum habet: ex quo ſatiùs fuerit, eo tempore elixam mandere, quàm crudam. Recentes & tenelli eius nuclei, vrinas ciere feruntur: & Venerem in vino generoſo præmacerati ſtimulare, Heſiodo teſte: qui florente cinara, cicadas acerrimi cantus eſſe ſcripſit, & mulieres libidinis auidiſſimas, viróſq; ad coitum pigerrimos. Radix emedullata, & in vino decocta, ſi bibatur, alarum tædia hircoſa, ac graueolentiam emẽdat: quam Xenocrates experimẽto promittit per vrinas ob id effluere. Eadẽ in aqua excocta, ſtomachum roborat, & vuluis nonnihil confert vt gignãtur mares: ſicuti Cherias Athenienſis & Glaucias aſſeruerũt. Sed hoc loco tibi coniectandũ relinquo, an vna eadémq; ſit noſtra & antiquorum cinara. Reſtat hîc admonẽdum (quanquam præter inſtitutum) quòd à duobus animalculis ſummè infeſtantur, & auidè expetuntur cinaræ. A muribus primùm, qui radicum voluptate ſemel illecti, turmatim vel è lõginquo accurrũt. A talpis petereà, quas crebro defoſſu &

Vrina, Venus & graueolentia alarum.

Stomachus & vulua.

Pulchra & notatu digna.

cuniculatione, ſæpè vidimus cinareta ac cardueta funditus vna nocte, euertiſſe. Remedia eam in rem quærenda ſunt ex noſtris rerum hortenſium Secretis. Sed repeto medica ſcolymi ceu cinaræ auxilia. Huius radix in vino cocta & pota, copioſam, vt tradit Oribaſius, & graueolẽtem vrinam prolicit, alarúmq; hircos ac viroſum corporis odorem, vt diximus, tollit. Quo nomine etiam venereæ gonorrhœæ præſens eſſe remedium, fœlici ſucceſſu ſe probaſſe ſcribit Ioannes Langius, illuſtriſs. Comitum Palatinorũ medicus doctiſs. Cæterùm, aſparagi cinaræ cum butyro in iure elixati, ſopitam Venerem in vtroque ſexu ſtrenuè excitant: æſtate viris ad eius conflictum languentibus, hyeme verò mulieribus, ad eam pigris: ſicuti ante Plin. adnotauerunt Heſiodus & Ariſtot. Nil igitur eſt mirũ, mulieres adeò ambire plantam cinaræ, & cura admodũ ſolicita illã curare & colere.

Vrina, Venus, gonorrhœa & alarum fœtor.

Fragaria & Framboëſia cum medicis auxiliis vtriuſque. AR. V.

FRAGARIAE fructum vulgus Gallorũ *Freſam* nuncupat, & nomine paterno

inautorat Framboëſiæ fœtum, qui à rubente moro nõ valde diſſidet: niſi quòd ſapore & fragrantia indicibili, palato magis applaudit. Vnde cùm vinum aliquod à generoſo ſapore laudare volumus, olêre frãboëſiam, noſtro vernaculo ſermone dicimus. Vtriuſque fructus citam ſentit corruptionis labem: quapropter febrim facilè experiuntur, qui largiùs fugaci hoc cibo veſcuntur. Fragariæ tamen folia in iuſculo cocta & ſumpta, lienoſis medẽtur: idémque pręſtat ſuccus eorum ex melle hauſtus. Eadem folia cum radice, tam vulnera quàm vlcera ſanant, muliebréſque fluxus ac dyſenterias cohibẽt, & vrinam cient. Decoctum herbæ ac radicis, inflãmationibus iecinoris auxiliatur, & renes ac veſicam mundat. Idẽ ore contentum collutioníſque modo agitatum, gingiuas roborat, dẽtes commotos firmat, & defluxiones continet. Vinum quod ex fragis elicitur diſtillatione & ſublimatione, aut putrefactione, vlcuſculis quę in facie pullulant ab hepatis caliditate, ſalubriter medetur, varóſque, & oculorum nubeculas, ac calidas defluxiones impoſitũ, mirè tollit. Quin multi etiam

Febris, lien, vulnera, vlcera fluxus muliebris, dyſenteria, vrina, iecur & renes.

Gingiuæ, dẽtes, diſtillatio, faciei vlcuſcula, vari, oculorum nebulæ, icterus & elephanticorũ maculæ.

de experimẽto mihi affirmarũt, elephanticorum maculas ac tubercula emẽdare: adhæc, herbam fragariam cum ſua radice in vino coctam & ieiunis ictericis ex iuſculo dies aliquot propinatam, certum illis præſidium adferre.

Groſſularius, tã albus quàm ruber, & medica vtriuſque auxilia. AR. VI.

FREQVENS non ſolùm in hortis, ſed etiam ſepibus ruſticis eſſe ſolet groſſularij frutex, maximè qui baccis oneratur candidis, & ante maturitatem iucunda acerbitate gratis: ex quo tã pauperum quàm diuitum iuribus ſuo tempore innatare conſueuerunt, & in dulciarias placentas, ac farcimina, farctáq; paſſim tranſire loco vuę acerbæ. Quo nomine etiam grauidis ſummè expetuntur. Eſt frutex alter hortenſis huius ferè plumæ, rubentem ac pendulam ferens acinorum multitudinem racematim congeſtam: quæ more nucleorum punici mali, abeuntem appetentiã reuocare, & noſtratibus *groſſella rubra* vel *tranſmarina* nuncupari vulgò ſolet. Non deſunt qui putent id eſſe quod Arabes medici *Riben* appellãt. Fru-

Groſſularũ deſcriptio & vſus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ctus vtriusque, cādidus nimirum vel ruber, æstuantem stomachum refrigerat, & sitim restinguit: quæ cùm alios, tum maximè febricitantes excruciare solet. Vomitiones sistit, stomachum roborat, alui profluuium retinet ex flaua bile, ac ventris rosiones & vellicatus hinc obortos emendat. Prætereà sanguinis feruorem demulcet, bilis acrimoniam obtundit, abundātiam fœminearum purgationum cohibet, cœliacísque & dysentericis, necnon cholera laborantibus valde prodest. Salgamarij saccharo, aut melle vtrunque condiunt ad anni totius vsum. Scio non deesse, qui hęc ascribenda cōtendant fructibus oxyacāthæ: quod vt obstinatè nō nego, ita grossulis nostris conuenire de experientia probatum habeo.

Stomachus, sitis, febris, vomitus, aluus, tormina, sanguis, bilis, mēstrua, cœliaci, dysenterici & cholerici.

HORTI MEDICI CAMPVS QVINTVS, FLORES ALIQVOT, TAM odoros, quàm inodoros, nouem areolis complectens.

Rosæ hortenses, & medica illarum auxilia. AREA I.

QVONIAM Rosæ, floris ac odoris raro priuilegio, inter omnes hortorū flores

Rara rosarum excellentia.

flores ubique nobilitãtur, & aſpectu perquàm iucũdo ac vario omnibus arridẽt, hortorúmque ornamenta cẽſentur eſſe: idcircò ſi de medicis illarum facultatibus primo loco inter flores hîc ſcriberẽ, precium operæ facturum me duxi. In quam rem gradum mihi ſubſternent illarũ partes paucis animaduerſæ: quas antiqui ſex nobis propoſuerũt, ſcitu dignas, & in rebus medicis nequaquam neglectas. Duæ in foliis, aut ſi mauis in floribus reperiuntur. Vna, vbi calyci inſerũtur, & vnguium modo albicant: ex quo vnguis roſarum pars ea dici ſolet. Altera, reliquum foliorum explet. His ſuccedunt aliæ duæ, quæ veluti minutiſſima ſemina in roſarũ vmbilico flaueſcunt, tenuiſſimis capillamentis alligata, quorum partem conſtituunt granula, partem verò filamẽta. Reliquæ, in ipſo roſarum alabaſtro, ſeu calyce continentur, vna in cacumine, altera in fundo. Quod ad facultates partium iſtarum attinet, folia cor, ventriculum, iecur, & vim retentricem roborãt, dolores ex caliditate leniunt, & inflammationes diſcutiũt. Vngues vtiliter inſeruntur lotionibus, fomentationibus, & clyſteribus ad

Pulchra philoſophia ſex partium roſæ.

Inflãmatio, fluxio, gingiuæ, menſtrua alba, alui fluor & cruenta excreatio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

inhibẽdas fluxiones. Flosculi medij cum suis fibris ac filamentis, gingiuarum defluxus, & alba mulierum effluuia mirificè cohibent. Calyx, quẽ etiam caput nonnulli dicunt, cum reliqua parte basis, alui fluores & cruentas excreationes sistit. Porrò, præter sex iam dictas partes, quæ in florentibus rosis se produnt, tres aliæ in fructu reperiuntur, vbi maturuit. Vna in substantia carnis rubescente, altera in seminibus, tertia in lanugine conclusa, quibus omnibus non obscura inest adstringendi vis. Vnde præstãti admodum remedio & auxilio censentur esse contra alui fluores, & fœmininorum excrementorum abundantiam qualemcũque: adhæc aduersus gonorrhœã, in qua præcipuè valent. His vtcunque propositis, medica rosarũ præsidia sigillatim aggredior. Si corona ex nouis & recẽtibus rosarum floribus cõcinnata, capiti coaptetur, illius dolores ac molestias ex insolatu, vel ebrietate contractas, salubriter leuabit. Sed recẽtium penuria, veteres madefacere poteris in aqua, addito pauco aceto, & illis cõmodè vti, Galeno monitore: qui ad æstiuas lippitudines siccarũ

Alui fluor, menses, gonorrhœa & capitis dolor.

rosarum decocto etiam vti iubet, palpebras eo per spongiam continuè fouẽdo. Suadet idem ad scabiosas oculorum lippitudines ex sole & pulueribus obortas, rosis aridis in vino albo tritis, & angulis oculorũ admotis, vti: modò sub somnũ oleo inungantur oculi, & ægrotans ab omnibus acribus abstineat. Rosæ siccæ vino albo vsque ad tertias incoctæ, & ad colluendũ continuò datæ, cruciatus dentium emendant, maximè à causa calida. Eædem in aqua elixatæ, vel illarum flos, summo sunt remedio inflammationibus oris, gutturis, ac columellæ. Et si rosarum vncias tres, & ouorum tostorũ lutea duo vino albo læuigaueris ac cerato rosaceo exceperis, igneos & æstuantes sedis dolores mitigabis, perinde atque etiam hæmorrhoïdes. Sed priusquã alia rosarum medica auxilia persequamur, iucundum erit audire Damascenum Mesuen de illarum facultatibus doctè & medicè hũc in modum philosophantẽ. Rosa frigida est primo gradu, sicca secundo, ex diuersis substantiis & separabilibus composita: aquea mediocri, terrea adstringente, aërea dulci & aromatica, denique ignea te-

Lippitudo, dentes, inflammatio oris, gutturis & columellæ, sedis dolor, & hæmorrhoides.

Rosarũ natura & qualitates ex Ioan. Mesua.

nui, in qua eſt amaror, rubor, perfectio & forma. Recẽtes ſunt amaræ magis quàm adſtringentes, & ob eam amaritudinem, ſucco præſertim, purgant. Siccatæ ſubſtantiam adſtringentem & conſtipantem retinent, ſed albæ magis q̃ rubræ. Reſoluunt, aperiunt, tergent, calidas intemperies emendant, & cogẽdo atque adſtringendo roborant, maximè pilis & ſemine in calycis medio inuentis. Prǽſtantior eſt in vrroque genere (albarum, inquam, & rubrarum) cui color genuinus ineſt, & folia adſunt pauca ac plana. Albæ nihil aut minimùm purgãt, ſed potentiùs adſtringunt & roborant quàm rubræ. Aqua vbi recentes ſunt maceratæ, vel earundẽ ſuccus, bile flaua purgat venarum & arteriarum ſanguinem, obſtructiones ventriculi & hepatis aperit, ictero confert, febribus bilioſis auxiliatur, viſcera roborat, cordis tremorem curat, retentricem facultatem cõtinet, omnem inflammationem extinguit, & ab ea dolorem ſedat, ſomnum conciliat, vuulam ſtringit, guttur roborat, crapulam aufert, & catarrhis obeſt. Cæterùm cùm ſit medicamentum benignum, ſed ad purgãdum imbecillũ,

Obſtructio, icterus, febres, cordis tremor, inflammatio, ſomn⁹, vuula, crapula & catarrhus.

adminiculis quibuſdam eget, vt ſero lactis vel melle. Nam ſucci roſarum vncia vna, cum ſeri lactis duabus vnciis aut tribus, & pauca ſpica, commodè vacuat. Foliorum quoque ſero lactis infuſorum expreſſio, cum pauco melle, ſine moleſtia purgat. Roſæ melle conditæ tergẽt, purgant & roborãt: ſaccharo autem exceptæ minùs tergent, ſed magis roborant & adſtringunt. Acetum roſatum inflãmationes omnes ſedat, incidit, purgat, roborat. Recentes roſæ nullam coctionem, vel quàm minimam, ſuſtinent: nam facultas earum tergens & purgatoria, ſtatim igni reſoluitur. Succus mediocriter coquẽdo fit tenuior, & potẽtiùs terget. Hactenus Meſues, à quo ad noſtrum inſtitutum & medica roſarum præſidia cõmodùm redeo, nihil in his prætermiſſurus quod apud probatos autores legerim, vel ab expertis didicerim, aut ipſe diligẽter obſeruauerim. Si cui autem hîc prolixus videbor, id (quæſo) factũ putet in gratiam popularium, quorũ horti & ſcrinia vbique roſis ſcatent. Verumenimuerò, ne quid in hac hiſtoria etiã vulgare omittã, paucis roſarum Conſeruam, vt vocant,

Roſæ cõditæ, & acetum roſatum.

Autorũ modeſta excuſatio.

Roſarũ conſerua quomodo fiat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

deſcribo. Quæ fieri ſolet roſis tãtùm rubris, recentibus, exunguatis, in mortario lapideo diligẽter tritis, ſuperaddito optimi ſacchari duplo. Mox citra inſolatum reponuntur omnia, ſed vaſe non repleto ad cumulum, ne tritura foras exiliat, & ſit feruendi locus. His poſitis, roſarum auxilia medica perſequor. Zoroaſtres in ſuis de Agricultura obſeruationibus Græcis, tradit, oculos eius dolorem non ſentire anno toto, qui roſarũ calyces antè quàm in florem explicentur, leni tactu luſtret, tribúſque earũ alabaſtrulis viſum detergat, illis in roſario parente relictis. Quod multi verum eſſe contendunt, in eo qui prim⁹ calyces in frutice occultatos viderit. Vt vt fuerit, ros ille qui roſis inhæret, pinnula munda lectus, & ſpecillo, genarum palpebris illitus, oculorum lippitudini medetur. Cremor è roſis aridis in vino decoctis expreſſus, ad capitis, oculorum, gingiuarum & aurium dolores ſummè probatur. Prodeſt etiam vitiis ſedis, ac recti inteſtini, penna illitus, aut infuſus. Trita roſa ſacrum ignem, ſi apponatur, cõpeſcit, calẽtémque ſtomachum & præcordia mitigat: fluxum ventris ac

Oculi, lippitudo, caput, gingiuæ, aures, anus, ignis ſacer, ſtomachus, præcordia, venter, matrix & os.

matricis cum vino pota, vel infusa, cohibet. His addendum quòd siccæ rosæ puluis efficaciter medetur oris vitiis, per se, aut cum melle. Rosaceam aquam, vi ignis diuersis instrumentis extractam, hîc conticeo. Quâ multò præstantior ac odore fragrantior solet esse, quę vasis in aquam feruentem suspensis, aut priscorum more, per balneum calentis aquæ, vitreis organis elicitur, quemadmodum alibi docebimus. Hoc postremum erit. Rosæ, vt flores alij, Sole blando, vel clibano, pane ablato adhuc calente, siccatæ, odorem ac vires magis retinent, quàm si in vmbra siccentur, modò metam moræ non excedant. Idem de foliis & radicibus odoratis existimare tibi licebit. Quod pro reliquis floribus semel dictum ac scriptum velim. Supersunt multa rosarum occulta miracula, quæ tibi cum aliis plerisque hactenus desideratis, libēter in nostris rerū medicarum arcanis aliquādo impertiemur.

Aqua rosacea quomodo eliciēda.

Flores odorati, radices et folia quomodo siccari debeant.

Lilium hortense, & medica eius auxilia.

AREA II.

QVIA Lilium rosis nobilitate proximum esse scripsit Plinius, & me-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

dio prouentu earum incipere, ideo ſecundum, poſt roſas, locum illi dabimus. Quibuſdam ob inſignem præſtantiã flos regius, & Iunonis roſa dici cõſueuit, candore emaculato & odore eximio arridẽs. Huius radices ex vino potæ, contra ſerpentium ictus plurimùm valent : & ex mulſo propinatæ, inutilem ſanguinem per aluum detrahunt, ac ita lieni ſummè proſunt. Lichenas ac furfures in facie emẽdant, & corpora erugãt. Cum adipe & oleo decoctæ, aduſtis proſunt, ac iiſdẽ pilos reddunt, induratáſque matrices remolliunt. Folia in aceto elixata, vulneribus efficaciter imponuntur : & ſuccus ab iiſdem expreſſus, ad vuluas erugãdas vtilis eſt, mouẽdóſq; ſudores, & excoquendas ſuppurationes. Auxiliantur eadem ſerpentium morſibus impoſita, & aduſtis feruefacta. Radices toſtæ cũ roſaceo, vlcera cicatricibus claudunt, & cum melle neruis præciſis admotæ, luxatíſque partibus, maximè ſuccurrunt, ac vitiligines emaculant. Quod etiam præſtant elixata folia, cataplaſmate facto. Valet radicũ bulbus ex vino coctus & intritus, ad pedum clauos : ſed hinc amouendus nõ eſt,

Serpentes, ſanguis, liẽ, lichen, furfures, aduſta & matrix.

Vulnera, vulua, ſudor, ſuppuratio, ſerpẽs, aduſta, vlcera, nerui, luxata & vitiligines.

nisi cùm lux tertia venit. Testiũ inflam-mationes cum hyoscyami foliis & tritici farina etiam leniunt ac demulcent dictæ radices. Fit aqua è floribus liliorũ, vitreis organis in Marię balneo excepta (vt proprio scribemus opusculo) ad facies mulierum erugãdas, & niueo cãdore illustrandas, summè expetita. Radix quomodocunque ponatur, hemorrhoïdes aperit. Et vnguentũ ex ea factũ cum oleo amygdalarum amararũ & cera alba, mirãdum in modũ erugat, terget & expolit faciem muliercularum. Eadem in aqua elixata, vel sub prunis cocta, & cum dulci oliuo subacta, singulare adfert præsidium combustis tam igni, quàm aqua, ex Galeni & Auicennę testimonio. Si in aceto coquatur, calida testiculorũ apostemata emendabit: & si cum melle teratur, caput à furfuribus, tõsum & vnctũ vindicabit. Prodest etiã ad vlcera capitis manantia. Aceto incocta folia, & spleni admota, vnicè conferunt cõtra illius duritiem & scirrhum, modò quid eorum decocti prębibatur. Succus etiã eorundẽ cum semine tritus & haust⁹, pũcturis venenatorũ mirè auxiliatur: & expressus de floribus suc-

Pedũ claui, inflãmationes testium & facies.

Hæmorrhoides, facies, combustio, testiculi, furfures, vlcera capitis, splen, & ict⁹ venenatorũ.

Vteri vomica, menses, vulua, fœtꝰ, inflãmatio, menstrua, secundæ, & discoloratio faciei post partum.

cus, vomicas vteri valde iuuat. Præterea, radix sub prunis cocta, & oleo subacta, vteróque per linteolum immissa, mẽses trahit, matricem emollit, & vuluam aperit: adhęc semen vino albo intritũ ac epotum, fœtum mortuum celerrimè educit. Oleum ex floribus recenter confectum & croco coniunctum, omnes inflammationes discutit. Fotus pudibundorũ mulieris ex aqua decoctionis foliorum, & radicis, plurimùm valet ad mouenda menstrua, quæ à partu cum secundis excludi debuerant: sed post fomentum, debet in eodem decocto linteolum tingi, & vsq; ad os vteri immitti, & exteriùs fotus cõtinuari. Sit hoc postremũ, Radix cum alliis cocta, & in fæce rubelli vini trita, mulierum faciem, quæ post dolores partus discolorata remansit, perbellè emendat ac restituit, si hisce miscellaneis serò inũgatur, & manè aqua hordei detergeatur, idque toties repetatur, donec pristinum decus, sed maiore cum elegantia, resumpserit. Quod rusticis mulieribus puerperis (quibus allia suauiter olent) scriptũ sit, non vrbanis, & aulicis, quæ moschum olere, ac rosas vbiq; spirare satagũt. Sed

heus tu? non redolet, ſed olet, quod redolere ſolet. Nec cuiuis bene olet, quod bene ſemper olet. Verùm hæc nihil ad hiſtoriam noſtram.

Leucoij & violarum congenerum medica auxilia. AREA III.

INVENIO ſummum honorẽ fuiſſe Violis apud antiquos, poſt Roſam & Liliũ. Quarum genus omne partim *Violetæ* nomine, partim odore garyophylli in hortis, & illorum maceriis, ædificiorúmque ac tẽplorum parietibus familiariter hærere videmus & omnium maximè lutearum, Mauritanis & pharmacopœis *Keiri* nuncupatarum. Sunt etiam in feneſtris & penſilibus hortulis genera omnia frequentiſſima, figulinis aut ligneis vaſis, à mulierculis, & his qui clauſtra ſequũtur, ſtudioſè exculta, mira ſanè coloris, albi, purpurei, cærulei, crocei & vermiculati, varietate, odoríſque ſuauitate, vel emin⁹ commendata. Sed maxima autoritas luteolis eſſe ſolet: quæ omniũ primę emergunt, & odorem vſqueadeò vehemẽtem ſpirant, vt caput plerunque tentet, ac nares feriat. Verumenimuerò hęc ad medi-

Violarũ dignitas & cultus.

Violæ luteæ præſtantiſſimæ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Menstrua, oris vlcera, rimæ sedis, vulua, lien podagra, menses, partus & secundæ.

cas violarũ facultates nihil attinent, quas nunc demum explicare iuuat. Aridi flores Leucoij feruefacti, menstrua educũt, oris vlcera cum melle sanant, cum cerato rimas sedis emẽdant, & in desessionibus, vt scribit Dioscorides, contra vuluæ inflammationes plurimùm pollent. Radices cum aceto illitæ, lienem reprimũt, ac podagricos valde iuuant. Semen vnius drachmæ pondere ex vino potum, aut cũ melle, genitalibus mulierũ inditum, menses, secundas ac partus, etiam mortuos, extrahit. Frutex omnium, ex Galeno, facultatem habet extergentem, ac tenuium est partium: plus tamen flores, & inter hos qui sunt sicciores, quàm virides, exhausta excrementitia omni humiditate: vnde oculorum cicatrices, etiam crassas, extenuant. Si quis vehementiam viriũ quæ in floribus latitat, multa aqua, aut aliter retundat, optimũ habebit medicamentum ad phlegmonas tam vteri, quàm partium aliarum: potissimùm quæ diuturno tempore ad scirrhi modum induruerunt: sic cum cerato vlcera ad cicatricem ægrè venientia valde emendabit. Sunt qui phlegmonas in articulis in-

Oculi, phlegmone vteri, vlcera, articuli, menses, & podagra.

duratas, radice cocta, trita & apposita curant. Semina lutearum in vino albo contusa (si febris absit) & hausta, menses potenter educunt, & fotu, frigidæ podagrę dolores leuant. Flores earundem, dimidio cyatho in aquæ tribus, eosdẽ menses, diebus aliquot hausti, euocant.

Viola, Martia nobis dicta, & medica eius auxilia. AR. IIII.

In eo violarũ genere, quas Martias nũcupamus (fortasse quòd mense Martio plurimùm se prodant, & Ver aperiant) non solùm pupureæ apud nos visuntur, sed etiam albæ, æquè suaues & odoræ atque priores: licet id non agnoscat Andr. Matthiolus medicus doctiss. ac diligentiss. sicuti apud Dioscoridem testatũ reliquit. Quod ad illarum vires & facultates attinet, Tarentinus in Græcorũ agricultura & medicina exercitatissimus, scribit flores Violæ purpureæ refrigerare, & ea de causa inflammationibus prodesse, perinde atque oleum, & acetum, vt mox dicemus, ex illis compositum. Aqua infusionis & macerationis eorundem, vlcuscula in ore paruulorum oborta, ac apo-

Viola cur Martia nobis dicatur.

Inflãmatio, vlcuscula oris, aposte-ma, pleuritis, thorax, crapula, grauedo & epilepsia.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ſtemata valde emendat,& pleuritidi,anginæ,tumoribúſque thoracis ſummè auxiliatur. Valẽt etiam flores iidem aduerſus crapulam & capitis grauedinem olfacti, vel coronæ modo ſincipiti admoti. Addo quòd epileptici odore violæ (fortaſſis luteæ) ſummè recreantur, ac nõnihil iuuantur, & maximè pueri: nec tantùm odore,ſed etiam potu aquæ, in qua illius flores permaduerint. Radices cum myrrha & croco tuſæ,inflammatis oculis mirè opitulantur:& trita folia cum melle & aceto,capitis vlcera ſanant. Eadem elixata omnem matricis tumorem curant, ſi tepida elixationis aqua vterus foueatur. Proſunt etiam in cerato fiſſuris ani, quas rhagadias nuncupant. Semina cum vino albo trita, calidam podagram fotu recreant:cui ſuccedere debẽt folia in roſaceo tuſa, & ex linteolo appoſita ac ſubinde mutata. Penè præteribam quòd dicta ſemina vino albo (ſi febris abſit) intrita & pota, choleram, modo rhabarbari, de ventriculo exturbant. Quod etiam præſtare ferunt virentia folia, aut flos in aqua vel oxymelite, multa maceratione pmutatus. Quin & bilioſos morbos, vel

Oculi, vlcera capitis, matrix, rhagadiæ, & podagra.

Bilis, ſanguis, pulmo.

è ſanguine factos, coſtales & pulmonarios, vt diximus, idem etiam iuuare ſolet, ac infantulorum tuſſes & ſuſpiria cõponere. Folia eadem per ſe, & ex polenta, æſtuanti ſtomacho, & oculorum inflammationibus, ſedíque proċiduæ aptiſſimè illinuntur. Hîc me ſubinuitat commune iuuandi ſtudium, vt non omittam vnum ac alterũ Violarum arcanum, mihi à medico Italo, haud ita pridem familiariter impertitũ, ſed quod poſtea apud dignum fide autorem legi & adnotaui. Si os capitis, dicebat, adoleſcenti, vel alteri, violenter tactũ fuerit, da illi ſtatim bibere violas tritas, & id dies aliquot facere perſeuera. Prætereà, ſi cuipiam pes dexter læſus fuerit, liga violam cum vino tritã ſub planta pedis ſiniſtri: ſi ſiniſter, ſub dextra. Rem vtramque facili experimẽto excutiendam, rerũ abditarum ſtudioſis propono. Sed Ioannem Meſuæ, de Violarum facultatibus differẽtem iuuat in mediũ accerſere. Viola recẽs, inquit, frigida eſt & humida ordine primo: ſiccata, minùs. Nam in recente excrementoſa humiditas ſuperficiaria, quæ lubricãdo purgat, caliditatem obtundit. In ſicca, humi-

tuſsis, ſuſpiria, ſtomachus, oculi, et ſedes procidua.

Vulnus capitis, & pedum læſio.

Violæ recentis & ſiccæ temperamẽtum.

ditate illa resoluta, caliditas priùs obruta emicat: ex qua emergit sapor amarus, qui trahendo purgat. Recens ergo refrigerat, dolores calidos, narcoticorum & stupefacientium modo sedat, inflammationes extinguit, thoracem & asperam arteriam lenit, bilem flauam purgat, & ab ea calorem sequestrat. Somnum prætereà conciliat, vuulæ confert ac cynanche, cephalalgiam à causa calida consopit, hepatis phlegmonem & eius obstructionem, vnà cum ictero valde iuuat, sitim sedat, & febres inflammatorias mitigat, sed coryzam excitat. Cæterùm, eligenda & decerpenda est matutina viola, cuius virtutem neq; Solis calor resoluit, neque pluuia dissipauit. Si melle condiatur, magis terget ac minùs refrigerat, cum saccharo contrá. Succus, atque syrupus ex multa repetitáque eius infusione concinnatus, leniendo, clementer, vt ex rosis, purgat. Acetum similiter compositum, febrium ardores, emẽdat. Hactenus Mesues, cum quo medicam hanc Violarum historiam claudimus.

Inflãmatio, thorax, aspera arteria, bilis, somnus, cynanche, cephalalgia, hepar, icterus & coryza.

Syrup' violarum laxatiuus.

Betonica hortensis, & medica eius auxilia. AREA V.

GAL-

GALLORVM vulgus altilẽ Betonicam & coronariam *Ocellum* ſeu *oillethum*, à floris figura nuncupare ſolet: quę tantam gratiam apud mulierculas, & monachos, inuenit, ſui odoris iucunditate & coloris præſtantia, vt tam in hortis, quàm fictilibus cura admodũ diligenti ab illis, etiam feneſtratim, excolatur ac foueatur. Flores caryophyllũ olent, & aliquid ſuauius, artificio & mangonio in noſtris hortorũ Secretis expreſſo. Mirum ſanè eſt, quòd tam illuſtris flos, tam ſuauis & iucundus, à veteribus ſilentio inuolutus fuerit: qui pulchritudine, varietate & amplitudine, cum roſa de principatu non temerè mihi certare videtur: ei nec colore cedens, nec odore: niſi quòd è lõginquo plus olet recens roſa, ſed cui decerptæ, natiui vigoris longiſſima mora dies eſſe ſoleat: betonicæ, quatriduum, vel ampliùs, vita, vigórque perſeuerat. De eius facultatibus & medicis auxiliis, ne verbum quidem hîc à me expectabis, quòd priſci rerum agri & medicinæ doctores, illam, vt monuimus, vel ignorauerint, vel diſſimulauerint. Nam quæ de hyacintho circũferuntur, nihil, quod dicunt, ad hãc Parmeno-

Altilis Betonicæ pulchra hiſtoria.

Betonica hortẽſis priſcis incognita.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Agrestis Betonica ab Ant. Musa descripta.

nis suem. De agresti Betonica, præter ea quæ à Græcis & Arabibus tradita sunt, extat pulcherrimus & elegantiss. libellus Antonij Musæ D. Augusti medici, ad M. Agrippam.

Phlogium & Bellis hortensis, cum vtriusque medicis auxiliis. AR. VI.

Phlogij pulchra & elegans descriptio.

PLANTAE & floris inodori genus illud quod gallicum vulgus *Penseam* vocat, & pharmacopœorum collegium, Trinitatis herbã, Phlogium proculdubiò, mihi esse videtur: vere statim post violam purpuream emergẽs, & flosculum coronis sanè quàm aptũ, folio triquetro gerens, colore vbique commendato, licet inodoro, vt anteà diximus. Durat inter flores longo tempore: nam in autumnũ, imò etiam in hyemem his prorogatur locis & hortis, in quibus cœlum clemẽtiùs arridere solet, & vigilis adesse cura coloni. Quod attinet ad medica eius auxilia, hoc idẽ possum testari quod de superiore, nimirum nihil extare, quod sciã, apud Græcos, Mauritanos, ac Latinos medicos. Scribam tamen ex quorundam experientia, quòd planta hæc maximè pro-

batur ad glutinanda vulnera, tam exteriùs illita, quàm interiùs ſumpta: adhæc ad enterocœlas. In quẽ vſum puluerem eius, menſura dimidij cochlearis, ex vino auſtero, fœlici ſucceſſu propinant.

Vulnera & enterocœle.

His poſitis, tranſeo ad Bellidem, ſeu Bellium hortenſe (nam campeſtre quoque & pratenſe ſpectatur) de quo, priùs quàm medicè aliquid proferã, monebo quòd flores eius à Gallis *Margaritæ* vulgò nuncupantur, & à noſtratibus Borboniis *Paſquetæ*, fortaſſe quòd circa Paſcha oriri incipiant, vel quòd grato & vario colore, licet inodoro, oculos paſcant. Sed hæc nihil ad medicam hiſtoriam, de qua nunc demum paucis agendum reſtat, ex recentiorum obſeruatione: nam nihil ab antiquis ſcriptum quoque reperio. Bellis itaque trita cum artemiſia, perbellè ſtrumas emendat. Laudatur etiam ad podagras, iſchiadem & paralyſim, vnde à nonnullis herba paralyſis dici ſolet. Valet prẹterea, ad capitis fracturas, & thoracis vulnera, quæ in eius cauitatem penetrãt. In quem vſum, ſuccus potionibus ritè quoque admiſcetur.

Florum Bellidu nomenclatura.

Strumæ, podagra, iſchias, paralyſis, capitis fractura, & thoracis vulnera.

Iris, & medica eius auxilia. AR. VII.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

IRIS quòd folium habeat in speciẽ gladij mucronatũ, quibusdam Galliæ partibus *Glaiutum*, ac si diceres gladiolum, vulgò nuncupari solet: & à cœruleo ac versicolore flore cœlestem arcũ imitante, *Iris*. Cui flores, præter cœruleum, insunt albi, pallidi, lutei, & purpurei, artificio in nostris hortorum Secretis descripto. Rura alicubi *Flammam* vocãt: ob rutilũ, vt arbitror, ignis fulgorem, radiantibus aliquot lineolis, intus exaratum: vel quòd calfaciat, vt flãma. Radices fundit geniculatas, & summè odoras: quas plerique sub veris exitum terra eruunt, & per circulares, taleolas dissectas in vmbra siccant, filóque transsutim exceptas, recondunt. Alij lixiuio easdem macerãt, ad absorbẽdam & exhauriendam succi excrementitij sobolem, qua tinearum iniuriis sunt opportunæ, deinde siccant. Nam teredines, non siccæ modò, verùm & in terra virides celerrimè sentiunt. Ita curatæ armariis imponuntur, vt odore perquàm iucundo, vestes ac lineam supellectilem imbuant, & cõmendent. Sed hæc, si placet, muliercul is tractanda relinquamus, & medicas Iridis facultates sedulò

Iridis nomina & eorundẽ ratio.

Vsus œconomicus radicum iridis.

excutiamus. Radici vis ineſt excalfaciens atque extenuans, qua dote contra tuſſim efficax eſſe cenſetur: nam craſſitiem humorum, qui ægrè reiiciuntur, digerit, atque hinc torminibus medetur. Cum aceto, lienoſis, perfrigeratis, cõuulſis, & quibus genitura effluit, ſummè prodeſt, coctáque cum vino & hauſta, tardãtes menſes euocat, necnon excreationes faciles reddit. Lumbis & coxendicibus ex reſina vtiliter illinitur: naribúſque ritè inditur puluis aut ſuccus ſternutamẽtis mouendis. Caput purgat, lachrymas elicit, & ſuo iuſculo orthopnœas diſcutit. Oris fœdos halitus cõmanſa abolet, alarúmque tædia & graue virus fotu emendat. Vinũ decoctionis eius tuſſim ſedat, & ſoporem cõciliat. Puluis ex vino propinatus, ſi febris abſit, ſaniem tenacem, quæ præcordia lædit, & thoraci moleſta eſt, mirificè expellit, & deturbat. Idem cũ aceto grauia tormina compeſcit. Fiunt è radicibus cum melle admodum efficaces compoſitiones ad ſecundas educendas. In dolore coxendicum ſuccus recentiſſimæ radicis vtiliter clyſteribus infunditur, fotúſque decoctionis eiuſdẽ, fœminarum incom-

Tußis, tormina, lienoſi, perfrigerati, cõuulſi, gonorrhæi, menſes, excreatio, lumbi, ſternutatio.

Thorax, tormina, ſecundæ, coxendix, vlcera & fiſtulæ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

moda ad vnguem leuat, duros earum locos emolliendo, & cõtractos relaxando. Eadẽ radix arida, & in pollinem redacta, vlcera purgat, ac fistulas sinúsque replet. Valet etiã ad paronychias, & cum vino ad clauos ac verrucas. Ossa fracta, cũ melle imposita, extrahit: & nudata, carne vestit. Lentes præthereà & cutis vitia emaculat, dentiúmque cruciatus demulcet, si eius decocto foueantur, & frigida sit causa doloris. Vlcerum sinus laudabili carne replet: & si mel accedat, mũdificat. Quod etiam præstare fertur puluis ex combusto osse mortui hominis, modò aloë & melle excipiatur, & in vlceris fistulam iniiciatur, quemadmodum scripsit Rhazes. Sed hæc ad nostra medicinæ Secreta reseruanda erant. Radix iridis in puluerem redacta, & oleo de spica ad linimenti cõsistentiam excepta, caput à pituitosis excrementis suaui admodũ odore, per nares liberat, sed repurgato priùs toto corpore. Succus ex iisdem radicibus insertus naribus, fœtorem illarum emendat. Et cum aceto haustus, splenis dolores abolet. Hîc tẽpestiuum est, vt Ioannem Mesuæ audiamus. Iridis radix, inquit, calida

Paronychia, lentes, claui, verrucæ, ossa, cutis, dẽtes, & vlcera.

Caput, narium fœtor & splen.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

eſt & ſicca ordine tertio, necnō acris: Deterget, reſoluit, coquit, lenit, aperit, dolores ſedat, pituitā viſcoſam, & miſtam illi bilem purgat, necnon ſeroſas aquas, eáq; omnia clemēter. Lentam & hærentē materiā craſſam in thorace ac pulmone coquit, tenuat, ac promptè educit, viſceráq; omnia expurgat. Hepatis quoque & lienis ac vicinarum partium obſtructiones tollit, & affectus ab iis excitatos, hydropem, dolorē, tenſionem, duritiem, ac ſimiles, ſanat aut lenit. Omnes quoque tumores, etiā duros, & ſtrumas digerit, præſertim neruorum & iuncturarum: maximè cum betę vel braſſicæ ſucco, aut vino, & melle ac oleo chamęmelino. Præterea, veterem cephalalgiam ſanat, præſertim cataplaſmate impoſita, & ſucco eius in nares attracto. Nam ſternutamentū mouet, quod excremētorum vim maximam per meatus occultos in partes alias defluere paratorum, retrahit & foras ducit. Cum ſapa tuſſim veterē ab humore craſſo, vel lento factam, multùm iuuat, & ab eodem ſpirandi difficultatem. Vterum pręterea expurgat: & peſſo impoſita, vel emplaſtro admota, eius dolores ſedat,

Thorax, pulmo, lien, hepar, viſcera, hydrops, ſtrumæ, tumores & cephalalgia.

Tuſsis, aſthma, vterus, dentes, rheuma, hæmorrhoides & maculæ faciei.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

mensses euocat, abortum facit. Ischiadi salubriter clystere iniicitur, aut emplastro apponitur. Si aceto cui incocta fuerit, os colluitur, dentium dolorem leuat & rheumatismum sistit: adhæc supposita hæmorrhoidas aperit. Succus eius cum farina fabarum & cinerum illitus, faciem expurgat, eiúsque maculas deterget. Porrò, ne vẽtriculum lædat, sumitur ex mulsa & pauca spica, vel cũ sero lactis, melle & mastiche. Hactenus Mesues. Paulus Ægineta tradit, obolos octo, seu scrupulos quatuor, purgare agarici modo, nisi fuerit antiqua & ꝑforata radix. Dioscor. dosim illo ampliùs auget. Teri & coqui potest mediocriter. Eligenda quæ est crebrò geniculata, dẽsa, ex albo rufescẽs, frangi contumax, odore violæ aromatico, sapore acri ac mordente, & dum tunditur, sternutamenta excitante. In quo Florentina & Narbonensis nostræ præfertur: & bonitatis rationem secundam habet, cui flos inest cœruleus: nam albus, vt reliqui mangonio accersiti, ad omnia imbecillior censetur. Colligi debet, incipiente florum defluuio. Fit ex ea oleum irinum dictum ad multa valde efficax, vt

Electio, collectio, & notæ præstãtis Iridis.

in Opuſculo hortenſium oleorum aliquando ſcribemus, cum aliis pleriſque, fauente Domino, legi ac aſpici dignis.

Amaranthus, & medica eius auxilia.

AREA VIII.

ETSI à Plinio Amarãthus ſpica purpurea veriùs dicatur, quàm flos, illum nihilominus in cenſu florum hîc adnumerabimus, quòd eo nihil ſit aſpectu gratius ac iucundius. Tyrias enim purpuras flãmeo nitore vincit. Ex quo Gallis non ineptè *Paſſeuelutum* nuncupatur: nã cum holoſerico coccineo, quod *Carmœſinũ* dicũt, de coloris præſtãtia certare videtur, abſque vllo tamen odore: mirúmque eſt quod cùm defecere cuncti flores, ille madefactus aqua reuiuiſcit, & hybernas coronas pulcherrimè nectit: hinc dictus Amarãthus, quòd nõ marceſcat, ita Gręcam nomẽclaturam vſurpante Latio. Ex recentium medicorum iudicio, facultas illi ineſt frigida & ſicca: vnde flos eius ex iuſculo potus, dyſentericos & cœliacos iuuare traditur: adhęc menſium abũdantiam, & albas vteri fluxiones cohibere. Quinetiam cruẽta expuentibus prodeſt,

Pulchritudo Amarãti & eius nomenclatura.

Dyſenterici, cœliaci, mẽſes, vteri fluxiones, cruẽtæ expuitiones, vomitus & fluxio.

præſertim ſi in pulmone, vel pectore vas aliquod fractum fuerit, vt ſcribit doctiſs. & diligentiſs. medicus Andr. Matthiolus ſuis in Dioſcor. commentariis. Non deſunt qui tradãt ſtomacho aduerſari, licet cũ vino vomitus ac fluxiones ſiſtat. Flos in aqua maceratus, vinum emẽtitur, grata febricitantibus impoſtura, quo beneſico inuẽto illos ſæpenumerò deluſimus, ac ſummè iuuimus. Sit hoc poſtremo loco in virginum & puellarũ gratiam ſcriptum. Amaranthi flos, furni tepore, poſt ablatũ panem, ſiccatus, mira coloris præſtantia ad coronarios hyemis vſus ſeruari poteſt.

Solſequium, & medica eius auxilia.

AREA IX.

Solſequij nomenclaturæ, & earundem ratio.

SOLSEQVIVM à multis falſò exiſtimatur eſſe Heliotropium, ſiue maius illud fuerit, ſiue minus. Non quòd Solem non ſequatur, vt mox dicemus, ſed quòd pictura ei planè repugnet. *Calendula* officinis vulgò nũcupatur, quòd ſingulis ferè menſium calendis florere, vel (vt aliis placet) fruticare deprehendatur. Gallia *Solſiam* nominat, ac ſi diceres *Solſequiam*,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

quòd eius flores Solem ab ortu per meridiem ad occaſum tendentem notabili conuerſione ſequantur, ac ſi eius ſpiraculo recrearentur: tantus eſt ſyderis amor, & occulta cũ iis floribus ſympathia. Hinc nimirum planta hæc Ruſticorum horologium & Solis ſponſa, ac ſolaris herba nuncupatur, ſicuti fusè & apertè oſtendimus in noſtris Naturæ arcanis, & alibi. Venio ad medica ſolſequij auxilia. Suffimẽtum ex ſiccis eius floribus per vuluas receptum, ſecundas morantes trahit: & iidem recentes in vino macerati & poti menſes cient: ſed multò efficaciùs id pręſtat herbæ ſuccus: quo, in dentium dolore ſi os cum tãtillo vini, vel aceti calidiuſculi colluatur, præſentaneum adfert remedium. Rem eandem facit folium, digitis vtcunque emollitum, & crucianti denti appoſitum: ſed illud igni oportet antè admouere. Quia frigidum, vt venerandus ille medicinæ parens Hippocrates noſter ſcripſit, neruis, dentibus, oſſibus, cerebro & ſpinali medullæ ſummè inimicum, ac valde infenſum eſſe ſolet. Sunt qui Solſequij aquam omnibus oculorum morbis conducere aſſerant, tam à

Secundæ, menſes & dentiũ cruciatus.

Oculi, capitis dolor, peſtis & febris quartana.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

calore quàm frigore: adhæc capitis dolores tollere. Hîc penè tacebam & præteribam secretum magnum mihi & amicis meis, qui naturæ abdita, per experimẽta scrutantur, sæpenumerò probatũ & obobseruatum. Si quis initio pestilentialis febris vncias duas succi calẽdulæ biberit, deinde in lectulo bene opertus sudauerit, liber ab ea labe resurget. Quod Alexandro Benedicto sicuti acceptum libẽter ferimus, ita tibi libentiùs offerimus ac impertimus. Sunt medica aliquot huius plantæ secreta alia, paucis intellecta, quæ cum plerisque hactenus desideratis ex tenebris tibi in lucem aliquando proferemus. Hanc solsequij narratiunculam claudebam, dũ medicinæ cãdidatus quispiam familiaris meus, familiariter, vt solet, me inuisit. Qui postea q̃ legit hanc facultatum solsequij historiã, fidem mihi fecit se cognouisse monachum quendam qui quartanas curabat propinato ante accessionem vino albo, in quo septẽ grana solsequij detrita fuerãt, repetito dies aliquot haustu: Quod hîc te scire, libenter volui.

HORTI MEDICI CAMPVS SEXTVS, CONTINENS PLANTAS aliquot non eſculentas, areolis vndecim.

Abſinthium, & medica eius auxilia.

AREA I.

Hic Naturam rerum omnium parentem imitabor, quæ ſicuti per vaſtam mundi vniuerſitatem iucũdis ac lætis triſtia miſcere ſolet, adhæc dulcibus amara: ita ego in hac hortenſium medica hiſtoria, ſuauibus inſuauia miſcebo, & gratis ingrata. Itaque poſt odoratos flores & plantas, nunc demum inodoras & inſuaues herbas aliquot deſcribam, ab abſinthio incipiẽs, quod tam odore, quàm ſapore, iniucũdum eſſe, nemo neſcit. In genera tria illud diſtinxerunt priſci. Vnum vulgare nuncupantes, quod Galli *Aluinam* vocant, ac ſi diceres *aloinam*, ab inſigni aloës amarore, quem refert. Noſtrates Borbonienſes *Fortum* appellant, à forti ac vehementi eius odore & ſapore: cui Ponticũ Galeno ſimile eſſe traditur. Alterum Seriphium vocant ſeu marinum: cuius ſemine medici necem moliuntur

Abſinthÿ genera tria, & eorũdem nomenclatura.

vermibus ac lumbricis corporis, & ob id Semen cõtra lumbricos dictitant: Gallicum vulgus *Barbotinam*, & *Vermium mortem* nũcupat, eáſque nomenclaturas officinæ egregiè norunt. Tertium quibuſdam Romanum, nobis Santonicum, gẽtili regionis vocabulo, dicitur: quod vt reliquis minus eſt, ita amarore multò mitius, foliis conſtans albicantibus, lenibus & planis: adhæc odore iucundo & guſtu non valde inſuaui. Hodie apud nos in multis hortorum areis ſeritur, & acetariis remiſcetur, ſummo ventriculi, & hepatis commodo. Sed his neglectis, ad facultates & medica omniũ præſidia tranſeundum eſt. Abſinthium decoctum, ſui vaporis ſuffitu, dẽtium, ac aurium dolores tollit: híſque vtiliter inſtillatur, ſi manauerit ſanies. Potionibus à multis improbatur, quod ſtomacho & capiti dolorem inferat, præſertim vulgare, licet illis proſint folia admota. Cruditates cum pipere, ruta, ſale & vino abigit: ac thoracem cum iride purgat, & maximè Santonicum. In aqua pluuia decoctum, & ſub dio perfrigeratum, vẽtriculum & hepar ſummè roborare creditur, ac lotium po-

Vẽtriculus, hepar, dentes, cruditates & thorax.

Lotiũ, icterus, menſes,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tu elicere. Ad regium morbum bibitur salubriter cum apio, vel adianto: & cum melle sumitur efficaciter, aut ex vellere imponitur laudabiliter ad menses trahendos. Sanat pruritus fotu suæ decoctionis, & nauseas maris arcet in nauigationibus potum ex vino, vel olfactum, aut è regione ventriculi appensum. Reliquas facultates & medica præsidia facillimis versibus, & planè medicis, expediet herbarius vates de absinthij planta in hunc scribens modum, *pruritus & nausea.*

" *Et splenem adiecto potata iuuabit aceto:* *Splen, venena, suggillata, angina, vulnera, capitis vlcera, inguina & aures.*
" *Sic quoque fungorum depellet sumpta venenũ:*
" *Necnon lethiferæ cum vino damna cicutæ:*
" *Atque venenatis occurret morsibus hausta:*
" *Ac suggillatis superaddita ritè placebit:*
" *Subuenit anginæ, melli nitróque iugata.*
" *Vulneribus prodest contrita recentibus, illis*
" *Si superaddatur: capitis sic vlcera curans.*
" *In lini panno si circuncincta geratur,*
" *Inguinis immodicum fertur cohibere tumorem.*
" *Auris depellit sonitum cum felle bouino:*
" *Ac durum splenem illius cataplasma resoluit.*
" *Ex oleo fuerit viridis si cocta, iuuabit*
" *Nõ modicè stomachũ qui sit hoc vnguine fotus.* *Stomachus, lingua & oculi.*
" *Sub lingua factum curat cum melle tumorem:*

" *Liuorémque nigrum, qui circa luminis orbem*
" *Apparere solet, sanabit idem medicamen.*

Hactenus poëta ille, qui ex Arabibus hęc ad verbum ferè transcripsit. Penè omiseram quòd absinthij cinis rosaceo vnguento permistus, capillum denigrat, & somnos olfactu allicit ramus sub capite repositus, modò id non senserit æger. Transit sapor eius in vinum, quod vocatur absinthites, quo nihil præstantius in affectibus ventriculi, vt dicemus in vinis medicatis. Non est hîc dissimulandum, quòd absinthium vestiariis arcis inspersum, ab erodētium iniuriis reposita vindicat: adhæc quòd atramētum librarium diluto eius temperatum, literas & libros à musculis tuetur, quēadmodum ex Dioscoride transcripsit Plinius: apud quem in nonnullis exemplaribus, muscis pro musculis scriptum reperio: fortasse quòd μύιαις pro μύσι apud eundem legerit. Pulchrum est, inquit Ægineta, ante alia pocula absinthij dilutum prælibare: nā inter ebrietatis antidota numeratur. Quod ad exhibitionem attinet, veteres succum absinthij pueris offerebant illitis melle labris vasculi, quemadmodum his versibus

Capilli, somnus, vētriculus, vestes & libri.

Prisca absinthij exhibitio.

ſibus eleganter expreſſit Lucretius,

" *Ac veluti pueris abſinthia tetra medentes*
" *Cùm dare conantur, priùs oras pocula circum*
" *Aſpirant mellis dulci flauóque liquore.*

Alij folia eiuſdem in fico dabant, ad fallendam amaritudinem, & conciliandam guſtui gratiam, ſummo per impoſturam beneficio. Si cum roſis in vino auſtero coquitur, fotu, ventriculi dolores tollit, vel totius compoſiti applicatione. Et ſi cum paſſulis, oculis ſuperponitur, pulſantem illorum dolorem emendat. Quod etiam præſtat vapor decoctionis eius, ex vino albo, apertis oculis exceptus. Galenus ſcribit aurium ſibilũ & ſonitũ curari fotu decoctionis abſinthij: vel immiſſo raphani ſucco, cũ roſaceo: adhæc herbam contuſam, & ſuper tegula calefacta, vinóque irrorata, toſtam, ictus, plagas & contuſiones ſanare: inſuper, eius decoctum cum furfure, chamæmelo, meliloto, malua, vino & aqua, additis oleis anodynis, roſaceo, liliaceo, anethino, chamęmelino, appoſitum contuſionibus & attritionibus muſculorum, mirandum in modum iuuare. Et ſi folia cum melle trita, vtero ac muliebri pudendo imponan-

Vẽtriculus, oculi, aures, plagæ, contuſiones, & attritus.

Menses, thorax, icterus. tur, menses excludent. Si cum radice iridis coquatur semẽ, & bibatur, thoracem purgabit, & icterum valde emẽdabit. Sed pulchrum erit audire Ioan. Mesuæ, hæc omnia, & multò plura, paucis colligentẽ. Absinthium, inquit, constat duplici substantia, vna calida, amara, nitrosa, purgãte & obstructa liberãte: altera terrea, stiptica, & partes cogendo roborante: præsertim in siccato absinthio. Cùm autem eius substantia calida sit superficiaria, vbi sumptũ est, ab ea prior fit actio: à terrea verò stiptica, posterior: per quam ventrem soluere cõprimendo, nonnulli malè sunt opinati. Bilẽ enim flauã, & aquas à ventriculo, intestinis, hepate ac venis vacuat, interdum etiam per vrinas. Pituitam verò, aut non vacuat, aut maximè paucam: licet phlegmagogum quoque ipsum censuerit Auenzoar. A putredine vindicat, præcipuè potu quotidiano vnciæ vnius vel duarum vini aut aquæ, cui infusum vel incoctum fuerit, vel aquę ex eo distillatæ. Cum melle, aut vino & pauco cumino calfactum & appositum, mirè confert partibus attritis vel contusis. Si vino itẽ, aut aqua, aut oleo cui absinthiũ

Bilis flaua, aquæ, putredo, attritus & contusiones.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

& radix cucumeris agreſtis incocta fuerint, ſpongia merſa & expreſſa temporibus alligetur, hemicraniam ſanat. Auris quoq; ſuffita vino aut aqua cui incoctum ſit abſinthium, dolore, tinnitu, & ſurditate liberatur. Acetũ prætereà, aut vinum cui incoctũ fuerit cum cortice citri, oris fœtorem à gingiuarum & dentium putredine, vel materiarum corruptela in ventriculo, emendat. Quod etiã præſtat aqua eius diſtillata. Succus cum nucleis perſicorum, vermes aurium, & aliarum partium, enecat & educit. Sed maximè hoc electarium lũbricos occidit: Abſinthij vnciæ duæ, euphorbij drachma vna & dimidia, cornu cerui vſti vncia dimidia, mellis quãtum ſufficit. Ex abſinthio, fumaria, vuis paſſis enucleatis, myrobalanis citreis, potio fit cõmoda cõtra pruritum & ſcabiem. Quia autem imbecilliter ſoluit, roſæ, ſerum lactis, fumaria, ſpica, vuæ paſſæ purgatæ, illi non ineptè miſcentur, vt meliùs & tutiùs purget. Roborat ventriculum & hepar, excitat appetentiam, tollit obſtructiones, & inde natos affectus, icterum ac hydropem: febribus etiam putridis diuturnis confert.

Hemicrania, aures, fœtor oris, vermes, pruritus & ſcabies.

Vẽtriculus, hepar, appetẽtia, icter⁹, obſtructio, hydrops & febris.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Vere debet colligi absinthium, & succus ex eo media veris parte extrahi, & sole, vel calidis cineribus, in vase vitreo, vt aloë, siccari. Flos æstatis principio decerpitur, mediocrem sustinens coctionem. Hactenus Mesues, qui nobis medicā absinthij narrationem claudet. In qua persequenda, si lōgè ac latè sumus exspatiati, & diutiùs immorati, popularis herbæ inenarrabilib⁹ remediis & auxiliis, ascribendū anxiè petimus & obnixè ꝑcamur.

Abrotonum, & medica eius auxilia.

AREA II.

Abrotonum mas & fœmina.

QVIA Abrotono absinthij amaritudo inest, idcirco secundo post absinthium describetur loco: quod in marem & fœminā distingui nullus est qui ignoret. Hæc à multis Cypressus dici solet, foliis constans albicantibus. Ille non vsqueadeò albicat. Parisienses vtrunque *Avronum* & *custodem vestiarium* nuncupant: quòd armariis sparsum, vestes à tineis vindicet. In vino potum contra venena antidotum esse scripserunt prisci, & cum oleo illitum prodesse algentibus: necnon contra omnia veneficia, quibus coitus impeditur. In cubili stratū & suffi-

Venena, algores, coit⁹, serpentes, barba, nerui & thorax.

tum, ſerpẽtes ac venenatũ reptile quod-
uis fugat. Cinis eius cum oleo raphani-
no, ricinino vel ſabino, barbã tardiùs na-
ſcentem elicit, & neruos pectoríſque af-
fectus ſummè iuuat foliorum decoctio.
Ex quo dyſpnoicis, tuſſientibus, & lum- *Diſpnoici, tuſſis, lumbi, vulua, iſchias, mẽſes, febrilis algor, venena & peſtis.*
borum ac vuluarũ doloribus adeſſe cre-
ditur, ſi cum vino & pauco melle hauria-
tur. Quo etiam modo iſchiadicis & ſup-
preſſis menſibus auxiliatur. Febriles al-
gores abrotonum ſedare dicũt, ſi ex aqua
tepida bibatur, antè quàm irrepant: vel
oleo eius ſpina dorſi ad calẽtem foculum
illinatur. Alij eam in rem flores cũ ſum-
mis ramorũ capitulis, ex oleo in linimẽ-
ti conſiſtentiam atterunt, & eo pedum
plantas, cum ſpina & carpis manuum illi-
nunt. Semen vſque ad drachmam, cum
aliquot foliis in vino albo tritum, addita
nuce iuglande & bolo Armeno: deinde
excolatum & bibitum, mirãdum in mo-
dum eſt efficax aduerſus venena, & luem
peſtiferam, noſtro & aliorum quamplu-
rimorum fœlici & optato experimento.
Semen in vino albo tritum, & hauſtum,
cunctantes menſes accelerat. Quid am-
plius optas?

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

" *Huic panis micas, & mala cydonia iungens,*
" *Si ſimul amne coquas, oculorum cocta dolori,*
" *Vel feruori apponens, percurabis vtrunque.*

Oculi, aculei, lumbrici & Venus.

Infixas cuti ſpinas, aculeos & alia quæuis educit per ſe admotũ, vel cum adipe tritum: adhæc tam ſumptum, quàm appoſitum vel iniectum, lũbricos ventris, perinde atque abſinthium, diſperdit: fertúrque ad Venerem incitare, puluino ſubditum. Quod an verum ſit, dubitare malo quàm incerta pro certis obſtinatè ac temerè proferre: quare, connubio iunctis iſthæc tentanda relinquam.

Ruta hortenſis, & medica eius auxilia.

AREA III.

NVLLI ſunt horti, tam vrbani quàm agreſtes, qui Rutam perpetuò vire͂tem & grauiter olentem non agnoſcant.

Rutæ natura & præſtantia.

Cui ea fertur eſſe natura Plinio & Palladio, vt furtiua optimè proueniat, & ſub fici arboris vmbra libenter acquieſcat. Vnde probatiſſimam rutam eſſe putauit Theophraſtus, quæ cortici ficulneo defixa, terra obrueretur. Quod etiam Plutarchus agnouit, ſcribens in ſympoſiacis ad hunc modum: Ruta quæ ſub ficu pro-

ſilit, aut illi adnaſcitur, ſuauior habetur & ſapore melior. Ab his non longè receſſit Dioſcorides, eam cibis commēdans, quæ prope arborem fici creſceret, & quācunque aliam ferculis abdicans. Hinc illa nimirum rutę cum fico ſympathia & amicitia à Plinio celebrata: & eiuſdem rurſum cum cicuta mirabilis antipathia, probabili argumento, quòd rutam colligētes, cicutæ ſucco manus armant, ne pernicioſis vlceribus ab ea infeſtentur. Quod de ruta agreſti ſcriptum fuiſſe, docebit experientia, rerum dubiarū magiſtra. Sed hæc nihil ad rutę facultates & medica auxilia: quæ quia præſtantiſſima ſunt, ob id lōgè ac latè nobis explicāda veniunt. Florentinus Græcæ agriculturæ interpres diligentiſſimus, tradit obturatas aureis medulla rutæ, aut recenti eius ſucculo, capitis dolores finire: adhæc ſucco illius inunctos oculos cum melle optimo, vel lacte mulieris maſculū enixę aut lactantis, caligine & ſuffuſione liberari. Quam rem etiā præſtabit ſolus ſuccus, tactis oculorū angulis, non ſolùm hominibus, ſed etiam pecudibus ac iumentis. Quod Salernitanæ ſcholæ poëſis non omiſit, dicens,

Mirabilis rutæ cum fico ſympathia.

Aures, caput & oculi.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

» *Nobilis est ruta, quia lumina reddit acuta:*
» *Auxilio rutæ, vir lippe, videbis acuté.*

Et poëta herbularius,

» *Ruta comesta recens oculos caligine purgat,*
» *Et meliùs marathri cum succo, felléque galli,*
» *Melléque, si succus ex æquo iungitur eius:*
» *Indéque sint oculi patientis sæpè perunćti.*

Serpentes, epilepsia, hydrops, pect⁹, latus, lubi, tußis, iecur, pulmo, renes & febris.

Ille idem succus cum vino potus, serpentium venenis resistit, & comitialibus auxiliatur. Quin ruta ipsa cum ficu ad dimidias parteis decocta, hydropicis salubriter adhibetur: valétque plurimùm ea decoctio ad pectoris, laterum ac lumborum dolores: necnon contra tusseis, ac pulmonũ & iecinoris, renúmque vitia, & remeãtium febrium horrores. Eadem cum vino, hyssopo & aniso cocta, torminibus sedandis, & ciendis menstruis, haustu vel fotu mirandum in modum opitulatur: naribúsque indita, fluẽtem sanguinem sistit, & sæpè olfacta, ozænas curat, necnon collutione, dẽtibus summè prodest. Certissimum est Basiliscum serpentem, homini, reliquísque animãtibus, insidiari ac infestum esse, frugésque ac sata contactu suo & viroso halitu polluere: nec esse vllum animãtis genus, quod ad-

Tormina, mẽstrua, sanguis, ozæna & dentes.

uersus illum pugnet, præter Mustelam. Quæ rutæ esu, ceu pręsenti alexipharmaco & propugnaculo stipata, illum intrepidè extra latebras raptum cõterit. Quo mortuo, nisi confestim se aliò subducat, pastúque rutæ iterum sibi prospiciat, ex contagione ambientis aëris, suffocari periclitatur. Non temerè itaque faciũt, qui circa ædes rusticas, ac pecorum stabula & pastorum casas, frequentem rutam serũt ac fouent, quum vi præsentanea venenis obsistat, nec vllum serpẽtis genus, quàm se lõgissimè eius vmbra porrigit, vspiam admittat: quẽadmodum de Fraxino scribit Plinius. Quod si quis sumpserit mandragoram, hyoscyamum, cerusam, nigri papaueris succũ, & pleraque alia quæ immodica frigiditate lethalem stuporẽ cõciliant, rutę succo, vel illius decocti vino, reuiuiscet, ac malum discutiet. Sed obliuiscendum non est, ꝙ in feruido effectu & vrente, noxam infert corpori, si copiosiùs sumpta fuerit. Vnde grassante peste sæpenumerò obseruaui eos, qui rutam aceto maceratã & imbutam naribus idẽtidem admouissent, pustulas & vlcuscula in labiis, naso ac vicinis locis contraxisse:

Basiliscus & Mustela.

Ruta serpẽtibus exosa ac venenatis oĩbus.

Ruta in peste vtendum cautè.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ſicuti in Opuſculo noſtro de remediis & ſecretis contra peſtem nuper adnotauimus. Nã exulcerat foris admota, & parti alicui affricata veſiculas excitat. Quare carbunculis & bubonibus peſtiferis, aliiſque tumoribus cõtagioſis opportunè ac ſalubriter adhibetur: virus enim elicit, nec patitur intro reſilire ac remeare venenatos halitus. In quam rem cõtusâ, & cum fermẽto acri, ac adipe ſuillo, necnon cepa & ficubus coctâ, adiecto ammoniaco, calce viua, ſapone, cantharide & theriaces momento, prętantiſſimum conficies emplaſtrum, quod affectæ parti tempeſtiuè appoſitũ, peſtiferos tumores cõfeſtim diſrumpet. Id quod experiundo veriſſimum eſſe fateberis, & ſciuiſſe aliquãdo gaudebis. Sed quia talium remediorũ, tota (quod dicũt) plauſtra in iamdicto opuſculo noſtro propoſuimus, idcirco de illis verbum non amplius addo, reliqua hortenſis rutæ medica præſidia inuentu & paratu facilia, ordine perſequens. Succus rutæ in cortice mali punici calfactus, & auri immiſſus, illius dolores finit, tinnitum emẽdat, & vermes interimit. Folia cõmanſa, oris fœtorem tollũt

Emplaſtrum optimũ aduerſus peſtiferos bubones & carbunculos.

Aures, fœtor oris, lac, mãmæ, & vlcera.

ex vſu alliorum & ceparum contractum, ſed aceto os debet poſtea collui. Si eadem folia coquantur, & cum ſulphure ac pauco aceto terantur, deinde mãmis in modum emplaſtri apponantur (excluſa papilla) omnẽ lactis coagulationem ac tumores expediunt. Scribit Galenus quòd ruta efficaciter obſtat omnibus malignis vlceribus, ſiue ſint putria, ſiue corrodentia: ſed in molli corpore debet remiſceri, & teri, coquíue cum pane vel hordeacea farina. In duro, potiùs vtendum cenſet pegano, id eſt agreſti ruta, quàm hortẽſi & vrbana. Semen in vino coctum & potum, ſingultus emẽdat qui fiunt à pituita, & hinc periclitantes, à ſuffocatione liberat. Tuſa folia & in modum emplaſtri ſcrophulis appoſita, illarum duritiem abolent. Et eorundem ſiccatorum pars vna puluerata cũ media parte olibani, deinde ex vino, vel ſyrupo de mẽtha hauſta, vomitum compeſcit. Si aliquot recentia folia edantur, & generoſum vinum ſuperbibatur, morſum Muſtelæ non ſecus curant, quàm ſimię & felis commanſa faba, & demorſo loco ſtatim appoſita. Factum præterea peſſarium, vt loquũtur medici,

Singultus, ſcrophulæ, vomitus, & morſus venenatorum.

Menstrua, matrix, colum, vterus & inflationes.

ex rutæ succo, muliebria potenter ducit. Et folia trita, oleóque liliorum incocta cum adipe gallinę vel anseris, si calida antrorsum & retrorsum vtero in modum emplastri apponantur, pręfocationem & strangulatum matricis emendant. Quod vnum remedium etiam præstãtissimum esse solet, ad coli, vteri & recti intestini inflationes. Sed folia sicca, cum suprà dictis adipibus & oleo trita, efficaciùs operantur. Est sanè memorabile quod apud Arnaldum à Villanoua scriptum reperi, nimirum quòd ruta vino albo, vel rosacea aqua imbuta, macerata & calefacta, vapidum fumum & aqueum vaporẽ exhalat, qui vitreo vase superposito exceptus & collectus, apprimè vtilis est sedãdis oculorum morbis. Memorabile & illud quod apud Auicennam legi. Si quis semen rutæ & folia cũ nuce, & bolo Armeniæ in generoso vino albo cõtriuerit, & iusculũ tale percolatum ieiunus biberit, ab omni veneno ea die tutus erit, imò verò à pestifera lue, quantumuis sæua & immani. Folia eadem cum vino trita valẽt plurimùm aduersus venenatos morsus omnes, etiam si rabidi canis fuerint:

Oculi, venena, pestis & morsus venenati.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

modò cum melle & ſale morſui apponãtur, vel cum aceto & pice eam in rem decoquantur. Non deſunt qui affirmẽt rutæ ſucco perunctos, vel rutam ipſam geſtantes, à maleficis animalibus feriri non poſſe. Generationes eius cibo impediri certum eſt: idcirco mulieres ſobolẽ coniugalem ſuſcipere ſatagẽtes, rutam cane peius & angue vitare debẽt: nam vuluas aperit, ac mẽſtruum ſanguinem prolicit. Addo ꝙ & ſemen, & coitũ, tã cibo quàm potu ſumpta, deſiccat & reſtinguit, maximè viris: quod mulieribus augere Salernitano iactatur hoc ſenariolo,

Malefica animalia, generatio & ſperma.

" *Ruta viris coitum minuit, mulieribus auget.*

Vuluæ ſtrãgulatus aperit cum melle trita, & toti pubi vſque ad anum illita. Quæ res etiam plurimùm valet ad dolores articularios, & cum oleo ad expellẽda ventris animalia. Si cũ laurinis foliis coquatur, teſtium inflationes appoſita mitigat: lichenibúſque cum melle & alumine vtiliter affricatur. Cum pipere & nitro vitiligines cãdidas emaculat, & folia aliquot, cibos antecedentia, aut cum arida ficu, & veteribus ioglãdium nucleis ſumpta, addito ſalis momento, venenorũ vires he-

Vuluæ ſtrãgulatus, arthritis, teſtes, vermes, lichen, vitiligo, venena & peſtis.

betant, & corpus contra iniurias eorum tutiſſimè muniunt, peſtilentíque aëri reſiſtunt. Quod Mithridatis inuentũ eſſe tradunt, & Mithridaticum diateſſaron nuncupant, mihi & quamplurimis fœlici ſucceſſu in magnis peſtilẽtiis probatum. Sed pulchrũ erit audire poëtam herbularium de ruta eam in rem nõ ineptè ad hunc modum philoſophantem,

Mithridatis antidotus contra venena.

" *Obſtat pota mero, vel cruda comeſta, venenis:*
Quod Mithridates Ponti Rex ſæpè probauit:
Qui rutæ foliis viginti cum ſale pauco,
Et magnis nucibus binis, caricíſque duabus
" *Ieiunus veſci conſurgens manè ſolebat:*
" *Armatúſque cibo tali, quaſcunque veneno*
" *Quilibet inſidias ſibi tenderet, haud metuebat.*

Sed de iis plura in Iuglande ſcribemus, vbi ad arbores ventum erit.

Theopõpus vires nec diſſimiles nec impares rutæ attribuit, quàm citrio, cõtra toxica: tradens Clearchum Heracleoti tyrannum ſuo tempore multos aconito interemiſſe, cuius violentiam vt vitarẽt ſubditi, domo non egrediebantur ante deguſtatã rutam: quo præſidio, ceu præſenti alexipharmaco, ab aconiti virulẽtia ſoſpites euaſerũt. Non deſunt qui Citrio

id aſcribant, quemadmodum ſuo adnotabimus loco. Prætereundum hîc nõ eſt, ꝙ ruta & mentha virides, ex Hippocratis & Galeni ſententia, flatus ac Veneris pruritum excitare ſolẽt: ſiccatæ verò vel frixæ, & præcipuè ſemina, eoſdem diſcutere, ac Veneris impetum cõpeſcere, ſeminíſque profluuium, gonorrhœa nuncupatum, ſiſtere. Quod tametſi ſuperioribus nõnihil pugnare videtur, ſi tamen rectè ac prudenter excuſſeris, nullum habere diſſidium reperies. Luc. Apuleius Platonicus ſcribit, rutam viridẽ oleo incoctam, & cera noua agglutinatam, efficacem eſſe ad inguinum dolores, modò ex linteolo, vt ceratum, applicetur. Eadem cum polenta bene trita & impoſita, epiphoras lenit. Ignem ſacrum ex aceto & oleo illita mirè extinguit: & ros eiuſdẽ matutinus in vaſculo collectus, & oculis inſtillatus, illorum caliginẽ tollit. Quod etiam pręſtare ſolet vapor ex eadem madẽte, igni exceptus. Si pręter volũtatem effluit ſemen, manducetur ruta in vino cocta cum pingui aliquo, vel butyro. Si muliebre effluuium ſiſtere voles, rutam (vt idem tradit Apuleius) auro, argento,

Flatus, Venus, & gonorrhœa.

Inguina, epiphora, ignis ſacer, oculi, ſperma & muliebre effluuium.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ac ebore circumſcribe,& ſublatã infra talum alliga. Autores ſunt Ariſt. & Plinius, ꝙ muſtela cum ſerpẽte & bufone dimicatura in muriũ venatu, rutã priùs edere ſolet, ceu præſens quodpiã alexipharmacon. Ex quo rutam faſcinationis ac venenorum, necnon contagiorum præſtantiſſimum eſſe amuletum, appoſitiſſimè ſcripſerũt priſci omnes: falſóque putauit Pythagoras oculis nocere, nam & ſcalptores & pictores, oculorum cauſa, in cibo illa ſalubriter vti ſolent. Tam eſt infeſta ſerpẽtibus, vt procul ab illa ſtabulari certum ſit, imò verò eius nidore longè ac latè abigi. Vnde cũ ſale & cepa admotam, remediũ eſſe expertus ſum aduerſus ſerpentium venenatos ictus. Conſultè itaque ac prudẽter mihi facere videntur, qui ruta hortorũ areas olitorias coronant, vt eſculẽta olera à venenatis animalculis defendant. Hæc ſint poſtrema, quanquam parùm medica. Feles ab auiariis acerbuntur, pullis gallinaceorum aut aliorum, ſucco rutæ perfuſis, aut ruta vndequaque armatis auiariis ipſis. Quod facili experientia probabis, vnà cum eo quod tradidit Democritus, nimirum culices

Faſcinatio, venena, ſerpentes & eorũ ictus.

Quomodo arceantur feles ab auiariis, & pulices ab ædibus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

lices abigi, & ne accedant impediri, si rutæ virentis ramo aquam per domum, aut locũ alium illis obsessum resperseris, vel eiusdem plantæ decocto asperginem feceris. Quod multi etiam ad pulices meritò detorquent, & de experimento verissimum esse testantur. Quare rectè scripsisse censebitur herbularius poëta,

" *Cocta facit ruta, de pulicibus loca tuta.*

De cuius facultatibus & medicis præsidiis scriptum sit hactenus. Quas fusiùs & explicatiùs persequi volui, quòd vbiq; hortorum frequens sit illa, excellentissimis viribus ac occultis aliis miraculis prędita, nobis alibi explicandis.

Vrtica, & medica eius auxilia.

AREA IIII.

QVONIAM in plerisque hortis tã vrbanis quàm rusticis, multarum plantarum (si desit cura coloni) nõ dicam cibis, sed oculis ac naribus ingratissimarũ inexpugnabilis prouentus etiam sponte oboriri solet, idcirco de illis nõnulla medicè hîc scribere conabor, quòd vires in iuuãdo corpore humano admodum insignes ac præstantes habeant. Itaque ab *Multæ in hortis plãtæ inutiles.*

Vrtica auſpicor, quæ vel peculiare id agnoſcit, quòd abſque vllis ſpinarum aculeis, lanuginem adeò noxiam, ac vrẽtem circunfert, vt tactu quàm leuiſſimo pruritum, puſtuláſque aduſto ſimiles confeſtim excitet. Ex quo ab vrendo Grãmaticis ritè dici mihi videtur. Sed mordacitas in ea (quæ oleo curatur) nõ protinus ſe prodit, nec niſi Solibus inualeſcẽtibus roboratur. Per veris initia planta hæc ſapore ſolet eſſe non ingrato, & religioſo cibo multis, ad depellendos totius anni morbos. Huius ſemen Nicander cicutæ contrarium eſſe affirmat, & fungis, viuo argento, hyoſcyamo, ſerpentibus ac ſcorpionibus pugnare. Trita folia & naribus indita fluẽtem ſanguinẽ ſiſtunt, omniũq; maximè radix: quod etiã præſtat ſuccus, fronti illitus. Phanias inter Græcos medicos celebris, vrticæ laudes cõdidit, vtiliſſimam cibis coctam, conditámue profeſſus. Canũ morſibus addito ſale opitulatur: oleo incocta, ſudorẽ elicit: cum cõchulis, aluum ciet: cũ ptiſana pectus purgat: cum thymo aut pulegio tardantibus mẽſtruis imperat, & cum ſale vlcera quæ ſerpunt, continet. Sed illa mordax eius

Vrtica mordax, & eius remedia.

Venena & fluor ſanguinis.

Canis morſus, ſudor, aluus, pectus, mẽſtrua, vlcera, vuula & procidentia ani.

vredo, vuulas in ore cohibet, ac procidẽtes vuluas, infantiúmque ſedes, tactu, reſilire cogit, & Venerem in quadrupedibus excitat. Quod pinguis poëta, volebam dicere Macer, herbularius nobis paſſim nũcupatus, nõ omiſit, nec ignorauit.

„ *Vrticæ foliis* (inquit) *reuocatur vulua fricata:*
„ *Si quadrupes quæcunque marẽ perferre recuſat,*
„ *Vrticæ foliis illius vulua fricetur:*
„ *Sic naturalem calor excitat ille calorem.*

Non deſunt qui affirmẽt lethargicos experrectos fuiſſe tactis eorũ cruribus vrtica mordaci, & magis fronte. Dioſcorides ſcribit, Galeno aſtipulante, quòd folia vrticæ gangrænas emendant: necnon carcinomata quæ cacoethe vocantur: adhæc parotidas, ſordida vlcera, ſuppurationes, tubercula, ac luxata reparãt. Folia cum pauca myrrha trita & admota, mẽſes efficaciter mouent, & cum cerato, lieni admodum proſunt. Ventrem in iuſculo ſumpta, velut titillando & abſtergendo, clementer irritãt. Sylueſtris, quam Græci ἄγριαν, Galli *Griecham* nũcupant, ex vino pota, lepras in facie tollit, quod etiam nonnulli vrticæ mordaci aſcribunt: cuius ſuccus ceſſantem vrinam ciere, & cal-

Lethargus, gangræna, carcinoma, parotis, mẽſes, lien & aluus.

Lepra, vrina, calculus vuula, aculei, ſtrumæ arthritis & podagra.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

culos frangere, vuámque inflammatione turgẽtem reprimere fertur. Sunt qui radice, infixa corpori extrahant, addito salis momento: & foliis cum axungia strumas discutiant: quæ si suppurauerint, cõpleri tradunt. Articulariis morbis & podagricis, cum oleo vetere tritam vrticam plurimi apponunt. In quam rem etiam radix cum aceto tusa, cẽsetur admodum vtilis esse.

Colici, tussis, pulmo, venter, lotium, vomitus, ventriculus, orthopnoici, latus.

" *Illius semen colicis cum melle medetur:*
Et tussim veterem curat, si sæpè bibatur:
Frigus pulmonis pellit, ventrísque tumorem:
Cum mulsa bibitum, lotium producit abundé.

Idẽ semen in eadẽ mulsa obolis duobus, hoc est scrupulo vno sumptũ, vomitiones à cœna faciles reddit: & in sapa haustum, ventriculi inflationibus succurrit: prodest etiã orthopnoicis cũ melle, nam thoracem expurgat. Lateri prætereà medetur cum semine lini & hyssopo frixũ. Erunt hæc pro vrtica satis, vbi admonuero, quòd linimentum ex ea compositum cum oleo & sale, partes corporis tuetur ab atrocissimo frigore & rigore, etiam si febrilis fuerit, inũcta dorsi spina, & pedũ plãta ac manuũ carpis. Valet idem ad vl-

cera ex gelu & frigore contracta. Noui multos arcanorum naturæ conſcios, qui vt febrilem cordis æſtum compeſcerēt ac infrigidarent, internum vrticæ ſuccū arteriis illinebant, addito vnguenti populei momento. Sunt qui folia dūtaxat trita eam in rem ipſi carpo, necnon temporibus applicent, cum pauco oleo violaceo vel papauerino. Penè omittebam quòd vapor ex decoctione ſeminis vrticæ naribus exceptus, illarum obſtructionem aperit. Quod etiam operatur abrotonum, in eius hiſtoria nobis ad alia feſtinantibus, negligenter, ne dicam imprudēter, omiſſum. Folia trita & matrici ſuperpoſita, emplaſtri modo, illā ſi educta fuerit, reducunt. Semen potum cum ſapa, ſtrangulationes vteri aperit, & ſuccus foliorum cum myrrhæ momēto, menſes potenter euocat. Cæterùm tacendum non eſt, quòd ſi quis empyïcus ſcrupulum vnum ſeminis vrticę in pollinem redactum, cum ſyrupo pectorali, quaſi lambendo paulatim deglutiuerit, tenacem humorem facili conatu expectorabit, & ſummū præſidium hinc explorabit. Hoc ſit poſtremū, & ſi parum medicū, Vrticæ

Febrile frigus, vlcera ex gelu, & ardor febrilis.

Nares, matrix, vterus, menſtrua, & empyici.

radices carnibus cõiũctæ, eas celeriùs coqui impellũt, & nymphææ radix pisis incocta, illa omnia ad vnum, veluti extrudente olla, foras eiaculatur. Facili experimento res innotescet.

Plantago, & medica eius auxilia. AR. V.

SEQVITVR Plantago nullis hortis non obuia, cuius laudes abundè cõplexus est Themison medicus, Plinio autore. Si quis eius folia in aqua mulsa macerata, vel contusa & expressa, horis duabus ante accessionẽ ad drachmas duas biberit, tertianas leuiores ac breuiores reddet. Quod etiam præstabit succus radicis madefactæ, vel tusæ: aut radix ipsa macerata in aqua ferro candenti excalfacta. Quidã ternas radices in tribus aquæ cyathis potandas dedêre tertianariis, & quaternas quaternariis, totidẽ aquæ modulis temperatas. Folia podagras refrigerant, conueniúntque in primo calidarum impetu. Succus, oris vlcera collutione emendat: necnõ folium admotum, aut radix commansa, etiam si rheumatismo laboret os. Datur plantago cibum nõ sentientibus, hoc est iis qui nõ nutriuntur (quos Græci ἀτρόφους vocant) interpositis diebus: ex

Febris, podagra, oris vlcera & atrophia.

quo phthiſim ſanare traditur in vino co-
cta & pota. Comitiales ac ſuſpirioſos iu-
uat, & ſtrumis cum ſale auxiliatur. Eadẽ curantur ambuſta cum oui albumine, ita vt cicatrix oculos fallat. Sanguinem claudit ex vbere (ſeu vlcere) fluentem, & carbunculos tuſa rumpit. Ex aceto & ſale cocta dyſentericis ac cœliacis ſalubriter exhibetur: vel ſuccus eiuſdẽ cum alica, vel oryza: qui etiã ſubter iniici poteſt. Cum creta cimolia & ceruſa, igni ſacro medetur, etiam ſi medium hominẽ ambierit, qui Zoſter vocatur, & ſi cinxerit, enecat. Sãguinis excreationes, vel (vt quidam legunt) excretiones, tã ore, q̃ aluo & vtero factas, tritũ ſemen in vino auſtero (ſi febris abſit) efficaciter ſiſtit, necnõ & foliorum ſuccus hauſtus vel iniectus: qui etiã fiſtulis inditus, pręſenti auxilio eſſe ſolet. Coquitur cũ lenticula plãtago, eodẽ quo beta more, aduerſus hydropiſim: & ſi corpori vitiũ id adhæſerit, cui Leucophlegmatiæ nomẽ eſt, elixa opportunè datur: modò panẽ ſiccũ priùs comederint laborãtes, vt media cibis illa interueniat. Luxatis tuſa folia dolores ac tumores tollũt, addito ſale modico. Craſſa vlcerum labra

Epilepſia, aſthma, ſtrumæ, ambuſta, ſanguis, carbũculus, dyſenterici & cœliaci.

Ignis ſacer, ſanguis, fiſtula, & hydrops.

Luxata, vlcera, nomæ, vterus, aures, oculi, gingiuæ & matrix.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

purgant, ac nomas ſiſtunt, medentúrque omnium generum vlceribus & peculiariter fœminarum, ſenũ ac infantium: ſed igne emollita meliora ſunt. In quẽ vſum prodeſt etiam ſuccus cum cerato: qui in vteri ſtrangulatu per ſe vtiliter bibitur, ac aurium doloribus appoſitè inſtillatur, & lippitudini necnõ ophthalmiis in collyrio perpulchrè additur. Prodeſt etiam collutione gingiuis ſanguine prægnantibus: & in vellere ſubditus locoſas mulieres ſtrangulatu liberat, vuluarúmq; fluxiones ſiſtit, etiam ſi fuerint ſanguineæ.

Dentes, veſica, renes, ſtrumæ, vlcera, ſinus, & canum morſus.

Radix commãſa, aut maſticata, dentium dolores ſedat, perinde atque decoctionis eiuſdem ablutio: quę etiam ad vlcera veſicæ, & renum vitia, cum foliis in paſſo efficaciter præbetur. Tradunt nonnulli, ꝙ ſi quis radicem licio alligatam, è collo ſuſpenderit, ſtrumas diſcutiet, ac creſcere prohibebit. Redeo ad folia, quæ vlcera vetera & inęqualia, ſi apponantur, perſanant, & ad planum reducunt: adhęc ſinus glutinãt & morſibus canum ritè medentur: & ex lana, peſſi modo indita, vteros purgant.

Vlcus, vulnus, quartana, ar-

Semen tuſum, & in vlcus, aut vulnus ſparſum, citò illud curabit. Et ſuc-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

cus cum mulſa exhibitus duabus horis ante acceſſionem quartanæ, illam emendat, & repetitione facta tandem abolet: ſicuti à multis obſeruatum intellexi. Folia minoris plantaginis cum ſale trita, & cataplaſmatis modo impoſita, tumorem & dolorem neruorũ in arthritide ſenſim demulcent. Emplaſtrum quoque ex eius ſucco, ac albumine ouorum & bolo Armeniç fronti impactum, fluorem ſanguinis è naribus compeſcit: & ſuccus hauſtus vel vtero iniectus, motũ menſtruorum continet.

thritis, ſanguis, & menſtrua.

" *Ille idem ſuccus rectè ſanare videtur*
" *Quod iuxta nares vel lumina naſcitur vlcus,*
" *Si ſuperaddatur cum lanis mollibus illi:*
" *Pérque nouẽ cataplaſma dies hocce renouetur:*
" *Si via longa pedum mouet, vt fit ſæpè, dolorem,*
" *Acri cum vino ſuperaddita trita iuuabit.*

Vlcera oculorum, dolor pedum, & elephãtiaſis

Vis foliorum in refrigerãdo, abſtergendo & ſiccando mira eſt, vt teſtantur Dioſcorides & Galenus: ideo ad vlcera quæ cacoëthe vocãtur, & elephãtias, in fœlici ſucceſſu illinuntur: conueniúntque ad ea quæ humore madent, & ob ſordes ſcaturientes facilè purgari nequeunt. Nõ poſſum hîc tacere nec diſſimulare, ꝗ planta-

ginis vires sanè quàm eximias sæpenumerò experti sumus in lue pestifera, quibuscunque administraretur modis: adhæc vermes in vlceribus exortos interfici, plantaginis arefactę resperso puluere. Alia eam in rem auxilia certa & probata leges in nostris naturæ Arcanis.

Pestis, & vermes vlcerum.

Artemisia, & Tanacetum seu Athanasia, cum medicis vtriusque auxiliis.

AREA VI.

VIDIMVS in plerisque hortis diuitum matronarũ Artemisiã curiosè plantari & diligenter excoli, ob præclaras vtilitates, quas (vt mox ostẽdemus) illis adferre solet. Quæ res me mouit, vt de medicis eius auxiliis pauca hîc adsuerẽ. Duplex apud nos visitur artemisia. Vna absinthij modo fruticat, & foliis maioribus ex nigro virescit, *Armoïsa* vocata. Altera, circa aggeres & riuos nascitur, necnon in frumentaceis agris, foliis minoribus vestita, quam Gallicum vulgus *herbam S. Ioannis* nominat. Vtraq; Dioscoridi & Galeno, excalfaciendi, resiccandi & extenuandi vires habet, adiicitúrque vtiliter ad muliebres desessus, vt educantur mẽses,

Duplex Artemisia, & eius nomenclatura.

Menses, partus, secũdæ,

partus & ſecundæ. Vuluæ conſtrictiones laxat, & inflammationes eius mitigat, calculos frangẽs ac vrinas mouens. Ad euocandos menſes qui fuerint remorati, efficaciter pubi apponũtur calentes artemiſiæ faſciculi: ad quos etiã coma eiuſdem trium drachmarum põdere vtiliter propinatur. Folia minoris diligenter trita cũ oleo amararum amygdalarum, & ſtomacho adhibita, illius vexationem ſedãt: & ſuccus cum roſaceo, neruorum dolores finit. Vtraque ex oleo irino tuſa cum fico & myrrha, vuluis optimè medetur, eáſq; repurgat intromiſſa, vel appoſita. Succus cum oleo violaceo concretus & ſpinæ inunctus, febriles infantiũ calores emẽdat. *vuluæ, calculi, & vrinæ.*

„ *Hanc adipi iunctam ſtrumis apponere laudat*
„ *Plinius, atque iubet cum vino ſumere tritam.*

Radix pota mulieres in tantùm purgat, vt partus etiam enectos extrahat. Folia cocta & imo vẽtri cum farina hordeacea admota, menſes ac ſecũdas extrahunt: & ſi mulieris in partu laborantis vmbilico & fœmoribus decocta & calentia apponantur, miraculo quodã fœtum educũt. Dantur decoctiones eorundem in vino dulci contra calculos & ſtranguriam. Ar- *Stomachus, nerui, vulua, ſtrumæ, partus, menſes, ſecundæ, calcul⁹, ſtrãguria, vter⁹ & partus.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

temiſiam ſecum habentibus negant nocere mala medicamenta, ac beſtiam vllã, imò ne Solem quidem. Et qui eã tulerit viator alligatã, dicitur laſſitudinem nullo modo ſentire. Quod pulchrum eſt ac valde notandũ, hîc omittebã. Artemiſia inter digitos trita, vel aliter contuſa, & in pudendum mulieris, peſſi modo, detruſa, plurimùm cõfert reſiccandæ & detergendæ matrici, quæ nimiũ humida fuerit & lubrica. Eadem, vt diximus, cocta & imo ventri, necnon fœminibus admota, fœtum ac ſecũdas accerſit: ſed hinc illico eſt auferẽda, alioquin vterum vnà etiam euocabit. Si ſuccum artemiſiæ cũ aliquot ouorũ luteis coctis triueris, addita axungia & cumino, eáque omnia vtero ſuperpoſueris, dolores qui partum ſequuntur, demulcebis.

Non deſunt qui contendant Tanacetum ſeu Athanaſiam tertiũ eſſe genus artemiſiæ, & iiſdem pollere viribus. Quod à multis præclaris medicis negatũ video, cenſentibus tanacetum potiùs eſſe parthenium maſculinum. Cuius facultates receptæ ac probatæ ſunt, vt ventriculi & alui flatus diſcutiat, ac lũbricos ex ventre

Vẽtriculus, aluus, lũbrici, calculus, & vrina.

pellat. Vtuntur etiam plerique præſtāti admodum remedio ad comminuendos renum calculos & ciendam vrinam. Sed vt viris magis commendatur tanacetum, ita mulieribus artemiſia λεπτόφυλλος, aut matricaria: ſic dicta quòd matricis dolores ſanet. Vulgus Pariſienſe *Eſpargoutte* vocat à guttis ſpargēdis: quòd eius folia trita & ori ac auribus admota in dolore dentium, guttas pituitæ ſpargant & ſaliuam tenuando eliciant.

Chelidonium, & medica eius auxilia.

AREA VII.

CHELIDONIVM maius (nā de eo potiſſimùm hîc agimus) in parietinis hortorum multorum, & opacis naſcens locis, à Gallis *Eclera* vulgò appellari ſolet: quòd caligātibus oculis aciem videndi reparet. Ab hirundinibus, quæ Græcis χελιδόνες vocantur, nomēclaturam eſt adeptum. Nam Theophraſto autore, illarum aduentu ſuum excitat florem ac vireſcit: diſceſſu verò, marceſcit. Alij, vt Ariſt. & Plin. contendunt, plantam hanc ab hirundinibus inuentam fuiſſe: quòd oculis pullorum ſuorum, qui cæci na-

Chelidoniū hirūdinaria herba, & vnde id factum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ſcuntur, illius auſpiciis viſio accerſatur: & ſi in nido puncti fuerint, etiã reſtituatur. Nam ſi quis nuper in lucẽ editarũ hirundinũ oculos cõfigat, tacti ea herba à matre, rurſum incolumes redduntur. In quã ſententiam nonnullos veniſſe, autor eſt Dioſcorides. Sed commentitium id eſſe putat Cornel. Celſus, tradens huiuſmodi auicularum acies extrinſecus læſas, interpoſito tempore in priſtinum ſtatum ſenſim redire. Vnde, inquit, locus fabulæ datus eſt, per parentes id reſtitui herbâ, quod per ſe ſaneſcit. Hinc, nimirum, collectum eſt hirundinum ſanguinem, noſtris quoque oculis ab externo ictu mederi, non ſecus, quàm palumbium & columbarum, ſi hirũdineo caruerimus. Floribus chelidonij ſuccus exprimitur, & in vaſe mundo, cum melle optimo, feruenti cinere leniter decoquitur, ſingulari remedio contra oculorum caliginem. Radix cum aniſo & vino albo pota, regio morbo & iecoris obſtructionibus medetur, ac vlceribus quę ſerpunt, vtiliter imponitur: necnon iis quæ inueterata ſunt & in fiſtulam abierunt. Quod Q. Serenus huncin modum confirmat,

Remedia ad oculorum ictus.

Icterus, iecur & vlcera.

„ *At si iam veteri succedit fistula morbo,*
„ *Herba chelidoniæ fertur cum melle mederi.*

Menses nimios mammis admota efficaciter sistit: & vlcera adeò siccat, vt pro spodio vtantur multi, imponitur etiam iisdem desperatis, cum axungia. Galenus tradit calidæ, & admodum extergentis esse facultatis, eiúsque succum ad visum exacuẽdum cõmodum esse: maximè his quibus crassum quiddã in pupilla colligitur, digestione atq; discussione indigẽs.

Menses, oculi, visus, & vlcera.

Mercurialis, & medica eius auxilia.

AREA VIII.

PLANTA hæc Gallicis hortis Latinam retinet nomenclaturam: & in marem ac fœminam distinguitur. Hæc candidiora, ille nigriora habet folia. Mirum est quod de vtroque genere proditur, marem scilicet facere vt mares gignantur, fœminam verò, fœminæ: sed id contingere, si à conceptu succus statim bibatur in passo, edantúrque folia ex oleo & sale decocta, vel cruda ex aceto. Plinio in ea re astipulatur Dioscorides: nisi q; à purgatione succum iam dictum bibendum esse, & trita folia genitalibus locis adhi-

Secretũ pro marium & fœminarum generatione.

benda teſtatur. Experiẽtia addidit oportere altero à purgatione die dare mulieribus per triduum, & quarto die, à balneo, cum illis coire. Q. Serenus medicus & poëta æquè priſcus ac doctus, eam in rem, de conceptione & partu ſcribẽs, elegantiſſimis verſibus aliquot ita luſit,

Q. Sereni verſus pulcherrimi.

Irrita coniugij ſterilis ſi munera languent:
Et ſobolis ſpes eſt multos iam vana per annos,
» *Mercurialis item capitur communiter herba:*
» *Sic cubitum noctu coniux feſtinat vterque.*

Hippocrates, Plinio autore, vtramque mercurialẽ miris laudibus in mulierum vſu prædicauit: adhibuítque cum melle, vel roſaceo, aut irino, vel liliaceo oleo ad conceptus, & ciendos menſes, educẽdáſque ſecundas. Quod etiam potu, aut fotu, præſtari dixit. Succum inſuper ſurdis auribus inſtillauit, & cum vino vetere inunxit, ac folia cum recenti axungia decocta, veſicę ad ſtranguriam impoſuit. Ventri exonerando, vel in febri, quãtùm manus capit, in duobus ſextariis aquæ ad dimidias coquitur. Vel cum melle, admixto ſale, ſuccus bibitur: aut in gallinaceo iuſculo (quod ſalubrius eſt) cum malua decoquitur. Dioſcor. eandem ſoluendo

Conceptus, menſes, ſecũdæ, ſurditas ſtranguria & aluus.

ventri in olere coquit: tradítque, epoto iure, bilem ac aquas detrahi. Malis quæ ſerpunt medetur ſuccus ex aceto. Semen vtriuſque, potioni inſparſum, vel cũ abſinthio, aut cicere decoctum, regium expugnat morbũ: & folia illita, vel ſuccus, omnium generum verrucas tollunt, ac thoracem purgãt, ſed ſtomachum lædũt. Galenus teſtatur mercuriali omnes vti dũtaxat ad alui ſolutionem & purgationes. Si quis autem in cataplaſmate periculum facere volet, digerentis facultatis eſſe experietur. L. Apuleius Platonicus mercurialis tritũ ſemen ex paſſo, ad ventris duritias exhibet, & ad epiphoras oculorúmque lachrymas folia ex vino albo vetere apponit. Preterea, ad aquã, quæ in aures introierit, ſuccũ tepefactũ exſtillat.

Vlcera, icterus, verrucæ, thorax.

Venter, epiphora, & aures.

Parietaria, & medica eius auxilia.

AREA IX.

A Parietibus nomen habet Parietaria, in quibus naſci, ac gigni, maximè ſolet: quanquam in ſepibus ac vineis naſci etiam cõſtat. Helxine dicitur, quòd lappaceis capitulis ſuis & echinatis ſphærulis, veſtes tenaci aſperitate, hærendo, tra-

Parietariæ nomina & eorundem ratio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

hat & retineat. Vocatur & Perdicium, quoniam perdices ea præcipuè veſcũtur, & ſeſe libenter in illa volutant. Adhæc vrceolaris, quòd detergẽdis vrceis, & vitreis vaſis admodum apta ſit. Turtures, columbæ & gallinacei illâ paſti, annuum faſtidium deducere traduntur. Podagris cum caprino aut hircino ſeuo efficaciter apponitur, & cõtra rupturas, lapſus, præcipitia, aut vehiculorũ euerſiones, diuinitùs opitulatur. Sanat ignes ſacros, collectionéſq; omnes, & aduſta. Succus cum ceruſſa panos diſcutit, necnon abſceſſus & incipientia guttura. Cum recenti butyro vel gallinaceo adipe frixa, & ventri, cataplaſmatis modo, calens impoſita, ac ſubinde mutata, colicum cruciatum clemẽter ſedat: perinde atque nephritidem & ſæuas ex calculo tyrannides, ſi ſuccus illius vino albo exceptus, & recenti oleo amygdalarum dulcium remiſtus & trãſuaſatus, opportunè hauriatur. Tonſillas & varices cũ roſaceo curat. Folia, vt ſcribit Dioſcorides, vim habent ſpiſſandi & refrigerandi, quare illitu ſacros ignes, vt diximus, ſanant, & condylomata, ac vlcera quæ ſerpunt, emendant. Inflammatio-

Podagra, ruptura, lapſus, præcipitia, ignis ſacer, pan⁹, abſceſſus, guttur, colicus affectus & calculus.

Tonſillæ, varices, condylomata, vlcera, gargareo, & aures.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

nibus gargareonis tam herba, quàm ſuccus illitus, vel gargarizatus multùm prodeſt, auriúmque phlegmonoſos dolores cum roſaceo infuſus leuat, & quandoque finit. Vis etiam ei ineſt abſtergendi, vt in vitreis vaſis experimẽto docetur: adhęc conſtringẽdi comite humiditate ſubfrigida. Quamobrem phlegmonas omnes in initio & augmento ſanat, vſque ad ſtatum. Luc. Apuleius aduerſus podagram in aqua decoquit, & ea partes affectas fouet, herbámque ipſam cum axungia tuſam, cataplaſmatis modo, imponit, & linteolo veſtit. Cæterùm, certo & probato quorundam experimẽto didici, viridem parietariam cum pane, & oleo liliaceo, roſaceo, vel chamæmelino tritam & excalfactã, muliebrium vberum apoſtemata valde iuuare.

Phlegmone et podagra.

Malua, & medica eius auxilia. AR. X.

Hic de vtraque malua, ſylueſtri nimirum & hortenſi, medica & fuſa agemus methodo: quòd vtriuſque vſus tam frequẽs vbique ſit, quàm planta ipſa paſſim eſt obuia. Olim ſatiua erat & altilis, cedebátque in locum oleris, Horatio &

Malua olim ſatiua.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Hesiodo testibus. Vnde illud extat Martialis, in lactuca à nobis initio adnotatū.
" *Vtere lactucis, vel mollibus vtere maluis:*
" *Nam faciem dudum, Phœbe, cacātis habes.*
Malua, Solaris herba. Sanè prodigiosum naturæ miraculū est, quòd herbæ huius folium, nedum flos (quemadmodum scripsit Theophrastus) nubilo die Solem, etiam delitescentem, prodat: sitque curriculi illius velut index de statu & cōuersione: ex quo inter herbas heliotropas meritò accensetur, sicuti nos haud ita pridē admonuimus in nostris naturæ Arcanis, & alibi. Damageron inter Græcos medicos & geoponicos sanè quàm celebris, posteritati notum esse voluit, succum maluæ exasperatas fauces lenire, & summæ cutis acrimonias emendare: adhæc lacessitis renibus opitulari, ac irritamentis vesicę summam adferre commoditatem. Feruefactæ cibus per se, irraucescentem vocem expedit, & ex oleo atque garo vētrem resoluit. Recens, vulnus claudit & ad cicatricem perducit, luxatísque ac fractis medetur. Folia cum frōde saligna trita, pretiosum faciunt emplastrum quod inflammationes enasci vel augeri prohibet, manātémque

Fauces, cutis vitia, renes, vesica, raucedo, vēter, vulnus, luxata & fracta.

Inflāmatio, sanguis, serpens, aures,

ſanguinem ſiſtit. Eadem cum cepis, vel porris tuſa, ſerpẽtium ictus, impoſitu ſanant. Succus auribus inſtillatus, dolorem earum compeſcit, & ex melle potus, hepaticis medetur. Idẽ comitiales recreat, & calculoſis ac iſchiadicis pręſenti eſt auxilio. Si quis ſylueſtris maluæ ſucco perunctus erit cum oleo, vel plantam ipſam ſecum habebit, à veſpis non pungetur. Quòd ſi recenter punctus fuerit, etiam infixo aculeo, idem opitulabitur ſuccus, aut oleum ſimplex. Ius elixæ & feruefactæ epotum, vrinæ finit tormina, & difficiles, laborioſóſque partus ſoluit. Radice eius quæ vnum habet caulem, dolentes dentes pungere, vtile eſſe docuit experimentum: necnon parturientes celeriùs eniti, ſubſtratis maluę foliis: ſed protinus à partu remouenda ſunt, ne vulua ſequatur. In quam rem etiam prodeſt ſuccus ex vino ieiunis exhibitus. Tradidere nõnulli fœminas purgari foliis plenę manus menſura, in oleo & vino ſumptis. Eadem ſtrumas, parotides & panos, addita hominis ſaliua, curant citra vulnus. Sũt qui adalligẽt tritum ſemen brachio genituram non continentium. Quod vnũ Xe-

hepar, epilepſia, calcul⁹ & iſchias.

Vrina, partus, dentes, parturiẽtes, menſtrua, ſtrumæ, parotides, pani, & gonorrhœa.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

nocrates etiam tradidit (modò ſit vnicaulis maluæ) adſperſum genitali fœminarum, venereas auiditates mirũ in modum augere. Quãquam Olympias Thebana abortiuas eſſe dixit maluas cũ adipe anſerino in modum peſſi vuluis inditas: quod tacuiſſe fortaſſis præſtitiſſet. Dioſcorides eſculentiorem eſſe ait hortẽſem quàm agreſtem, ſed ſtomacho noxiam: quæ, ſicuti cauliculis ſuis ventri ac interaneis facilis eſſe probatur, ita veſicæ admodum idonea cenſetur. Semen cum vino, aqua & pauco aceto coctum, valde prodeſt cõtra ictus & morſus venenatorum, partim bibitũ, partim loco affecto admotũ: & cruda folia cum roſaceo trita, ambuſtis ſummè auxiliantur, quẽadmodum etiam aqua decoctionis illorũ. Eadem cum pane ad vulnerũ impetus, cõmodè apponuntur. Et ſuccus per ſe hauſtus, vel cum oleo liliaceo infuſus, vuluas emollit. Addam quòd fotus decoctionis maluæ vel altheæ, duritiem matricis tollit, & eius oſtiolum aperit. Nonnulli affirmant radicem geſtatam fœtum continere, ſi vterum attingat: quod plerique etiam parietariæ aſcribunt. Sũt qui

Venus, abortus, venter, veſica, venenati ictus, ambuſta vulnera, vulua, matrix, fœtus.

contra mãmillarum tumores illam cum rosaceo terunt, & subcalidam apponunt. Aduersus omnes aculeatos ictus, vires, vt diximus, habet admodum efficaces, præcipuè apum, vesparum, & similium. Si in vrina putrescat, manãtia in capite vlcera sanat: adhæc lichenas, & oris paruulorũ vlcuscula, cum melle. Q. Serenus decocto radicis videtur tradere vim mirã aduersus capitis squãmulas, de ea elegãtissimis versibus ad hunc scribens modum,

Mammæ, venenata, vlcera, lichenes, porrigo, ignis sacer, ambusta, teinesmus & dysenteria.

" *Dum caput immensa pexum porrigine ninget,*
" *Hanc poterit maluæ radix decocta leuare.*

Folia ex rosaceo attrita & elixata, sacris ignibus, ac ambustis efficaciter illinũtur: Et semen ex vino nigro potum, à pituita ac nauseis liberat, salubritérq; teinesmo & dysenteriis infũditur, aut bibitur: necnon etiam asthmaticis & melancholicis. Quibus tamen, vt insanientibus & calculosis, vel inflatione & episthotono laborantibus, multò salubrior esse solet succus tam exhibitus, q̃ illitus. Radix eius quæ vnicaulis est, mammarum vitiis occurrit, in nigro vellere alligata: & ex lacte, sorbitionis modo sumpta, tussim paucis diebus emendat. Iusculum totius

Pituita, nausea, asthma, melãcholia, insania, calculus, inflatio, episthotonus & mammæ.

Tussis, venenata, vulnera.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

plantæ cum ſua radice, contra omnia venenata plurimùm valet, ſi potum identidem vomatur. Hippocrates adnotante Plinio, vulneratis, & ſanguinis defectu ſitientibus, coctæ radicis ſuccũ ſumma efficacia bibendum dedit: vulneribúſque radicem cũ melle & reſina ſalubriter impoſuit, necnon luxatis, contuſis, tumentibúſque muſculis, & neruis, atque articulis affectis. Sed mirum eſt, aquam addenſari & lacteſcere, in qua trita maluæ radix, horas aliquot ſub dio emaduit: quam ad multa vtilem eſſe nouimus, ac eo efficaciorem, quò recẽtior fuerit: nec ignoramus Theophraſtum id altheæ, ſeu ibiſco aſcribere, potiùs quàm maluæ.

Luxata, cõtuſa, muſculi, nerui & articuli.

Lathyris, ſeu Cataputia minor: & Ricinus, ſeu Palma Chriſti, cum medicis vtriuſque auxiliis. AREA XI.

RESTANT in hoc hortenſium herbarum medico theatro plantæ duæ, Lathyris & Ricinus, nobis ſolita methodo deſcribendæ. Has ſanè vel præterire, vel diſſimulare animus erat, ꝓpter abutẽtiũ vſum, niſi me ab ea ſententia reuocaſſent improbæ, proborum aliquot amicorum,

preces, quibus nihil improbius in rectis consiliis esse potest. Cuperē, ita me Deus amet, frutices istos admodum suspectos, ex oĩbus omnium hortis radicitùs euelli, potiùs quàm coli, & à cõsortio florum ac olerũ penitùs excludi, nec tam curiosè curari. At futurum mihi polliceor, vt hac narratiuncula legitimus illorum vsus innotescat. Quãdo itaque visum est, etiam magnatibus, vt in censu & cœtu suarum hortensium plãtarum essent, de illis, qua cœptum est methodo, sincerè hîc scribã, à Lathyride facto gradu primo, quã Gallicum vulgus & rura, *Espurgiam* vocant, quòd ventrem purget ac inaniat: & officinę, *cataputiam minorem*, quòd, nisi fallor, in pilulis, ceu paruis catapotiis semen ferat. Vel, quòd granis eius ad soluendam aluum, & ciendas vomitiones, pro catapotiis & pilulis vtantur populares: ac satis inconsultè, ne dicam temerè, etiã magnates & aulici plerique. Totus frutex copia lactis turget, folia habens amygdalinis proxima: sed ita vt quæ in summis emicant ramulis, minora iis videantur quæ caulem ambiunt. Gerit pilulas in cacuminibus, triplici cellula ac loculamēto

Lathyris & Ricinus periculosi frutices.

Nomenclaturæ Lathyridis.

Descriptio Lathyridis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

diſtinctas,&,vt capparis,rotũdas. In quarum ventriculis, aut ſi mauis, vtriculis, grana cõtinẽtur intercurſantibus membranis diſcreta, rotunda, & eruis maiora. Quæ corticibus exuta, candida ſpectantur, & guſtu dulcia: horũ viginti in pura aqua,vel mulſa pota, hydropicos ſanant. Qui vehementiùs purgari volũt, ea cum ſuis folliculis ſumant, nam ſtomachũ impensè lædunt. Itaque excogitatum eſt,vt cum iuſculo piſorum,aut gallinacei caperentur. Granis ſeptenis vel octonis in catapotio ad vacuandam aluum vti conceſſum eſt, ſed infrænari debent & corrigi cum ſtomachicis, cinnamomo, maſtiche, aniſo, vel fœniculo, alioquin vẽtriculum ac inteſtina turbabunt. Hæc eadẽ mandi ſolẽt ac deuorari cum ſicca ficu, vuis paſſis, aut palmulis, ſed aqua frigida eſt ſuperbibenda. Trahunt aquam, bilem & pituitam. Folia cum gallinaceo, vel oleribus,aut iuſculo alio decoquuntur ad eoſdem effectus. Qui efficaciùs purgari volunt, grana, Aëtio autore, debẽt mandere: qui verò parciùs, integra deuorare: pręſertim qui ſunt imbecillo ventriculo. Vt vt ſit, cautè,& parcè vtẽdum moneo.

Legitimus Lathyridis vſus.

Quos humores vacuet Lathyris.

Ricini fruticem recentiores herbarij *Cataputiam maiorem* vocant, quòd ſemina eius in pilulis maioribꝰ claudãtur, quàm in lathyride. Vel quòd catapotiorũ more purget. Gallicum vulgus, cum officinis *Palmam Chriſti* nũcupat, quòd eius folium in effigiem manus & palmæ articuletur. Seritur in pleriſq; hortis ad arcendam, vt volunt, effodientium, ac paſſim tumulantium talparum iniuriam. Proſilit inſtar paruæ arboris, folio vitis ęmulo, ſed nigriore, ramis cauis, & in arundinis modum fiſtuloſis, ſemine in aſperis vuis clauſo, & *Kerua* officinis dicto. Quod vnũ ſuis corticibus ſpoliatum, ricini animalculi fœdi ac liuidi effigiem tam proximè repræſentat, vt ſi vita adeſſet, planè ricinus eſſe videretur. Qui vermis eſt canibus tam pertinaciter inhærens, quàm ſolet cuti hirudo: de qua ſcriptum eſt, *Ricini nomina & eorundẽ ratio.* *Talparum fuga.* *Pulchra ricini deſcriptio.*

" *Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirudo.*

Gallis *Tica* & *tiquetus* vulgò dici cõſueuit. Plantæ huius triginta grana, vel vt placet Ioan. Meſ. quod verius puto, quindecim ad ſummum, & ſeptem ad minimum, ſuis putaminibus repurgata, bilem & aquas per aluum ac vomitiones, potu deiiciũt. *Bilis, aqua,*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Vrinæ, vari, oculi, epiphora, mãmæ, ignis sacer & facies.

Vrinas etiam mouent, ſed iniucunda, vt loquitur Dioſc. potione: quam ſequitur violenta ſtomachi ſubuerſio. Eadem tuſa & impoſita, varos ac maculas à Sole contractas emendant: tritáque folia cum polenta, oculorum tumores & epiphoras ſedant, ac turgentium mãmarum inflammationes coërcent. Cum aceto illita, ſacros ignes reſtinguunt, & per ſe triduo impoſita, faciem purgant. Sed pulchrum, & ſanè quàm vtile fuerit hîc audire Ioan. Meſuæ, de Ricini, ſeu grani regij, vt vocat, facultatibus egregiè differentẽ: Ricinus, inquit, pituitam ac interdum bilem violenter purgat, deiectione & vomitu: materias quoque & ſeroſam aquã à iuncturis trahit. Dãtur grana eius trita & cocta in iure galli antiqui, cõferúntque dolori colico, & iuncturarum, vt podagræ & iſchiadi. Aut coquuntur in aqua caſei, vel caprinũ lac ſuper ea mulgetur, colatur, & ita hydropicis vtiliter exhibetur. Oleum ab his expreſſum, cicinum ſeu ricininum dictum, colico dolori à pituita & flatibus ſummè confert, adhæc morbis articulorum. Corrigitur ricini noxa, vt lathyridis, & datur à granis ſeptẽ ad grana quin-

Colicus dolor, podagra, iſchias, iũcturæ, hydrops, & articuli.

decim. Sed de Lathyride & ricino ſatis: In quibus hanc hortenſium plantarum medicam hiſtoriam claudimus, vt domeſticas arbores, cum ſuis fructibus, eadem perſequamur methodo.

HORTI MEDICI CAMPVS SEPTIMVS, POMIFERAS ARBOres, cum ſuis fructibus, areolis tredecim deſcribens.

Malus & eius pomum, cum medicis vtriuſque auxiliis & facultatibus. AREA I.

HACTENVS, quod fœlix, fauſtúmque ſit, hortenſia & domeſtica olera, radices item, & odoratas herbas, necnõ fœtus herbaceos, ac flores, plantáſque inodoras, pro noſtræ mineruæ tenui captu, vtcunque expediuimus. Supereſt, vt ſimili methodo frugiferas hortorũ arbores, vitæ humanæ accommodas, explicemus: & maximè illarũ fructus: ab his auſpicando qui molli tunica veſtiuntur, & à Grãmaticis generali nomine *Poma* nũcupantur. Hinc gradũ facturi ad eos, qui dum maturuerunt, dura & lignoſa veſte forinſecus tegũtur, & *Nucis* appellatione

Paraſceue ad ſequẽtem narrationẽ.

Pomi & nucis ſignificatio.

comprehenduntur: à malis itaque exordimur. Diphilus, Græcus agricola & medicus, tradit mala, quæ nondum maturitatem attigerũt, noxium ſuccum in corporibus gignere, bilémq; ac morbos excitare, & horroris cauſas ꝓmouere. Quæ verò maturitatem aſſecuta ſunt, melioris eſſe ſucci pollicetur: propterea ꝙ aluo facilè excernuntur, ob minorem acerbitatem. Acida improbũ humorem gignũt, ac magis ſubſtringũt. Atque, vt rem diffuſam paucis colligã, malis vti debemus ſobriè & circunſpectè, pro vincẽtium ſaporum facultatibus & naturis. Auſteris, cùm ventriculus propter calidam intemperiem, vel multam humiditatem imbecillus fuerit: Acerbis, dum hæc multum aucta videbis: Acidis, dum craſſum ſuccum, qui non magnoperè frigidus ſit, in ipſo collectũ ſuſpicaberis. Siquidem frigidus ſuccus nõ acidis, ſed acribus expugnatur. Quæ in hyemem, ver & æſtatem optimè ſeruata fuerint, ea morbis ſæpenumero perquàm vtilia eſſe ſolent: modò farina aqua ſubacta circunlinantur, & clibano coquantur, aut calidis cineribus mediocriter aſſentur, vel ad aquæ bul-

Mala matura, immatura & acida.

Mala auſtera, acerba & acida.

Mala ægrotãtibus vtilia.

liẽtis vaporem tenereſcãt. Dare autem conueniet ſtatim poſt cibum: aliquando etiam cũ pane, ad vẽtrem & ſtomachum roborandum, his qui cibum faſtidiunt, ac tardè concoquunt, quíque vomitu, diarrhœa ac dyſenteria infeſtantur. In quem vſum apta ſunt acerba: nã parata vt modò dixi, mediocrem agnoſcunt adſtrictionem. Hîc minimè ſuperuacaneum erit admonere ex Plutarcho (licet parum ad medicam noſtram hiſtoriam pertineat) quòd mala tam grauia eſſe ſolent geſtantibus dorſuariis iumentis, etiam ſi pauca portent, vt oneri, viribus alioquin non impari, ſuccumbãt, ac ſudando deficiant: ſolo odore (vt Latinus putat Apuleius) adeò illa offendente, vt animo linquantur. Quod ad mala cydonia, ſummè odorata, referendum potiùs crediderim. facilis admodum erit experientia cuiuis. Remedium præſentiſſimum eſt oblatus panis, quem ſi vorarint, vt ſcribit Plinius, ſeſe protinus recolligunt. Vitabitur id periculi, ſi aliquot priùs edenda, vel conſpicienda, aut odoranda illis offeras. Modos varios, & formulas item diuerſas cuſtodiendorũ cuiuſuis generis pomorũ,

Venter, ſtomachus, vomitus, diarrhœa, dyſenteria & nauſea.

Pulchrũ & notandum.

reperies in noſtris hortorum Secretis. Illud mihi penè exciderat : Malum dulce odoratũ, ab interioribus ſeminibus mũdatum ſi olibano impleatur, & ſuperaddito ſuo operculo ſub cineribus abſque vſtione coquatur, deinde à pleuritico edatur, rem planè admirandam operatur. quod in deploratis ſemel atque iterum experti ſumus.

Mirum auxilium pro pleuriticis.

Pyrus & eius fructus, cum medicis auxiliis ac facultatibus vtriuſque. AR. II.

QVAE de malis ſcripta ſunt, ſi ad pyra transferantur, nihil nouo ſermone opus erit. Nam in his quoque alia auſtera ſunt, alia acerba, quædã acida, nonnulla dulcia, & multa ex horum miſtione compoſita. Sunt quæ nullam inſignem qualitatem præ ſe ferant: quò fit, vt cùm aquea ſint & hebetia, nulla roborandi vi polleant. Talis itaque pyrorum vſus erit, qualis malorum, vt præclarè ſcripſit Galenus: qui aquoſam dulcedinẽ omnibus ferè tribuit pyris cum lenta acerbitate: quod inæquale temperamentum arguit: & ob id à cibo ſumpta cõferre ſtomacho tradit: præſumpta verò aluum ſubſtringere.

Pyrorũ differentiæ.

gere. Sanè pyrorum omnium crudorum vſus, etiam valẽtibus oneroſus eſſe ſolet, & maximè ieiunis: decocta multò ſalubriora cenſentur. Sunt qui diuiſa, & granis purgata Sole ſiccent vel clibano, híſque per hyemem, & Ichthyophagiã, vino vel calente aqua maceratis & ſaccharo reſperſis iucũdè veſcantur. Pyrorum genera omnia adſtringentia, vſum habent accõmodum repellẽtibus cataplaſmatis. Aduerſantur etiã boletis & fungis: nam illos extrudũt pondere, & pugnãte prementéque ſucco. Scripſerunt nonnulli quòd pyra in cubiculo enitẽtis & parturientis repoſita aut latentia, partum difficilem faciunt. Sed id cotoneis malis, vt mox dicemus, aſcribendum eſſe mihi fidem fecerunt amici aliquot, qui naturæ arcana per rerum experimenta quotidie quærunt & ſcrutantur.

Pyrorũ crudorum vſus ieiunis oneroſus.

Remedium aduerſus boletos & fungos.

Cotonea arbor & eius fructus, cum medicis vtriuſque auxiliis. AR. III.

POMI arboris iſtius figura, vt ſuperiorum, ſimpliciter exprimi nequit: quoniam cotoneorum alia inciſuris criſpantur, colore ad aurũ vergẽte, ex quo Græ-

Cotoneorũ differentiæ.

cis χρυσόμηλα, & Virgilio aurea mala, vt multis placet, dicta ſunt. Alia candidiora videntur & odoris præſtantiſſimi. Alia ſtruthea nuncupantur, ſerotino prouẽtu maiora, & neſcio quid ſuauius reliquis vibrantia. Habentur prætereà ſylueſtria parua, in ſepibus plurimùm naſcentia. Quotquot ſunt, tenui lanugine omnia pubeſcunt, & fragranti odore nares exhilarant, ac cerebrum roborant. Plutarchus autor grauiſs. memoriȩ prodidit cotonea mala, ſeu cydonia, odoris ſui præſtantia lethalium venenorũ vires retundere, eorúmque vehemẽtiam hebetare. Addit, pharicum, præſens alioquin venenum, in patinam adhuc cydonium, vel eius ſalgamum olentem, ignauum fuiſſe ac elãguidum: necnon à peculiari ſua natura viribus exhauſtis defeciſſe: ac ita incolumes & illæſos euaſiſſe omnes, quos inſidiantes venefici eo potionarant. Idq́; tandem compertum fuiſſe illorum relatu qui venenum vendẽtes rem ita habere deprehenderunt. Cœliacis cruda proſunt cotonea & cocta: necnon dyſentericis, orthopnoicis, cholericis & purulentum excreantibus. Oris gratiam & hali-

Lethalium venenorum auxilium, cum pulchra hiſtoria.

Cœliaci, dyſenterici, orthopnoici, cholerici, purulenti & halitus.

tum ſummè commendant. Vnde Solon, vt Plutarchus ſcribit, vxoribus præcipiebat ne irent cum maritis cubitũ, niſi cydonium malum priùs deguſtaſſent. Maceratorum humor, ſtomachi atque alui fluxionibus opitulatur. Quæ cruda in melle condiuntur, vrinas proliciunt, & mel eorum naturam induit, adſtringẽdi & conſpiſſandi vim imbibens. Quæ verò cocta melle condiuntur, ſtomacho vtilia ſunt, & guſtui iucunda: ſed cõſtringendi vires deponunt. Cruda in cataplaſmate, aluum ſi fluat retinent, & ventriculum ſi in vomitiones effundatur, vel ardore cõflagret, roborant ac firmant. Simeon Seti in libro quem de cibariis ſcripſit, tradit cotonea in ædes parturientis perlata, vel ibi latentia, partum non ſolùm remorari, ſed difficilẽ ac laborioſum reddere. Quibus nihilomin⁹ ſi ſuæ geſtationis tẽpore crebriùs vſa fuerit, fœtũ pariet ingenioſum, vt ille idẽ admonuit. Quod ad condituram cydoniorum attinet, quam cydoniatum & cydonitem appellant, præſtans admodum fiet (vt id etiam obiter adnotemus) ſi apta cotonea, & ab omnibus ſuis interaneis repurgata, necnon in

Vrina, ſtomachus, vomit⁹, partus & parturiẽs.

Præſtantiſſima cydoniati cõpoſitio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

taleolas diuisa (sed superstite pellicula & cute summa, quæ valde est odorata) in aqua, donec tabuerint, coquãtur: postea per linteum colata, ac violẽter compressa, excernantur: & cum optimo saccharo recoquantur. Quod dum fit, si adieceris selecti rhabarbari sufficientem puluerẽ, habebis incomparabile cydoniatum, nõ dicam ad ciendam aluum & purgãdum corpus valde idoneum, sed etiam ad roborandum hepar, ventriculum & viscera omnia: longè sanè tutiùs & salubriùs quàm ex Lugdunensi illo scammoneato & diagridiato cydonite: quẽ cane peius & angue vitandum hortor & suadeo his qui suæ valetudinis seduli custodes esse satagunt, ob sæuissima & periculosissima symptomata, quibus vtentes sæpenumerò excruciari & mirè excarnificari vidimus, vitæ nonnunquam irreparabili iactura. Quod monuisse, & meminisse iuuabit. Pulchrum est etiam ac multorum experimentis confirmatum quod sequitur. Diuidatur cydonium, & sublatis interaneis, seminibus nimirũ cum suis folliculis, impleãtur partium cauitates, puluere optimi rhabarbari negligenter triti,

Cydoniatũ Lugdunense periculosum.

Quomodo paretur & coquatur cydoniũ, aluũ absque molestia vacuans.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

vel ſeminum cartami mundatorum, vel agarici trochiſcati aut alteri⁹, vel epithymi, vel foliorum ſennæ orient. vel alius ſimplicis medicamenti purgantis, quale viſum tibi fuerit: deinde vniantur dictæ partes, papyro inuoluantur, & ligatę coquantur in clibano, vel foculo. Abſoluta coctione ſoluatur cydonium, aperiatur, & abiectis medicamentis internis, pulpa manducetur. Purgabit abſque vlla noxa & moleſtia (imò verò purgando roborabit) vẽtriculum, hepar, & corpus vniuerſum, eo, inquã, humore, quem immiſſum & concoctum medicamentum vacuare aptum erit. Quòd ſi diuerſæ naturę & facultatis medicamẽta incluſeris, diuerſos humores vacuabis. Verumenimuerò, ſi maiuſculum erit cydonium, poteris dilatare ſeminum loculamenta ac cellulas, vt capaciores fiant excipiendis idoneis medicamentis, quãtitate à docto medico tibi præſcribenda. Sed tutiùs eſt vti minuſculo, ampliata, ſi opus fuerit, cauitate, vt totum mãducare poſſis. Quod fiet abſq; vllo tædio ac nauſea, ſi expertis credis, qui mihi pro tam iucundo & ſalutari ſecreto gratias immenſas egerunt, quo te

Pulchra & notatu digniſſima.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

quoque participem, gratis facere visum fuit. Venio ad alias cydoniorum facultates. Si succũ astringentium cotoneorum cum pari mellis rosacei portione coxeris, & eo tonsillas vel vuulam inflammatam, aut oris putrilagines illeueris, illinc summum auxilium experieris. Addo quòd integrorum cotoneorum decoctio salubriter propinatur & infunditur aduersus tormina & dysenteriam. Crudorum succus, doloribus mammarũ confert: & decoctum florum arboris, fotu prohibet ne vterus decidat, aut fœtum lubricum reddat. Decoctio carnis & pulpæ, sedes & vuluas prociduas coërcet, ac easdem ab inflammatione liberat. Sed in cydoniis versatum satis.

Tõsillæ, vuula, oris putredo, tormina & dysenteria.

Mãmæ, vterus, fœtus, sedes & vulua.

Prunus ac eius fructus, cum auxiliis & facultatibus vtriusque. AR. IIII.

Prunorum differentiæ variæ.

PRVNORVM differentiæ apud nos esse solent innumeræ, ac ferè inexplicabiles: sed prima omnium laus Damascenis tribuitur: à Damasco Syriæ mõte, vt scribit Galenus, oriundis, & cognominatis, nobísque admodum familiaribus. Secundas partes sibi vendicant, quæ Pruni-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

dactyla vocantur, à digiti longitudine, vt puto, dicta: ouata ferè ſpecie, & carne admodum ſuaui. Habētur & nucibus inſita, quæ faciem & ſuccum adoptionis repræſentant, & ab vtroque parente Nucipruna appellātur. Sed hæc nihil ad medicas illorum facultates & præſidia. Pruna itaque, dulcia pręſertim, ex aqua mulſa, aut alia, decocta, ſi prādium inchoent, ventri molliendo ac mouēdo ſanè quàm ſunt idonea: modò nō illico ſupra earum aſſumptionem prandium ſequatur, ſed ſemihorula interponatur. Quæ acidula ſunt, poſtrema menſa apponi debent, ad os ventriculi roborandum. Folia arboris in vino cocta, vuulam, gingiuas & tonſillas fluxione laborantes, gargarizatu, vel oris collutione iuuant ac reprimūt. Idem præſtant ſylueſtrium prunorum reſiccatæ baccæ dum maturuerunt. Quæ ſi in auſtero vino coquantur, aluum ſiſtunt, ac eius ſedant tormina. Gummi trunco prunaceorum & prunorum adnaſcens, conglutinat, & in vino potum calculos frangit: lichenáſque infantium ex aceto perunctum ſanat, vt ſcribit Dioſcorides. Sed tempeſtiuum eſt vt Ioan. Meſuæ au-

Prunidactyla & nucipruna.

Vēter, vuula, gingiuæ & tonſillæ.

Aluus, calculi & lichenes.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

diamus, medicè & argutè de prunorum facultatibus hunc in modum disserẽtem: Pruna aluum subducunt & alterant, sed alba, flaua, rubra, minùs sunt medicamẽtosa, quàm nigra. Quorũ quæ μίσα sunt, hoc est dulcacida, alterant magis. Dulcia largiùs soluunt, tamen vtraque alterant & soluũt, magis scilicet & minùs. Damascena & Armena, vtrunque, præter cætera præstant, humida tamen potiùs quàm sicca: quæ etiam in vẽtriculo, promptiùs quàm sicca corrumpuntur. Omnia lauãt, leniunt, refrigerãt, bilem educunt: & ob duo hæc, biliosis tum febribus, tum morbis aliis sunt salubria: stomacho nocent, ac pauci sunt alimenti. Quia imbecilliter soluunt, eis adduntur, præsertim infusione; cassia fistula, manna, tamar Indi, violæ cõditæ. Ex horum carnibus coctis fit electarium, in eadẽ quæ priùs, salubre. Porrò, si trũcum Pruni arboris locis duobus, vel tribus, palmę vnius interuallo, perforaueris, & immisso scãmoneo lutaueris, pruna ob id purgantiora euadẽt. Hactenus Mesues. Hæc sint pro coronide in gratiam ægrotãtium. Si pruna passa modicè cocta, & cõpuncta, in frigidam mer-

Quomodo fiant pruna aluum subducentia.

Pulchra & notatu digna.

ſeris, tumere ac pulpa multùm turgere videbis. Idem etiam continget abſque coctione, ſi paſſim pũcta, biduo aqua frigida maceraueris. Quod & vuæ paſſæ, & fructus alij etiam agnoſcunt. Sed de iis fuſiùs à nobis alibi ſcribendũ propediẽ.

Ceraſus, ac eius fructus, cum auxiliis & facultatibus vtriuſque. AR. V.

SPECIOSISSIMOS hortenſium arborum omnium fructus, gignit Ceraſus, varios & diuerſos: quò fit vt diuerſa quoque ſortiantur nomina, quæ hîc explicare non admodum laboro, cõtentus docere, quòd Francis ceraſi nomen fructus ille proprium ſibi fecit, qui mediocri arbore naſcitur, pomo rotundulo ex breui pediculo dependente, & inter virentia folia dum maturuit, carbunculi modo eleganter rubẽte: cui caro multa & mollis, necnon ſuccoſa ineſt: ſolétq; vſus eius maximè placere grato acore: vnde moroſa ægrotantium palata mirè recreat, & prægnantium malaciis ſummè expetitur, antè quàm ad vnguem matureſcat. Diphilus Siphnius, arte medica aliquanto tempore poſt Hippocratem admodum

Fructus ceraſi deſcriptio pulcherrima.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

celebris (vixit enim ætate Lysimachi successoris Alexandri) de cerasis hunc in modum scribit. Cerasa bonum succum creant, sed parum alimenti subministrãt: stomacho æstuanti grata sunt, & eidẽ auxiliantur sumpta in frigida, sed rubentia præstant & Milesia, quòd vrinam pellãt. Hæc ille: cuius æuum ideo proferre volui, vt refellatur error illorum qui cerasa à Cerasunte Põtico municipio dicta contendunt: & à Lucullo, deuicto Mithridate, illinc in Italiam primùm deportata. Quod videant Grammatici, quibus rem eam discutiendam relinquo, vt tractent fabrilia fabri. Redeo itaq; ad medica pomi huius auxilia. Quæ dulcia sunt cerasa ventrem emolliunt ac mouent, quẽ acida, vel passa indurant ac continent. Eadẽ, acida inquam, refrigerant & adstringũt: quò fit vt flauam bilem restinguant & iecinoris infarctus liberent. Gummi quod de arbore stillat, ex vino diluto sumptũ, gutturis asperitates lenit, colorem cutis gratiorem reddit, oculis claritatẽ adfert, veteri tussi medetur, lichenas infantium ex aceto curat, & (quod vtiliter experti sunt multi) calculosis ex vino albo sum-

Cerasiorum facultates.

Venter, bilis, iecur, guttur, oculi, tussis, lichenes & calculus.

mè prodeſt. Penè omiſerã quòd memoratu dignũ arbitror. Aqua diſtillationis ceraſiorum nõ multò ante ex arbore decerptorum, vi ignis mediocris excepta, ſi in os epileptici infundatur, quoties eum paroxyſmo laborare cõtigerit, inhibetur impetus morbi violẽtiſſimi. Res precioſa & ſæpenumero probata à Ioãne Manardo Ferrariẽſi medico præſtãtiſſimo. Pauca ſuperſunt. Inuenio apud autores, inquit Plinius, quòd ſi quis matutino roſcida aliquot ceraſa cum ſuis nucleis deuorarit, ei aluus in tantùm leuatur, vt pedes morbo liberentur. Sunt qui æſtuante & candenti Sole, vſque ad rugas ſiccãt. Alij blando & temperato clibani calore idem aſſequũtur: eóque modo optimè ſeruãt ad ſanorum & ægrotantium vſum.

Aqua mira pro epilepticis.

Ceraſorum cuſtodia nõ ſpernenda.

Morus ac eius fructus, cum auxiliis & facultatibus vtriuſque. AREA VI.

VRBANARVM arborum omnium, vt ſcribit Plin. nouiſſima floret Morus, ſerotino germinatu ſe prodens, nec niſi exacto frigore: vnde arborum ſapiẽtiſſima nuncupatur, licet fatuæ & ſtolidæ nomen à Græcis, κατ' ἀντίφρασιν adepta ſit.

Morus vnde dicta.

Succus foliorum, aut radicis vtilissimus est gargarizatu cõtra cynanchem, ac præfocationem. Et folia ex aceto illita, ambustis medentur. Si quis autẽ acceperit mororum semimaturorum vnciam vnã, & rosarum siccarum tantundem, omniáque melle miscuerit, modicè coxerit, & expresserit, habebit salutare medicamẽtum ad tonsillas & vuam inflammatione tentatã, necnõ oris putrilagines ac vitia. Corticis succus vulnera glutinat. Quod ad naturam pomorum istius arboris attinet, quæ mora nuncupant, si matura fuerint, aluum soluũt ac lubricãt: sed in ventriculo statim corrumpuntur. Humectãt prætereà, ac modicè refrigerant, nisi actu frigida sumãtur: quòd si nõ superueniat alius cibus, facilè intumescunt. Immatura ventrẽ fluentem retinent: quæ si Sole vel clibano calente siccata fuerint, & in puluerem trita, non solùm obsoniis iucunda erunt, sed etiam cœliacis, & dysentericis summè proderunt: valebúntque aduersus vlcera quæ pascendo serpunt. Sunt qui dẽtes putridos & gingiuas colluant eo puluere ex vino. Folia arboris trita & cum oleo illita, valẽt ad ambusta,

Cynanche, præfocatio, ambusta, tõsillæ, vuula, oris putredo & vulnera.

Mororum natura.

Fluor alui, cœliaci, dysenterici, vlcera, dentes, ambusta, menses & sanguis.

capillúmque tingunt cum foliis vitis nigræ & fici simul coctis in aqua cœlesti. Eadem in vrina madefacta, pilum coriis detrahũt. Ramus ex arbore Luna prima defractus, cũ incipit turgere fructu, proficit, (vt magi existimãt, & adnotat Plin.) contra mensium abundantiam, si mulieribus lacerto alligetur: modò ille terram non attigerit, nec in posterum cõtingat. Subdítque hunc non modò fœmineum sanguinẽ sistere ex vtero multùm emanantem, sed etiam ex vulnere, ore, naribus & hęmorrhoïdibus. In quam rẽ multos ramum illum religiosè seruare dicit. Faciet experiẽtia fidem. Multi foliorum & corticis decocto, dentium cruciatum collutione efficaciter emendarunt. Hîc Plinianum miraculum de moro nõ tacebo, etsi ad medicũ hoc nostrum institutũ nihil facere videatur. Morus (inquit) laurus, & hedera mutuo attritu ignem facilè concipiunt: quod exploratorum vsus in castris, pastorúmque industria reperit: quoniam ad excutiendum ignem non semper lapidis occasio est, teritur lignum ligno, & arido fomite excipitur scintilla. Sed nihil hedera pręstantiùs quæ teratur

Pulchrũ nisi esset superstitiosum.

Miraculum notatu dignum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

lauro, & laurum terat. De moro & moris sint satis ista tibi.

Persica arbor ac eius fructus, cum auxiliis & facultatibus vtriusque. AR. VII.

Persicorum genera & nomenclaturæ.

PERSICORVM genera tria apud nos esse solent. Vnum *Præcox* appellatum & *Anteperſicum*, quòd cætera persica longè præueniat: ex quo *Abricocum* Gallis dici consueuit, quasi præcocum, olim *Armeniacum* nuncupatum, æstatis initio nobis familiare & esculentum. Alterum est populare cuique notum, & sub finem æstatis maturescẽs, citiùs, tardiùs, pro cœli & soli natura. Tertium ex re *Duracinum* vocatur, quod carne constet dura: quæ tam pertinaciter ossi adhæret, vt auelli nequeat, *Pressum* vulgus nuncupat, quia caro, ceu agglutinata ligno interiori valde apprimitur. In quo etiam genere inueniũtur quæ sanguinea pulpa & succo manus inficiant: adhæc quæ cotoneorũ more, intus & extra summè flauescant. Alia sunt genera olitorio mangonio, & insitionis adulterio prognata, quæ hîc prudens omitto, vt medica tã arboris, quàm pomi eius remedia persequar. Galenus

Persicũ duracinũ, pressum, sanguineum & flauum.

Perſicorum genus omne damnaſſe mihi videtur, ceu praui ſucci alimẽtum, ob facilem corruptionem. Quod de popularium genere cum doctis intelligendũ eſſe puto: quo vno, etiam Plinij ſeculo, nedum Galeni, nihil fuit fugacius: nã longiſſima decerptis mora, erat bidui, & ob id cogebant ſe illico venundari, vt hodie fieri ſolet. Hinc nimirum primis menſis ſemper edenda præcepit idem Galenus, præſertim quæ carne conſtant humida, & aquoſo pulpamento: nam poſtremis epulis ſumpta, ſtomacho innatare ſolẽt, & quidquid prægustatũ fuit, vnà in corruptionem ſecum deducere. Quæ ſi præierint, lubrico meatu viam facilem aliis cibis ſternũt. Innocentiora his cauſis traduntur eſſe præcocia, & quæ carne conſtant nullatenus humida, qualia ſunt Pariſienſibus Corbelliana: nam corruptioni facilè non patent, neque acorem citò contrahunt, & ob id ſtomacho ſuauiter commodant. Vulgus Gallicum ſibi perſuaſit perſica ſuo nucleo noxã expedire, quam impediens perſicum attulerit. Nec temerè, nam incidendi, detergẽdi & aperiendi facultate pollet: qua ex re impro-

Perſicis popularibus nihil fugacius.

Perſica Corbelliana.

Quomodo tollatur noxa à psicu.

bitati pulpæ occurrit. Noxa etiam vino generoſo tollitur, ſiue illud ſuperbibatur, ſiue perſicum in eo madeſcat & innatet. Quod populari & rythmico ſacrificuli cuiuſdam verſu, hunc in modum per menſas iactari ſolet,

„ *Petre, quid eſt peſca? cum vino nobilis eſca.*

Peſtis, lumbrici, obſtructio & caput.

Nuclei per auram peſtiferam ſumpti, maximoperè proſunt, lumbricos enecant, & obſtructiones tollunt. Qui, quòd ſummè ſint amari, & linguæ parum grati, ſaccharo excipi & condiri à multis ſolent. Cum aceto & oleo triti, capitis doloribus vtiliter illinuntur: ſed quibus, & qua ex cauſa, non ſcripſit Plinius: qui plerũque remedia abſque limitatione pronunciat, vnde cautè & circunſpectè legendus eſt. Perſici flores aluum deiiciunt, tam eſu, quàm iuſculo immiſſi: ſed non abſque labore, & ventriculi ac hepatis detrimẽto. Quod minore noxa præſtabit aqua vbi flores illi amarulẽti ſeptena commutatione macerati fuerint, modò cũ ſaccharo ad Zulapij conſiſtentiam decocta ſit. Nam præterquàm quòd alui excrementa deiicit, etiam vermes vnà extrudit: quos trita folia, & puerorum vmbilicis admota, ſimiliter

Aluus & corporis lũbrici.

militer perdunt. Prætermissum hîc nolim quòd psica locis irriguis nata & educata, dentibus, cordi, oculis ac pulmoni valde obesse solent: locis aridis, contra: quemadmodum doctè adnotauit Albertus re vera Magnus. Nolim insuper omissum, quòd qui impleuerit fictile floribus Persicis, & obturato ore permiserit dies aliquot sub terra macerari, vel in fimo putrescere, exprimet oleum, quo si inungat pulsus, tempora & spinam, ante accessiones febrium putridarũ, certo experimẽto illas curabit. Quod à Germano medico ingenuè acceptum fero.

Mespilus ac Sorbus earúmque fructus, & medica auxilia ac facultates.

AREA VIII.

DVO poma duarum arborum rusticarum, vna (quod dicũt) fidelia hîc dealbabimus: mespilum nimirum & sorbũ. Mespilus Gallis nunc *Meslierus*, nunc verò *Neslierus* dici solet. Cuius duo sunt genera. Vnum, quod rarioribus spinis horret, nascitúrque in dumetis, nemoribus & viuis sepibus, quasi syluestre: cui pomũ paruum inest, & per initia tam acerbum, *Mespili genera duo.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

vt vix edendo esse possit, nisi hyemis frigoribus excoctum mollescat. Alterum, grandiore pomo sese profert, ita vt mala magnitudine sua sępenumerò peræquet, absque vllis spinis. Quod crebro insitu & cultu in hortis habitasse, & feritatem deposuisse dubium non est.

Sorborum differentiæ quatuor.

Sorbus, Gallis *Cormierus* vel *Sorbierus* vulgò nuncupatur: poma gerẽs quatuor differentiis à Plinio discreta. Nam quædam rotunditatem mali præ se ferunt: altera turbinationem pyri: tertia oualem formam: quartum genus torminale appellant, remedio (vt scribit ille) tantùm probabile. Venio ad medica vtriusq; auxilia. Mespili immaturum pomum, plerique omnes vsurpare solent ad coërcendum alui immodicè ruẽtis impetũ. Non desunt qui siccata arboris folia, & in puluerem redacta, clysteribus dysentericorum magno & fœlici successu remisceãt. Est sanè memorabile & miratu dignum, quòd licet mespilorum caro adstringentis sit naturæ (de immaturis loquor) nihilominus puluis eius lapillos in renibus vehementer comminuit. Cuius rei periculum efficacissimum à se factũ testatur,

Alui fluor, dysenteria & renum lapilli.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Ant. Musa, medicus apud Ferrarienses doctiss. & exercitatiss. Scio nõ deesse qui de ossiculis idẽ polliceantur, ac certa constantíque probẽt experientia, quam nos in rem haud ita pridem fœliciter etiam contulimus: dato cochleari ex vino albo cum puluere anisi. Quòd ad sorborum poma attinet, Galenus eadem facultate pollere scribit, atque superiora: censétq; duobus his parcè vtendũ, & nõ affatim, vt de ficubus ac vuis fieri solet. Nam illis, ceu cibis, nequaquã indigemus, quin potiùs vt medicamẽtis. Dioscorides dissecta sorba priùs quàm maturescant, Sole desiccat, probabili remedio ad aluum retinẽdam, si nimiùm fluxerit, aut lubrica fuerit. Idem vsus esse consueuit farinæ siccatorum & pila contusorum, si polẽtæ modo sumatur, aut iusculis & pulticulæ misceatur, clysteribúsue immittat᷑: quod etiam decoctum eorundem immaturorum præstare adfirmant experti. Memorabile sanè est, & ob id nequaquam prætereundum, ꝙ si quis à cane rabido aliàs morsus, iacuerit sub sorbo, periclitatur in rabiem rursus incidere: nam consopitam excitare creditur arboris huius vmbra.

Mespilis & sorbis vtendum ceu medicamento.

Remedium aduersus fluorẽ alui.

Notandum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

De qua,& ſuperiore,hæc ſatis erunt,propterea quòd in Gallicanis hortis multis nondum habitare conſueuerunt.

Citria arbor,eius fructus,& medica vtriuſque auxilia. AREA IX.

In hac medica pomiferarum arborum narratione, aliquot nobis ſuperſunt memorabiles explicandæ arbores cum ſuis pomis. Quæ tametſi in ſeptentrionalibus hortis & agris noſtris ægerrimè naſcantur & foueantur, de his nihilominus hîc ſcribere non detrectabo, vt labor noſter omnibus ex æquo proſit. Citria arbor in his primum obtinebit locum: quæ ſicuti Theophraſto Medica & Perſica, Plinio verò Aſſyria nominatur, ita illius quoq; pomum, Medicum, Perſicum & Aſſyrium nuncupari legimus. Quod cum ſua parente, gentes plurimæ ob remedij præſtantiam, olim ad ſe transferre fruſtra ſudarũt. Plinij æuo in Italia nondum vigebat: primúſque Neapolitanus Palladius è Medis in Latium, cultu vario & multiplici cura ac diligentia tranſtuliſſe & propagauiſſe fertur. Quem poſtea ſolers imitata poſteritas, Hiſpaniæ, &

Arboris citri nomenclaturæ.

Quis prim⁹ citriam arborẽ in Europa excoluerit.

meridionali Galliæ, ceu per manus, paulatim communicauit. Theophrasti ætate pomum istud nequaquam mandebatur, sed ne Plutarchi quidē, auorum memoria, vt Athenæus scriptum reliquit. Parthorum proceres huius grana duntaxat esculentis incoquere solebant, commendandi halitus gratia. Quod pleriq; etiam ad folia detorquent, non minùs odorata quàm pomū ipsum: ex quo vestiariis scriniis vtrūque peraptè inserebatur: quemadmodum indicāt Homerus & Neuius, vestes ob id, epitheto decēti, citrosas nūcupantes. Sed hæc, quia extra medicum institutum nostrum esse videbūtur, ideo ad citriorum auxilia commodùm transeo. Qui de re medica & rustica scripserūt Aphri, Arabes, Græci & Latini, vno ore prędicant omnes, citrium pomum venenis inimicum esse, & hinc antidoti loco illis efficaciter opponi. Quod celebri historia sic Athenæus cōfirmat. Cùm princeps quidam Ægyptius maleficos nebulones duos condemnasset, vt suorum facinorum meritas pœnas luerent, eósque aspidibus, secundum Ægyptias leges, in prædam exponēdos dixisset: ij fortè for-

Halitus cōmendatio, & vestium odoramentum.

Pulcherrima historia probans citrium venenorum esse antidotum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tuna citrium in itinere comederũt, dum beſtiis futurum pabulũ ducerẽtur: quod caupona quędam, vicem eorum miſerata illis obiecerat. Mox dum in theatrum deſcendiſſent, & à ferociſſimis ac famelicis feris demorſi eſſent, nihil noxæ ſenſerũt. Quam rem Pręfectus ſummè admiratus, à ſatellitibus percontari cœpit, num antidotum aliquod præſumpſiſſent. Reſpondentibus citrium, ex integra ſimplicitate donatum, eos in via tantùm manducaſſe, poſtridie iuſſit vni præberi, alteri verò denegari, ac denuò in theatrum trudi ad ſupplicium. Quo facto, qui comederat, demorſus nihil incommodi paſſus eſt: alter illato ictu, vndique liuidus factus, cõfeſtim interiit. Quæ res multis poſtea probata, factóque frequenter periculo, tandem inuentum, confeſſúmque fuit, citrium omni exitiali veneno præſentiſſimum ac præſtantiſſimum eſſe remediũ, ſumptúmque, venenatis ictibus reſiſtere, donec concoctum fuerit. Si quis huic hiſtoriæ fidem non habet, veracem fidelémque Theopompum Chium conſulat: ab eo diſcet Clearchum Heracleotam Ponti tyrannum multos veneno ſu-

Mirãda vis citriorum.

ſtuliſſe, pluréſq; necare voluiſſe, niſi excellentiſſima citrij vis à populo cognita, venenis reſtitiſſet. Quod nonnulli etiam rutæ adſcribunt, quemadmodum in medica eius narratione diximus. Citria itaque venenis efficaciter aduerſantur: & maximè illorum ſemen tritum, & ex vino generoſo hauſtum. Eandem rem pręſtabit etiam ſuccus, nam per ventrem toxicũ excludit: nec omittendũ eſt, ꝙ cortex tetrum & fœdum oris halitũ emẽdat. Quam in rem Virgilianũ teſtimonium huc proferre πάρεργον fortaſſe non erit,

Semen & ſuccus citriorum.

» *Media* (inquit) *fert triſteis ſuccos, tardúmque*
» *ſaporem*
» *Fœlicis mali: quo non præſentius vllum*
» *(Pocula ſiquando ſæuæ infecere nouercæ,*
» *Miſcuerúntque herbas, & non innoxia verba)*
» *Auxilium venit, ac membris agit atra venena.*

Virgil. in Georgicis.

Deinde ſubdit,

» *--animas & olentia Medi*
» *Ora fouent illo, & ſenibus medicantur anhelis.*

Si cruda manduntur citria, non facilè coctioni obediunt, quin & craſſum generãt ſuccum: ob id illis melle, aut ſaccharo cõditis veſci ſatiùs eſſe putãt medici: quòd ita ventriculum excalfaciant ac roborẽt.

Quomodo citriis vtendum & veſcendum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Quam rem non animaduertens nec obseruans hæc nostra ætas gulę nimiùm dedita, ac voluptati plus æquo famulans, cruda citria in cibis parùm prudẽter esitanda proferre solet. Vt vt fuerit, aduersus atram bilem & morbos, quos illa longos ac mœstos excitat, egregiè opitulari nouimus. Succus flauam bilem reprimit, & pestis arcet cõtagia: vnde recentiores medici ad febres pestilentes serapiis è citrio cõcinnatis, fœliciter vtũtur. Semen scorpionũ ictibus tam potum, quàm appositum, mirificè prodest. Si integrũ pomũ quis in iure, vel liquore alio coquat, expressísque interaneis succum sorbeat, suauissimum sibi conciliabit halitum. Si idem, vt sua fert natura, etiam integrùm in aqua rosacea & saccharo tãdiu coquatur, donec tabescẽs in ius resoluatur, immunem ab omni veneno & peste reddet eum qui manè iusculi, vel decocti talis, aut, si mauis, Electarij, vnum vel alterum cochleare paruum hauserit. Res in pestilentibus cõtagiis mihi & fidis amicis meis fœlicissimo successu, sæpenumerò experta ac probata. Verumenimuerò, quia Parisiensibus, & vrbibus quamplurimis ra-

Melãcholici morbi, flaua bilis, pestis, ictus venenati & halitus.

Antidotus mira contra pestem & venena.

ra admodũ ſunt citria, in eorũ locum limonia, paruo errore, ſubſtituere licebit: quæ compitatim pro citriis, proclamari ac venundari ſolent.

Aurantia arbor & Limonia, earúmque fructus, & medica auxilia. AR. X.

DVO poma iſta cum ſuis arboribus, climati huic noſtro ſeptẽtrionalis Galliæ vſqueadeò ſunt infenſa, vt nullis blãditiis, nullis officiis & artibus in eo habitare velint: etiam ſi mitioribus locis hoſpitia illis deſignentur, & omni cura ſollicitè tractentur: tantus eſt patriæ & natalium amor. Sed miſſa longiore præfandi mora, ad rem veniamus, & duo poma, vna (ſi placet) arcula, includam9. Aurantia cùm auri colore pelluceant, meritò nomen ab auro accepiſſe mihi videntur: ex quo aurea mala à Virgilio dicta fuiſſe, contendunt multi: licet id ad cotonea relatum malint plerique, ſicuti in illorum hiſtoria ſcripſimus. Quod ad Limonia attinet, triplicem aſſignant illorum differentiam, quam elegantiſſimis Iouiani Pontani verſibus, ex horto Heſperidum paucis depromemus. Sic itaque Limonia diſtinguit,

Aurantia & Limonia ſeptentrionibus inuiſa.

" *--altera fœtu*
" *Exiguo, succos gustu meditantur acerbos:*
" *Altera sunt fructu maiore, & rorida succo*
Vberiore: sed oblongo tamen vtraque ductu.
Tertia prægrandi turgent ouata volemo,
" *Ac citrij referunt sinuosa ab imagine formam:*
" *Sed gustu ingrato, quęque ora offensa recusent.*

Tres Limoniorum differentiæ.

His positis venio ad facultates & medica vtriusque auxilia. Aurantiorum tria obseruantur genera, dulcia, acida, & ex his mista, vulgò acido-dulcia nũcupata. Dulcia omnibus partibus excalfaciunt: aliorum succus refrigerat, magis, minus, librato cuiusque aciditatis gustu & sapore. Quocirca febricitantibus ad sitim extinguendam optimè exhibentur acida. Cortex oĩbus calidus & igneus est: quod gustatu deprehenditur, nam acer est & amarus: hinc cõtra lucernarum flammulas expressus ab eo succus, ignẽ facilè concipit: transitque expeditè in vinũ essentiæ suæ tenuitate per vitreum calicẽ, vel è longinquo iaculatus.

Aurãtiorum genera tria.

Pulchra & notatu digna.

Limonia citriis & aurantiis omnibus gustu acidiora sunt, & ob id succo frigidiore ac sicciore constant. Ex quibus serapium conficitur ad restinguẽdum bilis

Bilis feruor & febris pestilens.

feruorem mirè efficax: necnon ad pestilentes febres, & eas quæ contagione serpunt. Sed ilud nõ prætereundum, quòd

„ *Admotus foculo limon, sensimque recoctus*
„ *Instillãte anima, ac tenuem cõuersus in amnem,*
„ *Ora puellarum maculis lauat, & candorem*
„ *Inducit nitidis per colla argentea guttis.*

Hodie in calente balneo Mariæ vocato, vitreis organis elicitur aqua ex limoniorum succo: quæ præterquam quòd mulieribus summè expetitur ad faciem fuco expoliendam & erugandam, etiam vitiligines vbicũque fuerint, ac varos, & totius corporis maculas emendat, etiam si ex elephãtiasi essent. Eadẽ serapiis idoneis remista, acutis febribus & contagiosis fœliciter succurrit. Quod nos frequẽter sumus experti. Hîc finẽ facturus erã, nisi in mẽtem opportunè mihi venisset, quòd succo limoniorum bis aut ter colato, si integras margaritas lauabis & immerges, Solíq; expones, in quinque aut sex diebus ita illas colliquabis, vt mellis consistẽtiam referant. Ex ea materia poteris formare quidquid tibi visum fuerit, & paucis diebus diues fieri. Autor Hieron. Cardanus, cui ingenteis deben-

Fucus muliebris, vitiligo, vari, febres acutæ & pestilentes.

Duo summè admiranda & notãda.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tur gratiæ, si vera sunt quæ tradit. Aliud est etiam admiratu dignum, quod apud Leuinum Lemnium medicũ doctiss. scriptum & adnotatum legi: nimirum, limoniis tam acidum succum inesse, & vsqueadeò exedentis naturæ, vt si ei per horas aliquot aureum numisma inseras, acciso, imminutóq; põdere illud eximi deprehendes. Sed hæc quia extra limites medici nostri instituti vagãtur, missa libenter facimus: de illis alibi per occasionem (si diuina annuerint) fusè & opportunè scripturi.

Punica arbor & eius fructus, cum medicis vtriusque auxiliis. AR. XI.

ARBORIS istius pomũ etiã ex illis est, quæ palpamus, gustamus, videmus & admiramur, sed parentes re vera ignoramus, & in hoc septẽtrionali Galliæ tractu planè desideramus. Granatum dici contendunt nõnulli, à multitudine granorum & acinorum, quibus scatet. Alij, à Granata Hispaniæ (vbi plurimùm nascitur) id nomenclaturæ adipisci defendũt. Sed has, si placet, controuersias ociosis & opiniosis Grammaticulis exagitandas ac

Mali granati ratio & nomenclatura.

diſcutiendas relinquamus, & medica punicorum auxilia, ac facultates paucis explicemus. Dulcia punica ſtomacho inutilia eſſe tradit Plinius, quòd inflationes pariant, ac dẽtes & gingiuas lædãt. Quæ verò his ſapore proxima ſunt (vinoſa nuncupata) aluum ſiſtunt, & ventriculo (ſi pauca ſumas) valde proſunt. Hæc danda in febre nonnulli negant, ꝙ nec ſucco, nec acinorum carne vtilia ſint: vnde vomentibus ac bilem reiicientibus non probantur. Hæc Plinius: cui non ſubſcribit Dioſcorides, tradẽs malum omne punicum boni eſſe ſucci, & ventriculo vtile, ſed perexiguum tamen ſufficere alimentum. Dulce vt ſtomacho vtilius habetur, ita in illo aliquãtulum gignit calorem ac inflationes parit: ex quo in febribus abdicatur. Acidum aſtringit, ac æſtuãti ſtomacho auxiliatur, & vrinam ciet: verùm ora gingiuáſque lædit. Cortex, malicorium vulgò dictus (quòd coria maximè perficiat, vel quòd ſit ipſi pomo velut coriaceum tegumentum) ſi in aceto mixta galla coquatur, mobiles dentes ſtabilire fertur. Et ſi integrum punicum ollâ nouâ, addito operculo, in clibano torrefa-

Dulcia punica.

Aluus & ventriculus.

Vrina, dentes, aluus & tormina.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ctum fuerit, deinde cõtritum, & ex vino potum, aluum sistet, ac eius tormina discutiet. Quod etiam præstabit integri & triti punici decoctio, hausta, vel clystere iniecta. Flores (quos balaustia nuncupãt) fœminarum menses potu retinent, oris vlcera sanant: adhæc tõsillas, vuulam, excreationes sanguinis, necnon ventris ac stomachi solutiones, genitaliúmque vlcera, & alia quacũque in parte manantia emendant & adiuuant. Tusorum farina plerosque dysentericos à morte liberauit. Nuclei acidorum siccati, puluerati, & obsoniis respersi, vel incocti, fluentem aluum & stomachum in vomitiones effusum retinent, bibuntúrque salubriter sanguinem excreantibus, ac valde vtiles habentur ad dysentericorũ desessus, necnon vliginosas & impuras vuluarum defluxiones, quas albos menses dicũt. Dioscor. tradit eum, qui tres q̃ minimos punicorum cytinos deuorauerit, nullam illo anno lippitudinem passurum. Fieri solet ex punicis seu granatis medicatum vinum, cuius artificium tale habeto ex nostris vinorum secretis deprõptum. Acini maturi ex suis membranis diligenter ex-

Menses, oris vlcera, tonsillæ, sanguis, venter, stomachus, dysenteria & vomitus.

Lippitudo & vuluarũ defluxio.

clusi, prælo committuntur, exprimũtur, vinum ſaccis ad id accommodatis percolatur, vaſculis idoneis, quouſque fæx reſidat, ſeponitur, & clarũ cuſtoditur, oleo deſuper affuſo ne corrũpatur aut aceſcat. Sunt qui abſque oleo illud in cadis aſſeruent: ſed per æſtatem facilè vapeſcit. Modos alios docebimus alibi, Deo fauente, cum facultatibus & auxiliis eiuſdẽ vini. Quod poſtremum erit, vbi monuerimus corticem punici mali, ferrũ in chalybem mutare, quemadmodum adnotauit Hierony. Cardanus: qui modum conticuit, quẽ proprio loco aliàs exprimemus. Sed hæc quia fabrum ferrarium potiùs olẽt, quàm medicum hortulanũ: idcirco verbum non ampliùs addo, vt medici medica tractent, & fabrilia fabri. Tranſeo itaque à punicis ad ficus. Sed ô me obliuioſum! qui ſingulare arcanum, mihi & amicis multis fœlici ſucceſſu expertũ, omittebam. Quódnam illud eſt, inquies? Si punicum dulce cum ſuo corio & cortice tuſum ac læuigatum percolaueris, & ſex partibus ſucci, vnam mellis adieceris, omniáque ad ſpiſſitudinem coxeris, habebis eximium auxiliũ aduerſus inflam-

Vinum ex malis punicis.

Quomodo ferrũ in chalybem mutetur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Inflãmatio oris, columellæ, gutturis, polypus, fœtor oris & vlcera narium.

mationes oris, columellę & gutturis, etiã si præſentem ſuffocationem minitarentur: necnon ad narium vlcera, polypum, oris fœtorem, & alia quamplurima, quæ vt mihi longa eſſent recenſere, ita facilia tibi erunt excogitare.

Ficus & eius fructus, cum medicis auxiliis vtriuſque. AR. XII.

Mira Catonis ſolertia ad ſuadendum Carthaginis excidium.

POMVM iſtius arboris, priſcis temporibus, nedum noſtris notiſſimum fuiſſe, teſtatur memorabile Catonis ingenium, & indicibilis prudentia. Nam dum perniciali odio Carthaginis flagraret ille, & nepotum ſecuritatis anxius eſſet, clamarétque omni ſenatu Carthaginem delẽdam, attulit quodam die in curiam, præcocem ex ea prouincia ficum. Quem (vt ſcribit Plinius) Patribus oſtendens, Interrogo vos, inquit, quando hoc pomum demptum putetis ex ſua arbore? Cùm inter omnes recens eſſe conſtaret: Atqui, reſpondit, tertium ante diem ſcitote decerptum Carthagine: tam propè à muris habemus hoſtem: ſtatímque ſumptũ eſt Punicum tertium bellum, quo Carthago deleta eſt, & ſequenti anno raptus Cato.

Qui

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Qui vnius fici argumēto, res mira, tātam vrbem, & de terrarū orbe vnam per cxx annos Romanæ gloriæ æmulam, funditùs euertendam suasit, & tandem impetrauit. Sed hæc nihil ad medica fici præsidia, quæ nunc demū aggredior, vbi priùs monuero, quòd tam recentes, quàm passæ ficus, olim panis ac obsonij vicem habuerunt: eóque cibo prisci Athletæ vires aluerunt, priusquam Pythagoras eos ad carnes trāstulisset. Sale inueteratis etiam casei loco vesci excogitatum fuit, Plinio autore. Meliores & salubriores habentur quæ Solis vigorē expertæ, per propriam naturam ematuruerunt. Quæ plurimo turgent lacte, aut aquoso madent succo, & si palato ac stomacho gratiores videntur, grauiores nihilominus, ponderosiorésque censentur: ex quo faciliùs descendunt, & aluum ad excretionem proritāt, perinde atque recētes nuces. Demetrius Sceptius admonet, studiosos vocis debere ficis abstinere: motus exemplo Egesianactis Alexandrini, qui optimus tragœdiarū actor euasit, ꝙ ficis annos octodecim abstinuisset. Coctæ cū hyssopo corpus expurgant, tussim veterem abolēt, ac

Ficus panis & obsonij loco fuisse.

Ficus passæ & recentes.

Ficùs voci inimicæ.

Tussiu, pul-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

mo, colicus dolor, tormina, duritiæ, parotides & furunculi.

longa pulmonum vitia emendant. Cum ruta colico dolori & torminibus summè prosunt, sumpto ore decocto, vel clysteribus opportunè iniecto. Duritias in corpore discutiunt, tritæ & appositæ, per se, vel cum oleo liliorum, aut alio quopiam idoneo: quo etiam modo parotidas & furunculos emolliunt. In vino cum absinthio ac farina coctę & subactæ, hydropicis salubriter illinũtur, & cum cera crematæ pernionibus auxiliantur. Addo ꝙ podagris cum farina fœni græci & aceto efficaciter admouentur, ac dentium cruciatibus, recenti succo in lana aut gausapio excepto & apposito, perpulchrè succurrunt. Qui succus etiam verrucas, carne circumlita, tollit: præsertim myrmecias nuncupatas, quæ quendam pũgentis formicæ sensum repræsentant. Aliæ foliis ficulneis contactæ aboleri tradũtur, si postea folia sepeliantur. Ficus in vino coctæ, tritæ & ano appositæ, eius apostemata, condylomata ac fissuras curant. Et si cum nucibus, pipere, aut amaris amygdalis ieiuno stomacho edantur, obstructiones hepatis soluunt, ac ventriculum roborant & detergent. Eubolus medicus

Hydrops, pernio, podagra, dentes, & verruca.

Ani apostemata, cõdylomata, & hepatis obstructio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

meridiano eſu ficus abdicauit, morbum inde concipi teſtatus, quòd ſtatim febris accelerans inuadat, quæ vomitum flauæ bilis ſolet elicere. Quare Ariſtophanes cùm æſtate ægrotantem quendam conſpexiſſet, meridiando ficubus vſum præſagiit. Quod de muſteis & adhuc humentibus intelligendum arbitror: aut, ſi mamauis, de recentibus & lacteis, quæ etiam ſudores ac papulas mouent, & ob id autumno inſalubres putantur. Fit è cinere ficus lixiuia, crematis ramorũ fruticibus, quæ eò melior eſt, quò ſæpius iteratur & veteraſcit. Hæc, vt tradit Dioſcor. vlceribus quæ gãgrenæ vitio periclitãtur multùm prodeſt, necnon iis conſumẽdis, quę nimiùm excreſcunt: vſus erit ex ſpongia eo liquore imbuta, & ſubinde appoſita. Salubriter eâdem etiã perlinuntur grandes & cuniculoſi ſinus: nam glutinat, carne replet, aſtringit, abſterget, ac oras hiãtes committit, nõ ſecus atque emplaſtra quæ cruentis vulneribus admouentur. Diſſoluit præterea ſanguinem in ventriculo coagulatum, ſi cum pauco oleo bibatur drachma vna. Sed pulchrum erit Galenum audire de ficuum facultatibus

Ficus recentes autumno inſalubres.

Lixiuia ficus ad gangrænas & ſinus cuniculoſos.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

hunc in modum differentem. Tametsi ficus minùs gignant praui succi, quàm cæteri omnes fructus, non modò fugaces, sed etiam autumnales, non tamen vitium prorsus effugere potuerunt. Et cùm autumnales fructus omnes exiguũ corpori alimentum præbeant, minimè ficubus id vsu venit. Carnem tamen non compactam, neque firmam generant, ceu panis & suilla caro, sed turgidulam, subinanem & fungosam, veluti fabæ. Cæterùm, extergendi facultate pollent, cuius gratia nephritici post illarum vsum arenulas multas excernũt. Caricæ, seu ficus passæ, multiplicem vtilitatem habent: si quis tamen largiùs esitauerit, ab eis offendetur: nam sanguinem non admodum probũ gignunt, quapropter pediculorũ quoque agmen eas comitatur. Fit ex ficubus, ruta & nucibus, celebris illa Mithridatis antidotus cõtra venena & pestilentem auram, de qua superiùs in ruta. Hîc mihi omittendũ non est, quòd si bubulis carnibus ficulnei remisceantur cauliculi, efficient vt magno lignorum compendio celeriter illæ percoquantur, Plinio autore: quod multi

Quã gignãt carnẽ ficus.

Nephritici, venena & pestis.

Pulcherrima & notatu digna.

etiam caprifico tribuunt: quã Columella tradit decoctam, & alitibus atque gallinaceis cum cibo exhibitam, ficorum fastidium illis creare, quorũ alioquin sunt appetentissimi. Tradit præterea Africanus ex Græcis geoponicis vnus, & idem celebris, lac igni tepefactum, & fici ramulo motum, statim coagulari & concrescere. Quod etiam præstabitur succo in lac misso, qui ex vulnerato fici cortice stillare solet: aut lacte ficuũ satiuarum, sed nõ syluestrium. Penè mihi excidebat, quòd fici crematæ, perniones ac porrigines cũ cerato emendant. Et lac ficus ictui scorpionum illitum, salutare est. Hîc finẽ faciebam cùm duo prodigiosa naturæ miracula mihi in mentem venerũt, nequaquam tacenda, aut dissimulanda: & si parum ad medicas ficuum facultates attinere videantur. Vnum est, tauros quãlibet indomitos & feroces cicurari, & immobiles acquiescere, si ficulneæ arbori alligentur. Quod etiam caprifico illorũ collis circũdatæ ascripsisse mihi videtur Plinius. Alterum est, alitum & cæsorũ animalium carnes, perquàm celeriter tenerescere & fragiles effici, quæ de ficu pe-

Perniones, porrigines, & ict⁹ scorpionum.

Taurorum cicuratio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

pẽderint. Rationem in Symposiacis reddidit Plutarchus. Cũ inter obsonia Aristionis, inquit, coquus immolatum Herculi gallinaceum gallum recentem, tenerum ac penè friabilem obtulisset, tam citam teneritudinem fico referebat Aristion, contendens iugulatas aues, etiam præduras, teneritatem induere, si pensiles fico adhæserint. Nec temerè, nam auram, halituosam & digerẽtem expirat ficus, qua carnes concoquuntur & tenerescunt. Idem etiam continget, vt id obiter admoneam, si tritici aceruo obruantur, aut penitus demergantur. At de ficu satis. Sed, ô me iterũ & tertiò obliuiosum! nam silẽtio ferè obruebã, quod ille idem Plutarchus celatum noluit: quid illud? Equos & asinos linqui animo, qui ficos dorsuarij comportarint. Verumenimuerò maiore miraculo dignũ est remediũ, quo & ipsis, & hominibus quoq; succurritur. Exanimata penè iumẽta, & propemodum extinctos virium deliquio homines, oblatus panis reuocat: nam si vel pauxillũ vorauerint, protinus à cibo sese recolligũt, roborantur, ac pristinum iter iucundè persequuntur,

Quomodo carnes citò, ac facilè tenerescant.

Panis mira energia in virium deliquio.

Olea & eius fructus, cum medicis auxiliis vtriusque. AR. XIII.

GALLICVM vulgus Oleã *Oliuerum* nũcupare ſolet: quã pauci ignorãt equitum turmas olim coronauiſſe, & minoribus triũphis ouantes illuſtrauiſſe. Huius rami geſtati, indicium pacis fuerunt: ex quo à poëtis iuſto epitheto pacifera dicitur. Sed, ô dolor! nobis non tam licet eſſe beatis, vt hanc arborem verè aureã, ſeptentrionalibus hortis & agris noſtris videre poſſimus, & ex ea fructus vberes percipere: inſcrutabili Dei Opt. Max. cõſilio, qui oĩbus omnia non dat, ſed quod bonum atque vtile nouit. Neque tamen ob id laborem detrectabo, vt quæ de illa & eius baccis ac oleo ſcitu digna à medicis cùm priſcis, tum recẽtioribus cognoui, & meo multorúmque experimento didici, candidè ac ingenuè (vt omnia) in medium proferam. Venio itaque à verbis, quod dicunt, ad rem. Oleæ folia præmanſa, & vlceribus admota, ſummũ adferunt auxilium. Decoctum eorundem cũ melle, ſanguinis profluuia cohibet, tã ſumptum, quàm adpoſitũ: cruſtas inſuper emarginat, & cicatrices delet. Succus

Olea quondam pacis nuntia.

Vlcera, ſanguinis profluuia, cruſtæ, cicatrices, oculi & delachrymationes.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ab his expressus carbunculantibus circa oculos vlceribus ac pustulis, procidentíque pupillę, & antiquatis delachrymationibus mirè auxiliatur. Exprimitur autem tusis foliis, & affuso vino albo cum aqua cœlesti. Qui, si visum fuerit, in pastillos & offulas ad Solem resiccari poterit, & in vsum opportunũ seruari. Vuluæ admotus in vellere, pessarij modo vel aliter, menses immodicè fluentes sistit: éstque ignibus sacris, & vlceribus quæ serpunt summè vtilis: necnon auribus, siue vlceratæ fuerint, siue purulentæ. Liquor ex accenso recenti ligno stillãs, lichenas, furfures, psoras, & manantia vlcera curat. Cortex è radice quãtenerrimè derasus, crebro gustatu & illinctu ex melle rosaceo, sanguinem excreãtibus, & suppurata tussientibus, miraculo quodã medetur: eiusdémque cinis cum axungia tumores discutit, & fistulis vitia detrahit. Hæc de arbore ex Dioscoride, Plinio & Galeno: nunc de fructu paucis dicendum. Oliua flaua & recens, stomacho vtilis censetur, sed ventri difficilis: nigra & matura corruptioni est opportuna, & proinde cacostomacha. Recens cibi modo per se man-

Mẽses, ignis sacer, vlcera, aures, lichenes, furfures, psora.

Sanguinis excreatio, suppurati, tumores & fistulæ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

ducata antè quàm condiatur, præclarum habet vſum: nam arenoſæ vrinæ opitulatur, dentibúſq; attritis, aut cõuulſis ſummè prodeſt. Olearum ſuccus è muria, collutione gingiuas comprimit, & dẽtes labaſcentes, infirmos, ac cõmotos ſtabilit. Nucleorum pulpa cum axũgia & farina, ſcabris vnguibus cõmodiſſimè illinitur. Quod ad oliuarium liquorẽ attinet, vulgò *Oleum* & *Oliuum* nuncupatum (quo nullus à vino precioſior ſuccus eſſe ſolet in vniuerſa rerum natura) hæc à me in præſentiarum accipies. Receptum cõfeſſúmq; eſt apud omnes rei ruſticæ & medicæ doctores, Pœnos, Arabes, Græcos & Latinos, oliuarium oleum recẽs, & minimè vitiatum, ad corporis & virium reparationem, conſeruationémque, foris adhibitum valde conferre. Quod celebri Pollionis Romuli exẽplo docetur. Hunc enim centeſimum iam annum excedentem, vt autor eſt Plinius, cũ D. Auguſtus hoſpes interrogaſſet quanam ratione vigorem illũ animi, corporíſque maximè cuſtodiſſet? Intus (reſpondit) mulſo, & foris oleo. Id quod à Democrito potuit didiciſſe, vt Diophanes, in ſuis tradit

Vrina arenoſa, dentes attriti, gingiuæ & ſcabri vngues.

Vires recẽtis olei oliuarij.

Hiſtoriæ pulchræ & notatu dignæ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Græcis Georgicis. Nam cùm rogatus esset, quonam modo homines viuere possent inoffensa valetudine, & animi corporísque statum incolumem ac vegetum diu seruare: Si externa corporis (inquit) oleo, interna verò melle præmuniāt. Valet itaque oliuum ad corporis & virium conseruationem, necnon contra algores. Quod cùm intelligeret magnanimus ille & incōparabilis Annibal (Romanorum terror quondam nuncupatus) in alpium trāsitu, militum suorum corpora, aduersus niuales iniurias & rigentem aërem, oleo præmunienda imperauit. Quod vnum à frigoribus homines vindicare, & gerendis rebus corpora habiliora reddere prudenter nouerat. Si introrsum recipiatur, de recenti loquor, ventrē durum emolliet, ac venena hebetabit, & ea vomitionib⁹ statim excludet. Si cum succo rutę calidum hauriatur, tormina illico sedabit: & ileosis vtilissimè infundetur, quos tenuioris intestini morbus tentare solet. Faciem expurgat, & bubus per nares infusum, donec ructent, inflationem mitigat. Reliqua oliuarij olei præsidia (ne sim lōgior) omitto, vt ad eius amur-

Oleum aduersus frigora præstantiss. esse.

Venter, venena, vomitiones, tormina ileosi & facies.

cam veniam: cuius vſus olim ruſticis fuit frequens. Nihil autem aliud eſt amurca quàm, expreſſæ oliuæ ſanies, aut ſidens eius retrimentum: quod ſuper omnia miris viribus eſſe dixit M. Cato: ex quibus hîc nonnullas docebimus, maximè quæ ad hominum vel animalium vſum pertinebunt. Boues qui cibum faſtidiũt, cupidè illum appetẽt, ſi eorum pabulum amurca reſpergas: ita enim curati, corpore pulcherrimè valebunt: & ſi quis aderit morbus, abigetur. Si eâdem quadrupedes & detonſas oues, cum aqua vbi lupinus deferbuerit illinantur, ſic vt biduũ vel triduum deſudent, deinde aqua ſalſa lauentur, neque ſcabræ fient, neque ricini erũt moleſti. Hæc ruſtica nobis fuſiùs alibi explicanda, vlteriùs non procedẽt. Tria ſuperſunt œconomica veriùs quàm medica. Primum eſt, Cõdita veſtimenta in armariis quæ fundũ habuerint amurca illitum & reſiccatum, nullo modò à tineis contingentur ac derodẽtur. Secundũ, Lignea ſupellex quam amurca deterſeris & expolieris, coloris gratiã ac ſplẽdoris elegantiam miram contrahet. Tertium, Ligna eadem amurca macerata, aut

Quid amurca, & quibus proſit.

Tria pulchra & notatu ſummè digna.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

delibuta, nullo fumi tædio exardeſcent. Hæc de olea & pomiferis arboribus ſatis erunt, vt nuciferis ſuum demus locum.

HORTI MEDICI CAMPVS OCTAVVS, ARBORES NVCIFERAS & earundem fructus, areolis quinque diſtinguens.

Iuglans & eius nux, cum vtriuſque medicis auxiliis. AREA I.

Iuglandis nomenclatura & eius ratio.

IVGLANDEM priſci Grãmatici idem eſſe voluerunt, ac ſi diceres Iouis glandẽ, interliſis literis. Quo nomine, non procũl à primo mundi æuo, ita appellatam fuiſſe nucem plures tradũt. Quippe cùm homines diu glandibus victitaſſent, inuenta tandem arbore quæ nuces ferebat, deguſtato nucleorum tam ſuaui ſapore, illico nuces, Iouis glandes, ob præſtãtiam & excellentiam nuncupauerunt. Grammatici poſteriores à nocendo nucem dixerũt: quòd graui foliorum odore in cerebrum penetrante, & vmbræ ſuæ prauitate, iis noceat, qui ſub eius arbore dormierint, aut diu ſteterint. Nulla eſt arborum, poſt ceraſum, quæ vel faciliùs, vel

meliùs proueniat, quàm nux, quod de se apud Ouidium, sic querula testatur,

" *Sponte mea facilis contempto nascor in agro:*
" *Pársque loci quà sto, publica penè via est.*

Gallis *Noïerus* vulgò dici solet: cuius vmbra satis omnibus, Plinio teste, nouerca veriùs quàm nutrix habetur: nam quæcunque attigit, haud dubiè venenat, & sua lædit præsentia: ob id in hortis, ac agris, ceu inutilis & noxia extremis partibus plantari ac locari solet: quemadmodum apud eũdem Nasonem, illa de se testimonium huncin modum perhibet. *Nucis prouentus facilis.*

" *--quoniam sata lædere credor,*
" *Me quoq; in extremo margine fundus habet.*

Sed omissa arbore, veniamus (si placet) ad eius fructũ, quem duplici munimento & inuolucro tegi, nullus est qui non videat: herbaceo primùm cortice, mox ligneo putamine, cõpactili carinarum loculo, & tenui tunica intus armato: quot modis fœtus in parente solet contineri, sicuti ingeniosè scribit Plinius. Quæ causa nuptiis religiosas fecit nuces, olim à Regibus è Perside translatas, & ob id basilicas ac Persicas nominatas. Heraclides Tarẽtinus petere solebat, primá ne men- *Nucis ingeniosa descriptio, & cur nuptiis dicatæ sint.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

An primo, postremóue cibo sumẽdæ sint nuces.

ſa an ſumma, nuces offerri debeant. Sanè, ſi poſtremo cibo (vti mos eſt) exhibeantur, bibendi deſiderium proritabunt, potúſque auiditatem molientur: quo ferculis inſinuatæ, diſtẽto iam iam vẽtriculo & refertis interaneis, deturbante impetu & grauitate, flatus ac inflationes facilè excitabunt, & cibos corruptionis labe vitiabunt: propterea ꝙ illis ob oleaginoſam ſubſtantiam quædam inſita eſt enatandi facultas, quæ coctioni parum cedit: vnde cruditates oriũtur, & alui intẽpeſtiuæ deiectiones. Diphilꝰ Siphnius hinc capitis dolores ciere, & reliquis cibis extare dixit. Cui ſubſcribit Diocles: addítq; ſagina ſua ſtrigoſos ad craſſitiem reducere, modò ab illorũ ſtomacho probè vincantur & coquantur. Vt vt fuerit, recẽtes parcè & opportunè ſumptæ, ſtomacho iucundiores eſſe ſolẽt: ſiccæ verò nocentiores, bilioſæ, concoctu difficiles, & capitis dolorem (ſi profusè aſſumãtur) conciliantes. Sunt præterea tuſſientibus inimicæ, ſed vomiturientibus ieiunis aptæ. Torrefactæ, minùs negotium corpori faceſſunt: quo modo Mneſitheus Athenienſis edendas præcipiebat, depa-

Nuces coctu difficiles & capiti inimicæ.

Recentium nucum & ſiccarũ natura, necnõ torrefactarum.

ſta ab igni & calore, ſuperflua earũ oleacitate. Cum cepa, ſale & melle tritæ, canũ, hominúmque ac venenatorum morſui auxiliantur: & cum exiguo melle ac ruta, mammarum doloribus, inflationibus, ac luxatis partibus optimè apponuntur: & cum ſuo cortice crematæ ac vmbilico admotæ, tormina efficaciter diſcutiũt. Quæ perueteres ſunt, gangrænis, carbunculis & ſuggillatis perbellè medẽtur. Nucleorum combuſtorum cinis ex vino ſubter inditus, fœminarum fluentes plus æquo purgationes cohibet. Iidem nuclei commanſi, & ex ore protinus impoſiti, areas capitis, pilo celeriter replent: modò id ſępius iteretur. In teineſmo ad extrahendam pituitam magna eduntur efficacia. Addo quòd veſtigia verberatorum, aut percuſſorum, vibicéſque flagellatorũ facilè obliterabuntur, ſi ſucco corticis recentium nucum illinẽtur. Qui ſi ex pauco melle coctus fuerit, vitiis oris vtiliſſimum adferet remedium, necnon ad vehementes tonſillarum inflammationes, ac ſuffocatus. Lixiuium ex corticibus, capillum denigrat & infuſcat. Sed celebratiſſimum illud Mithridatis alexipharma-

Morſus, mãmæ, luxata, tormina, gãgrænæ, carbunculi & ſuggillata.

Fœminarũ purgationes, alopecia & teineſmus, verberati, percuſſi, flagellati, tõſillæ, ſuffocatio, capillus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

cum, de quo in ruta ſcripſimus, hîc paulò fuſiùs ex Plinio rurſum recitare iuuabit. In ſanctuariis (inquit) Mithridatis maximi Regis deuicti, Cneus Pompeius inuenit in peculiari commẽtario manu ipſius deſcripto, cõpoſitionem antidoti è duabus nucibus ſiccis, ficis totidem, & rutæ foliis viginti ſimul tritis, addito ſalis grano: quam, qui ieiunus ſumpſerit, nullum venenum eo die formidabit. Plinio ſubſcribunt Q. Sereni, poëtæ & medici antiquiſſimi, verſus, quos eam in rem eruditè, vt omnia ad hunc cecinit modum:

Mirabilis & præſtantiſſima Mithridatis antidotus cõtra venena.

Antidotus præſtãs, multis Mithridatica fertur
Conſociata modis, quam Magnus ſcrinia Regis
Dum raperet victor, vilem deprendit in illis
Syntheſin, & vulgata ſatis medicamina riſit:
" *Bis denum rutæ folium, ſalis & breue granum,*
" *Iuglandéſque duas, terno cum corpore ficus:*
" *Hæc oriente die, parco conſperſa Lyæo,*
" *Sumebat, metuens dederat quæ pocula matri.*

Aduerſus peſtis contagia prſtãs alexipharmacon.

Prodeſt eadem antidotus mirabili ſucceſſu, aduerſus graſſantis peſtis contagia, vt teſtes mihi ſunt multi cùm noti, tum ignoti, qui præſtantiſſimo hocce alexipharmaco, per magnas & deploratas peſtilentias, me admonente & præſcribẽte,

è mediis

è mediis manibus tam ſæui & metuendi hoſtis erepti fuerunt. Hoc loco nõ omittam, quòd virides iuglandes, ſub finem Iunij, antequam putamina obdureſcant, ſaccharo aut melle conditæ & aſſeruatæ, ſtomacho vtiles, ac ori perquã gratæ habentur. Quin & ex iis ſtillatitia fit aqua ad multa ſalutaris, præſertim ad abigẽdas tertianas febres. Gargilius Martialis in libris κηπουρικῶν, ſiue hortenſium, quos illi Virgilianus adſcribit Seruius, aſſerit ſe expertum, quòd nuces poſt annum virides inuenientur, ſi liberæ putaminibus ſuis melle demergãtur: addítq; mel illud ita medicabile fieri, vt ex eo concinnata potio faucibus & arteriis medeatur. Duo à fidis amicis mihi nunciata, & illorũ crebris experimentis cõfirmata, priſcorúmque libris deſcripta, hîc nollem prætermiſſa, & tibi denegata. Vnum eſt, ſi proba nux vetus diligenter teratur, & horis aliquot demorſæ parti à rabido cane eodem die ſuperponatur, poſtea tollatur, & famelicæ gallinæ, vel gallo obiiciatur, ſi vorauerit & non moriatur, ſignum erit canem qui momordit, rabidum non fuiſſe: ſi verò iacturam vitæ patiatur, ſignifi-

Mel nucatũ faucibus & arteriis medicabile.

Signa morſi à cane rabido.

cabit haud dubiè canem rabie actũ fuisse. Quare, post tres dies, quod summum est, ad citam & exactã curationem properãdum erit: alioquin de incurabili ὑδροφοβίᾳ timendum erit. Alterum tibi cõmunicandum est, quòd rancida nux suggillata efficacissimè delet, si flamma leniter exuratur, aut candenti ferro ita comprimatur, vt oleum reddat ad id præstantissimum. Quid vis ampliús? Dum hæc de nuce scribo, & pagellas meas in quibus legendo semper aliquid adnotare sum solitus diligenter excutio, fortè fortuna incido in antidotũ Mithridatis è nuce, cuius paulò antè facta fuit mẽtio: sed quam Rases medicus Arabs fertur emẽdasse, & ad Almansorem Sarracenorum Regem misisse. Huius itaque germanam descriptionem sic habeto. Accipe nucũ veterascentium, & à putaminibus ac interaneis purgatarum, partem vnam: salis & foliotum rutæ, ana sextã partis vnius: ficuum in aceto aut vino maceratarum, quãtum ad prædictorum commistionem sufficit: accuratè tritis & cõfusis omnibus fiat antidotus: cuius vsus per se esto ad magnitudinem vernaculæ auellanæ, superepo-

Sugillata, gangrenæ, ægylops & carbũculus.

Mithridatis antidotus contra venena, ex Rase ad Regem Sarracenorum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

to vini albi momẽto, ſi videtur. Dici non poteſt, quãta ſit alexipharmaci huius efficacia, nõ dicã contra venena, ſed etiam peſtis nocentiſſima quæuis contagia. A quibus omnium ſeruator nos ſeruare dignetur.

Amygdalus & eius fructus, cum medicis vtriuſque auxiliis. AR. II.

ARBOR Amygdali tam eſt nota apud omnes, vt nihil notius eſſe poſſit: cuius ea fertur eſſe natura, vt in ſenio fœcũdior ſit, quàm in iuuẽta, & ſola minùs ferax habeatur, quàm ſociata. Nuculas ei⁹, amygdalas nuncupatas, gemino (vt iuglandes) operimento tegi nullus eſt qui non videat: puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis multos ſcarificat⁹ admittẽtis, & in rimulas varias dehiſcentis, cui ſolidus ſubeſt nucleus, in quibuſdam dulcis ac iucundi guſtus, in aliis verò amari & ingrati: ſed qui ebrietatem arceat, Plutarcho autore, cui⁹ hæc ſunt verba. Fuit apud Druſum Tiberij Cæſaris filium, medicus quidam amaras amygdalas comeſſari ſolitus, qui omnes bibendi certamine prouocabat, neminíque in ea palæſtra cedebat. Is tandem deprehẽſus

Amygdalarum deſcriptio & pictura elegans.

Amaras amygdalas ebrietatem arcere, & quomodo id fiat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

est, antè quàm biberet, quinas senásue comesse, quò minùs temulentia tentaretur. Porrò cùm deuorare vetuissent cõpotores eius bibuli, ne pauxillũ quidem in huiusmodi certamine resistebat. Plutarcho subscribit Athenęus, causam amaritudini tribuens, quę resiccat & humiditatem depascit, nec sinit venas impleri: quarũ distentione & perturbatu, temulentiam contrahi volũt, effluuiis calidis, & fumosis nebulis obsessa mentis arce. Huius rei argumentum euidens esse potest, quòd vulpes amarorum pastu, atque adeò amygdalarum (vt idem refert Plutarchus) certò moriantur, si non contingat è vicino aquam lambere, interno humore affatim ab his exucto. Quod & Dioscorides & Plinius etiam testatũ reliquerunt. Mnesitheus Atheniensis eo in libro quem alimẽtis dicauit, omnem cuiusque generis nucem, quę ignem experta non fuerit, cibis abdicandam præcipit, exceptis recentibus amygdalis. Sed aliàs torrefieri, aliàs verò incoqui iubet, vt ignis illarum pinguetudinem absorbeat & ebibat. Vitiis pulmonum & renum ex aqua potæ succurrunt, & illinctu cum re-

Amaras amygdalas vulpibus lethales esse.

Pulmo, renes, calcul⁹,

ſina terebinthina calculoſis medentur, ac difficili vrinæ in paſſo tritæ auxiliantur. Gummi ex arbore ſtillans, ſpiſſandi viribus pollet, ac cruētis excreationibus opitulatur: adhæc ſummæ cutis impetigines ex aceto illitum rapit, & funditùs abolet. Amaræ amygdalæ excorticatæ, tritæ, & linteolo incluſæ, ſi in muliebre pudēdum mittantur, vterũ à corruptis humoribus potenter vindicāt, & repurgant. Si in vino terātur, & eo caput lauetur, illius furfures amoliuntur. Si integræ vrantur, & acri aceto macerentur, poſtea contũdantur & capiti illinantur, alopeciā & ophiaſim, ex Galeni ſententia, curant. Si aceto infundantur, terātur, in paſtillos cogantur, & in vmbra ſiccentur, ſummè proderunt ad varos delendos, & obliterandas puſtulas paruas in facie, quas Græci ἴονθους nuncupāt. Quod fiet, ſi quoties vſus poſtulauerit, aceto diſſoluantur, illinantur, & facta reſiccatione, cum ſapone abſtergantur. Proderit etiam res ea ad pruritus, ſcabioſas impetigines, & prætumidas faciei diſpoſitiones, quæ ſunt veluti præludia ad elephantiaſim. Sũt olea ex vtriſque amygdalis expreſſa, quarum faculta-

Vterus, furfures, alopecia, ophiaſis, vari, ionthi, pruritus & impetigo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tes ſatiùs duxi omittere, quàm paucis deſcribere, ſuum locum alibi per occaſionem illis daturus.

Pinus & eius fructus cum medicis auxiliis vtriuſque. AREA III.

SICVTI pineas nuces Græci, vt teſtatur Galenus, conos ac ſtrobilos appellarunt, ita earũ nucleos Hippocrates coccalos nũcupauit: vnde facta fuit alticoccali nomenclatura, vt in cinara, ſeu altili carduo ſuperiùs admonuim9. Nuces iſtæ in ſua arbore altiſſimè à terra ſuſpẽſæ, intus exiles nucleos, lacunatis toris & ferruginea tunica veſtitos contegunt: qui niſi purgati fuerint, durare non poſſunt. Contendunt tamen aliqui illos cum ſuis teſtis in vaſis fictilibus nouis, terra oppletis conſepultos, rectè cuſtodiri poſſe. Arbor iuglandi contrariam habet naturam, nam prodeſſe creditur omnibus quæ ſub ea ſeruntur. Nuclei & ſi ægrè cõcoquantur, nihilominus corpus perbellè alunt, niſi humorem craſſum gignerent. Sitim ſedant, ſtomachi acrimoniam, roſionéſque leniunt, virium infirmitatem roborant, & renibus ac veſicæ vtiles ha-

Nucis pineæ deſcriptio pulcherrima.

Sitis, ſtomachus, vires, renes, veſi-

bentur. Fauces tamen videntur exaſperare, & tuſſim irritare, licet bilem expellant, ex aqua, vino paſſo, vel balanorum decocto poti. Contra vehemẽtes ſtomachi roſiones, iis miſcentur cucumeris ſemina, & portulacæ ſuccus: necnon ad veſicæ & renum vlcera, quoniam vrinam cient, ac eius acrimoniam hebetant. Humores qui putrendo coïerunt in ſtomacho facilè retundunt: & ſi recentes ex arbore, in paſſo cõterãtur, ad tabem & tuſſim veterem vtiliter coquũtur, vt liquor per ſingulos dies bibatur. Hinc nimirum tradiderũt autores grauiſſimi, pineas ſyluas quæ picis ac reſinæ gratia raduntur, tabidis vtiliſſimas eſſe: & iis qui lõga valetudine vires non recolligunt: adeò vt illum cœli aërem plus quàm nauigationem Ægyptiã, aut lactis cuiuſuis potionem medicatam, conferre dicant. Sed de nuce pinea ſatis: nam rara quoque in noſtris ſeptẽtrionalis Galliæ hortis ſpectat᷑.

ca, fauces, bilis, tuſsis & vrina.

Tabes & tuſsis.

Pulchra & notatu digna.

Corylus & Auellana eius fructus, cum medicis vtriuſque auxiliis.

AREA IIII.

AVELLANAE nuces ex ea ſunt arbore quæ Corylus dicitur, & in multorum

Auellanæ deſcriptio &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

eiusdē prouentus magnus.

hortis frequens hodie conſpicitur. Hæ molli primùm caliculo teguntur, mox lignoſo quidem, ſed fragili putamine, cui tenuis ſubeſt membrana rotundum nucleum obuoluens, in cuius vmbilico peculiaris alter includitur. Gallicani montes, præſertim nemoroſi, coryletis adeò veſtiuntur, & auellanis oblongis ac rotundis tanta ſcatent vbertate, vt plenis ſaccis rura in vrbes comportent. Oblongas præſtantiores & guſtui gratiores eſſe conſtat: maximè quæ putamine & interiore tunica vehemēter rubent, ſuntque fractu minimè contumaces: nam vegetiore ſunt nucleo, ac diu perdurant. Sunt in magna nominum ambage nuces iſtæ, primùm auellinę patrio nomine vocatæ, ac ſi diceres abellinæ, ab Abellino Campaniæ oppido (vt volunt Grammatici) vbi abundare cœperunt. Appellantur etiam Ponticæ, quòd è Ponto in Aſiam & Græciam venerint, vt tradit Plinius. Dicuntur præterea Heracleoticæ, Preneſtinæ, & Leptocarya Græcis. Rura Gallica *Nucellas, Coryelos & Auellanas* nuncupant. Quod ad facultates attinet & medica auxilia, Galenus eas plus eſſentiæ

Oblongæ & rotūdæ auellanæ.

Auellanarū variæ nomenclaturæ.

Facultates auellanarū.

terrestris & frigidæ habere contendit, quàm iuglãdes: adhæc plus alimenti præbere, nam densiores sunt, & minùs pingues. Philotimus libro quem alimentis dicauit, dolorem capitis ciere scripsit, sed iuglande minùs: cibis præterea extare ac innatare dixit: si tamen ignem expertæ fuerint, innocentiores reddi: quòd torrendo noxia pinguetudo tollatur. Faciũt itaque dolorem capitis immodicè ac intempestiuè sumptæ, aduersantúrque stomacho, quem inflationibus distendunt. Alopecias pilo vestiunt, modò axungia, vel vrsino sæuo excipiantur: medentur prætereà distillationi, si tostæ fuerint. In aqua mulsa tritæ, veterem tussim haustu leuant: & cum modico pipere tostæ, deinde contusæ, & ex eadem aqua potæ distillationes concoquunt, vt scribit Dioscorides. Alij è passo bibendas censent: súntque autores nõnulli, cæsiorum oculorum pupillas infantibus denigrari, cinere putaminum auellanarum ex oleo sincipiti cõsperso: adhęc pinguedini conferre, & præter fidem corpulentiam augere. Diocles inter Græcos geoponicos celebris, posteritatis memoriæ mãdauit,

Alopecia, distillatio, tußis, pupilla & pinguedo.

nucem auellanam minùs amygdalis alere, ac cibis (vt diximus) extare: quæ si largiùs estur, caput tẽtabit: viridem tamen arida innocentiorem esse promisit. Sed hoc loco non est omittendum quòd simplex rusticitas obseruauit, serpentem obtorpescere quæ coryli caudice, vel surculo icta fuerit, ac tãdem emori. Addit Plutarchus, scorpium in domicilia nõ obrepere, quoties coryli nucula laquearibus appensa cohærebit. Horum veritas facili experimento elucescet.

Duo pulchra & summè notãda.

Castanea arbor, eius fructus, & medica vtriusque auxilia. AREA V.

ETSI Castaneæ potiùs agrestes & mõtanę censeantur esse, quàm hortenses & vrbanæ, videantúrque classi pomiferarum arborum veriùs quàm nuciferarum ascribendæ, de illis nihilominus breuem postremo hoc loco narrationẽ ideo institui, quòd per hyemem tam diuitũ, quàm pauperum mensas vbique onerare soleant, & nucis nomine apud scriptorum genus omne passim donari ac illustrari: quanquam accommodatiùs glandium ordini accenseri possent, vt Gręco-

Cur castaneas mõtanas nõ hortenses hîc autor describat.

rum nonnullis visum fuit, qui castaneas διὸς βαλάνυς, hoc est Iouis glandes dici voluerunt: cùm tamen iuglandis, aut, si mauis, Iouis glandis appellatio, nucibus regiis (quas basilicas nũcupant) aptiùs conueniat, ob causas nobis in iuglande superiùs productas. Sed hæc Grãmatico, non medico discutienda erãt. Duplices apud nos visuntur castaneæ, altiles quę multo maiore corporis tuberculo constant, & vulgò *Marones* appellari solent: ꝙ inter castaneas veluti mares habeantur, quos in omni rerũ genere (vt tradit Galenus) fœminis habitiores esse cõstat. Aliæ multò sunt minores, reputãtúrque vt fœminæ: vnde maronibus, seu maribus castaneis lõgè inferiores & macilentiores esse spectantur. Illæ, lautiores diuitum mensas claudunt: hæ pauperum ieiunia saturant. Illas cineribus calidis torrent locupletes: has in aqua coquunt & elixant populares, ad auidam eorum famem exsatiandã: ex quo populares & coctiuæ Plinio nũcupantur. Verumenimuerò priùs quàm & hæ, & illæ igni credantur, ferro ad carnem vsque intra pediculũ vulnerari debent: vt hiatu plagæ spiritus igne ci-

Castaneam quibusdam iuglandem dici.

Castaneæ duplices, mares & fœminæ.

Cur ferro vulnerandæ sint castaneæ, antè quàm igni cõmittãtur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tatus erumpat. Alioqui magno crepitu, instar nubis tonantis, prosiliunt: nõ sine assidentium terrore & periculo. Sed hæc coquinam potiùs olent, quàm medicinã. Venio itaque ad præsidia. Castaneæ tam alui quàm ventriculi fluxiones Dioscoridi sistunt: ídque tunica maximè, quæ carnem & corticem media intercursat. Siccę sanguinẽ excreantibus valde prosunt: & cum sale tritæ, melléque subactæ, rabidorum canũ morsibus vtiliter imponuntur. Cum hordeacea polenta & aceto illitæ, mammarum duritias discutiunt: & recẽter coctæ ac parcè piperatæ, sopitam Venerem excitant, ob flatulẽtam humiditatem qua scatent. Largiùs tamen sumptæ capitis dolorem conciliant, inflant, aluum astringunt, & ægerrimè coquuntur, præsertim ab imbecillo ventriculo. Quæ tamen cineribus obrutæ torrẽtur, innocentiores reddũtur, maximè si cum sale, saccharo, aniso, vel cinnamomo edãtur. Sũt qui illis in vino maceratis, & cum farina subactis, pessi vice vtantur ad supprimendos menses. Sanè & si Galenus scripserit castaneas plurimùm nutrire, non tamen in cibis valde commendan-

Aluus, ventriculus, sanguis, morsus canis, mamma, Venus & mẽstrua.

Quomodo innocenter sumãtur castaneæ.

Castanearũ vsus suspectus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

tur. Nam siue elixæ, siue tostæ, siue etiam frixæ fuerint, semper esitantibus noxam inferunt, multóque magis si crudæ edantur. Non sum nescius monticolas, vbi aliarum frugũ annona deficit, per totam hyemem castaneis victitare, fumo priùs in cratibus exsiccatis, & ab vtroque cortice spoliatis, necnõ in farinam redactis, & postremò in panem coactis & coctis: aut ex lacte, vel iusculo in pulticulã conformatis. Quæ omnia eos bellissimè alũt, nec quidquam illis obsunt, propter assiduas exercitationes, & salubrem aëris regionem quam inhabitant.

Castanearũ vsus, vbi aliarũ frugum annona deficit.

FACILIS ET POPVLARIS OLEORVM MEDICATORVM CONcinnatio, ex quauis hortensi materia.

DVM noster hic Alexikepus adhuc sub incude esset, & ad vmbilicos festinaret, medicinæ Candidati aliquot familiariter me inuisentes, auidè perlegerunt quod penes me erat de illo excusum. Id cùm valde probassent, sciscitari cœperũt, num quidpiam earum rerum ad calcem Opusculi scriberem, quæ popularibus & pauperibus scholasticis, ac aliis, ob fre-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

quẽtem vſum cupidę expeti ſolẽt. Quænam illæ ſunt, inquam. Formula, inquiũt, ac methodus facilis cõcinnandorũ oleorum medicatorum ex hortenſibus materiis, & diſtillandarũ aquarum ex illiſmet. Cùm reſpondiſſem me id operæ in aliud opuſculum de induſtria reieciſſe: Næ, inquiunt, abſurdè facis, quando hiſce rebus nullus tibi aptior locus dari poteſt coronide Opuſculi tui. Quare agè, MIZALDE chariſſime, inquiunt, manũ huic tabulæ admouere ſatage, vt populares ac tenuis fortunæ hoĩes eo deſiderio leues: quorum gratia te hunc medicũ Hortum maximè ſcripſiſſe profeſſus es. Id me libẽter facturũ pollicitus, nunc demum, pro mediocritate mea, paucis exequi aggredior.

Variis modis fieri ſolent olea medicata, & illis rerum virtutes infundi. Sunt qui per infuſionem illa conficiant: Alij per coctionem. Qui per infuſionẽ operantur, res quæ infundi debent nonnihil contundunt, maximè radices, ſemina & folia, ſi admodum craſſa eſſent, ac pinguia, nam de floribus & ſtirpiũ aſparagis ſecus. Deinde in oleum (quod recens eſſe debet, ac ſalis expers, vel ſaltem

elotum) quidquid id eſt, ſenſim demittunt, vt vi ſua & qualitate illud faciliùs inficiat, ac imbuat. Poſtquam ibi probè maceratum fuerit, quod xx, vel xxx, aut xl, & plurium dierum ſpatio fieri ſolet pro rei cuiuſque immiſſæ natura & corpore, tum demum excludunt, & oleum percolant, ac vſui ſeruant. Qui diutinam illam rerum macerationem ferre nõ poſſunt, eas partim oleo, igni lento ex ſemiuſtis carbonibus excitato, blãdè coquũt, vel calentibus cineribus elixant: partim etiã tantum aquæ, aut vini, oleo iniiciũt, quantum coquendo poſſit vaneſcere, & in fumantem auram abire. Modus erit, ſi quadrupla, quintuplá ue mẽſura ſit olei, ad vinũ vel aquam. Illud ad affectus podagricos, articulares, & pituitoſos, hæc verò ad alios accõmodari ſolet. Qui ſolertiores ſunt, hanc ſequuntur methodũ, ne intruſæ & remiſtę materiæ torreãtur, & oleum vſtionẽ odore præ ſe ferat. Alij rerum naturas & ſecreta penitiùs rimantes, oleum omne quod ad medicamenta vſurpatur, in vaſe duplici cõcinnãt quod Galenus ἀγγεῖον διπλοῦν vocat, & alibi διπλωμα, recentiores balneum Mariæ, cu-

iuſdam, vt opinor, chymiſtidis. Quod fit cùm in lebete feruentẽ aquam recipiente, vitreum vaſculũ ſuperficie tenus mergitur, quod oleum & materias cõtineat. Quæ inibi tribus diebus, plùs minùs, macerari ac elixari debent, & poſt tertium diem blandè exprimi: ac rurſum aliis recentibus infuſis eodem in balneo, pari temporis ſpatio, altera fieri maceratio & expreſſio: debétque tandiu opus proſequi, donec oleum ampliſſimas rerum exceptarum vireis ſibi comparauerit. Qui ſubtiliores ſunt, ac vigilantiores, & rem iſtam exactiùs ac fideliùs exequi ſatagũt, vaſa materias includentia, calentibus & ebullientibus aquis non immergunt, ſed illarum vaporibus ſuperponunt, coaptãt ac ſuſpendunt. Quod ſanè vehementer laudo, probóque. Nam hæc vera eſt via, & certa medicatorum oleorum, necnon diſtillandarũ aquarum, vt mox dicemus, methodus. Quam ingens lucri auiditas non patitur pingues aliquot, & ignauos Pharmacopœos amplecti: eos dico qui crumenæ magis conſulunt, quàm ægrotantium ſaluti: quæ maxima turba eſt. Alia habetur concinnandorum oleorum fabrica,

fabrica, per extorſionẽ & expreſſionem torcularium ad id accommodatorum, vt ex amygdalis, & aliis fieri ſolet. Alia inſuper chymiſtica: de quibus hîc, ne gry quidem, quod dicunt, à me expectabunt populares ac ruſtici. Nam modus vterque, illorum otium, ingenium & artificium, ne dicam peculium aut hęrediolum, longè ac latè exuperat. Ab oleis itaq; ad ſtillatitias hortenſium aquas commodùm trãſeo: vbi priùs monuero quòd olea facultates reſipient earum rerum quæ illis remiſcebuntur ac infundentur. Quare ad affectus quibus illæ medebuntur, tutò etiam accommodari poterũt, ſiue id fiat per linimenta, vnguenta, potiones, cataplaſmata, vel clyſteres. Quos etiam mulierculæ hodie componere, & iniicere nouerunt.

De medica hortenſium diſtillatione, eáque populari.

DE diſtillatione ab antiquioribus medicis intentata, & à recẽtioribus, variis modis excogitata, paucis hîc ſum ſcripturus, propter paucum otium eorum, quibus hanc opellam ex animo deuoui,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

rusticorum nimirũ & populariũ. Quos optarem, ita me Deus amet, potiùs vti suorum hortensium decoctis, quàm stillatitiis aquis, plerunque adustis, ingratis, & nescio quid insuaue spirantibus. Si cui tamen ex eorum tribu illas sibi comparare visum erit, vt sumptui simul & tẽpori parcat, cõsulo ac moneo vulgata & recepta vti stillandi consuetudine, quę fit per Alembicũ, vt vocant. Sed id è terra probè cocta (qualis est Lutetiæ Bellouaca) fabricatum, potiùs eligendum censeo, quàm plumbeum, cupreum, aut metallicum aliud quoduis, ob causas nobis alibi describendas. Non sum nescius propemodũ infinitos esse modos alios: ex quibus vnum duntaxat in præsentiarum attingam. Qui mihi melior, vt de oleis diximus, ac facilior, cũ doctiss. & excellẽtiss. medico Ioanne Manardo, semp visus est. Huius operatio simili fit modo, quo Galenus iussit omnia vnguenta confici, in duplici vase, aut Mariæ (vt vocant) balneo. Ita tamen ne vasculi fundum in quo stillandæ materiæ continentur, aquam in maiore vase ebullientem attingat, sed solo vaporifero humore ab ea eleuato,

concaleſcat. A calore enim illo miti & blando, vapores ex plantarum ſubſtãtiis exhalant, qui in aquam vertũtur, occurſu pyramidis ſeu capitelli vitrei, quale hîc cum ſua baſi deſideramus. Aqua ad hunc modũ excepta, vireis omnium partium plantarum ſuarum retinet, & præ ſe fert, ſicuti ex odore & ſapore colligere promptum eſt. Quod videant, obſecro, & in vſum traducere incipiãt cordati & ſolertes Pharmacopœi: quos decet magis pietatem & humanam charitatem colere, ægrotantiúmque ſaluti conſulere, quàm lucro & quæſtui turpiter inhiare, ac fumos, & plerũque cineres aut fauillas, pro aquis indignè vendere, irreparabili, ita me Deus amet, ægrotantium iactura, & medicorum, ea in re nihil peccãtium, intolerabili ignominia. Opt. Max. ille IESVS CHRISTVS, ſine quo eſt omnis herba, & omnis medicina, venenũ, hiſce impoſturis, & aliis nulla humana lege coërcitis, finem quandoque dabit, aut ſaltem modum & moderationem aliquã imperabit. Cui ſoli ſit honor, gloria, & gratiarũ actio, pro nobis cõceſſo fauore, in hac deſcribenda auxiliari omnium medicina.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

HACTENVS quambreuissimè potuimus, sed non tam accuratè quàm voluimus, medicas hortensium materias & facultates, methodo, vt res ipsa poscere videbatur, perspicua, facili & distincta, perstrinximus, docere potiùs, quàm ornare contenti. Hoc potissimùm cõsilio, vt tenuis fortunæ hominibus, vrbanis ac rusticis, quò nos inuitat christiana charitas, aliqua ex parte cõsuleremus. Quibus quoties libet, non licet Medicos accersere, aut inuisere, & à Pharmacopœis composita medicamẽta, vel alia, sumptu magno comparare. Prætereà, vt medicinæ studiosis fenestram aliquam aperiremus ad huiuscemodi auxiliares hortulos, patriæ, parentibus ac amicis, vbicunque locorum fuerint, describendos, colendos, exponendos, & pro cuiusque facultatibus, elegantiùs exornandos. Si in id consilij rationes traducent suas, curabunt vt vetus medicina, & priscus medendi vsus, ab omni impostura & suspicione alienus, in apertam & desideratam lucem, veluti postliminio, aliquãdo redeat: magno sanè, & indicibili posteritatis commodo. Quod vt faciant hortor, peto, & efflagi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

to: Deúmque votis ſupplicibus obſecro, vt publici iſti conatus noſtri omnibus prodeſſe poſſint. Quibus, dum licebit, fruere, Lector, & fœliciter vale, tantiſper dum te breui reuiſam, & libenter impertiam reliquas partes ruſticæ & popularis medicinæ noſtræ, pro quibus ſub finem περιλειπομένων in hunc Alexikepum, publicam tibi exhibuimus ſponſionem. Iterum vale, & nos ſincerè amare, conatibúſque noſtris ex animo, vt ſoles, fauere ac patrocinari perge. Id ſi feceris, ſponte currentem, alacriùs ire inuitabis.

FINIS ALEXIKEPI, HOC EST AVXILIARIS ET MEDICI Horti, nunc primùm diligentia ANTONII MIZALDI Mōluciani, Medici, publicæ omnium vtilitati expoſiti.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

DIOCLIS CARISTII MEDICI ANTIQVISSIMI EPISTOLA ad Regem Antigonum, de tuenda & reparanda cuiusque valetudine, per sola hortẽsium præsidia paratu facilia.

Diocles Antigono Regi bene agere.

Antigoni eruditio & excellentia.

QVANDOQVIDEM tibi, ANTIGONE, maxima omnium Regũ est eruditio, atque grandæua iam ętas, omnisque philosophiæ peritia, & mathematices denique studij (quibus singulis clarus es) palma facilè contigit: ego regiam atque ideo tibi peculiarem esse suspicans, eam quoque philosophiæ partem, quæ incolumitatẽ tueri docet, idcirco delineare & tuæ maiestati describere hac nostra volui epistola, vndenam mortalibus ægritudines proficiscãtur, & quibus notis præcedẽtibus, diiudicentur: ac quibus remediis illis succurratur. Quemadmodum enim cœli tempestatem nunquam non signa quædam manifesta pręcedũt, quibus nautæ, ac cæteri multarum

Similitudo apposita.

rerum periti homines, quid agẽdum ſit, quò tutiores euadant, colligunt: ſic núllus pręter naturam affectus, hominis corpus tentat, niſi certis præcedentibus notis ac præſagiis. Tu itaque noſtris hiſce præceptiunculis confiſus, ea obuiis vlnis ſuſcipere, & adamuſſim etiam obſeruare non grauaberis. Diducimus iam hominis corpuſculum in parteis quatuor, caput, thoracem, ventrem, atque veſicam.

Diuiſio corporis in partes quatuor.

Cùm igitur olim quid morbi caput læſurum eſt, hæc portenta ſolent magna ex parte præcedere, vertigo, dolor capitis, ſuperciliorum grauitas, murmur auriũ & pulſatio tẽporum. Oculi matutino tempore lachrymantur & caligant: odoratus hebetatur, ac dẽtium gingiuæ attollũtur. Ergo cùm eiuſmodi quiddam portenti ſenſeris, caput cõfeſtim vacuandum ducito: nullis ſanè medicamentorum pręſidiis, verùm ſumptis hyſſopi aut origani capitibus tritis, & in ollula ebullitis cum paſſo, vel iuris ſemiſextario, quibus os ieiunus abluito, & quoad pituita deducetur, gargarizato. Hoc quippe capitis affectionum facillimum eſt præſidium. Saluberrimum quoque fuerit ſinapi ex aqua

Præſagia morborum capitis.

Remedia morborum capitis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

mulſa calida macerato, irrigató ue, ſobrium os colluere, & gargarizando è capitę humorem ducere. Oportet autem caput ipſum antea tegmine quopiam calfacere, quò liquefacta pituita ſine impedimento effluere poſſit. Cùm hæc igitur quæ propoſita ſunt floccipenduntur iudicia & præſidia, eiuſcemodi ferè morbi ſuccedere conſueuerunt: ophthalmiæ, glaucomata, auriũ fiſſuræ, ſtrumæ in ceruice, cerebri tabes & σφακελισμὸς, coryza, raucedo, angina nocturna, vua, capillorum defluuium, vlcera capitis, & dẽtium cruciatus.

Cautela notatu digna.

Accidentia neglectorũ præſidiorum capitis.

Cùm autem quidpiam mali thorax paſſurus eſt, his ſignis portenditur. Sudor quidã corpus vndique occupat, ſed thoracem maximè: lingua craſſeſcit, eiiciuntur per ſputa vel ſalſa, vel amara, vel biliosa. In lateribus & ſcapulis dolores citra occaſionem oriũtur, oſcitationes crebræ fiunt: adhæc vigiliæ, ſuffocationes, ſitis, & ex ſomno, animi mœror: infeſtant præterea pectoris anguſtiæ, & brachiorum ac manuum tremor. Quibus nõ imprudenter ad hunc modum ſuccurritur. Imprimis vomitionem non crapuloſam

Signa morborum thoraci imminentium.

Præſidia morborum thoracis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

à cœna, quoad fieri poteſt, ciere cõuenit abſque medicamine: proſunt etiam vomitus ieiuni, à Græcis συρμαϊσμοὶ nuncupati. Cui igitur ſic placet vomere, radiculas tenues, naſturtium, erucam, ſinapi, portulacam deuoret: deinde aqua tepida hauſtã euomat. Qui dicta præſagia naucifecerint, has affectiones metuant, pleuritidem, pulmonariam, melancholiam, febres acutas, phrenetim, veternũ & cum ſingultu faucium ardorem.

Vomitoriũ.

Incommoda ex neglectis præſidiis thoracis.

Si quis verò ventrem morbus occupaturus eſt, his ſignis præſagiri poteſt. Venter primò cõuoluitur, & in ſeſe ipſo perturbatur: eſculenta cum poculentis amarorem præ ſe ferre putantur: genuum eſt grauitas, lumborum rigor inflexilis: vniuerſæ molis corporeæ laſſitudo, ídq; ſine occaſione: crurũ torpedo, ſtupórque, & exiles febriculæ. Vbi hæc portenta ſenſeris, venter nullo medicamento quidem, ſed victus ratione mollificandus eſt. Satiùs enim & lõgè tutiùs eſt iis vti, quibus delinqui facilè non poteſt: è quorum numero ſunt beta aquâ mulſa incocta, allia elixa, malua, rumex, mercurialis, & omnia melle condita: cuncta enim hæc alui

Præſagia morborum ventris.

Remedia morborum ventris.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

deiiciunt ſedimina. Quòd ſi præſagiorum aliquod magis, magíſque intēdatur, cnici liquorem omnibus decoctis infundito, ſuauior nanque & tutior eſt. Vtilis etiam fuerit læuis braſſica in non exigua aqua elixa: cuius ſuccus quatuor heminarum menſura cum melle & ſale potui datus profuerit: Ciceris aqua ieiuno epota, eundem habet effectum. Hæc ſigna paruipendentibus huiuſcemodi affectiones ſuperuenire ſolēt: diarrhœa, dyſenteria, lienteria, voluulus, coxendix, febris tertiana, podagra, apoplexia, hæmorrhoides & cruciatus articularis.

Accidentia ex neglectu præſidiis vētris.

Quando autem veſicæ malū immineat his notis deprehenditur. Poſt exiguum cibum plenitudo infeſtare videtur: oboriuntur inflationes, eructationes, pallor vniuerſi corporis, ſomni graues, lotia lurida & ægerrimè manantia, necnon circa pudēda œdemata. Cùm apparuerint huiuſmodi præſagia, ſuppetiis odoratis lotia impellentibus opem ferre conuenit: id quod ſine periculo futurum eſt. Sunt igitur fœniculi, apiíque radices in vino albo & odorato macerādæ, ac cyathi duo quotidie hauriendi (manè nimirum, &

Præſagia morborum veſicæ.

Remedia morborum veſicæ.

vesperi) cũ aqua dauci, smirnij, vel enulæ campanæ, quodcunque horum ad manum sit: iuxtà enim singula iuuant. Cicerum quoque maceratorum aquam si cum vino potauerit ægrotans, idem consequetur. Qui verò dictas notas negligenter prẹterierit, hos morbos expectet, hydropem, lienis tumorem, hepatis dolorem, λιθίασιν, nephritim, stanguriam, ventris distortionem & tormina. Cæterùm, in omnibus his signis quæ hactenus proposuimus, infantibus & iunioribus quidem medelas clemẽtiores, grandioribus verò natu, efficaciores exhibebimus.

Accidentia ex neglectis præsidiis vesicæ.

* * *

Paucula restant in Græco exemplari de seruanda victus ratione per quatuor anni partes & tempestates. Quæ consultò omisimus, quòd ad nostra tempora, climata & temperamenta parùm respondere agnoscceremus.

*

LECTORI.

DVO sunt, Lector optime, quæ hîc te scire maximoperè velim, vt sequenti Indice commodè vti possis. Prius est, me multa sub vna nomenclatura, veluti in fasciculũ de industria coniecisse, ne nimiùm turgeret Index. Vnde sub hac voce CAPVT, omneis capitis affectus claudimus, & quæ capiti sunt annexa. Sub nomine FEBRIS, omnium febrium genera, & quæ illas comitari solent. Sub DISTILLATIONE, catarrhum, coryzam, branchum, & defluxus alios. Sub OCVLIS, omnes oculorum affectus & accidentia eorundem. Sub SANGVINE, quamuisilli us excretionem, & à quacunque parte, ac quidquid ex sanguine pẽdet, præter hæmorrhoides, muliebres menseis, & vterinos affectus, propriis locis adnotatos. Sic sub VRINA, omnia quæ circa lotium contingunt includimus: & ita de aliis. Posterius quod te etiam scire vehementer cupio, est, ne locis multis nimiùm cõfidas & innitaris adnotatiũculis quæ sparsim singulis paginarum marginibus inseruntur: & his maximè quæ cadunt ad initia & fines earundem. Nam quod paginæ sequentis, aut præcedentis esse debet, sibi quandoque falsò adscribunt. Quod mea vnius culpa, & nõ Typographi errore aut incuria, factum agnosco: qui exemplar meum integris foliis, iisque magnis descriptum, & adnotatiũculis, quales hîc sunt, adornatum, illi quadruplato folio & octipartito, vt vides, excudendum commisi. Ex quo contigit, vt singula propriis lo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

cis appositè respondere nequiuerint. Addam quòd in tanta morborum nomenclatura, & tam vasto affectuum pelago, sese seriatim consequẽtium, totis quãdoque lineis duabus & tribus, ordo certus præscribi nõ potuit. Vt vt sit, Indicem ita suis numeris & paginis concordem tibi fecimus, vt nihil sit quod possis conqueri. Sed tota quandoque pagina tibi percurrẽda erit: propterea quòd bis nonnunquam, & ter, morbus idem cum suis remediis in illa variè proponitur, & variis modis explicatur. Hęc de Indice nosographo satis, cui alium subtexere poteramus varias rerũ diuersarum historias, & narrationes pulcherrimas complectentem, quæ passim in hoc Hortulo inter legendum occurrent, nisi Medici inscriptio, quã vbique præ se fert, nos opportunè admonuisset, medica duntaxat in Indice describenda esse. Habes, amicissime Lector, quæ te scire maximoperè cupiebam: fruere, si potes, laboribus nostris, & nos ex animo amare perge.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

INDEX ET NOMENCLATVRA
Morborum, quibus certa remedia præscribit Hortus iste medicus. Paginas singuli numeri designant.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Fœcundi-

T

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4357/A